

**TARİHİ KENTLERDE KORUMA KAVRAMI VE TURİZM
KAYNAKLI DEĞİŞİMLERİN KENT DOKUSU ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ: GİRNE ANTİK LİMAN VE ÇEVRESİ
MORFOLOJİK DEĞİŞİM ANALİZİ ALAN ÇALIŞMASI**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

İpek YARALIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2018

İPEK YARALIOĞLU

ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: GİRNE ANTİK LİMAN VE ÇEVRESİ MORFOLOJİK DEĞİŞİM ANALİZİ ALAN ÇALIŞMASI

TARİHİ KENTLERDE KORUMA KAVRAMI VE TURİZM KAYNAKLI DEĞİŞİMLERİN KENT DOKUSU

YDÜ 2018

**TARİHİ KENTLERDE KORUMA KAVRAMI VE TURİZM
KAYNAKLI DEĞİŞİMLERİN KENT DOKUSU
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: GİRNE ANTİK LİMAN VE
ÇEVRESİ MORFOLOJİK DEĞİŞİM ANALİZİ ALAN
ÇALIŞMASI**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

İpek YARALIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2018

Kızım Eylül' e, Anneme, Babama, Kardeşime...

Bu tezin hazırlanmasında telif haklarını ihlal edecek herhangi bir çalışma ve bilgi kullanımı yapmadığımı beyan ederim.

Hazırlayan: İpek Yaralıoğlu

İmza:

Tarih:

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
RESİM LİSTESİ.....	xviii

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Konusu.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı	2
1.3 Çalışmanın Kapsamı	3
1.4 Çalışmanın Yöntemi	4

2. BÖLÜM: TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR

2.1 Kent Morfolojisi	5
2.1.1 Morfoloji Nedir	5
2.1.2 Kentsel Morfolojik Analiz Nedir.....	5
2.1.2.1 Kent Morfolojisini Oluşturan Bağımsız Bileşenler.....	7
2.1.2.2 Kent Morfolojisinde Kuramsal Yaklaşımlar.....	7
2.2 Tarihi Doku.....	8
2.2.1 Tarihi Çevrenin Tanımı ve Önemi.....	9
2.2.2 Tarihi Çevre Öğeleri.....	11
2.2.3 Tarihi Çevrenin Yıpranmasına Neden Olan Etkenler.....	12
2.2.3.1 İç Nedenler.....	13
2.2.3.2 Dış Nedenler.....	14

2.2.4 Tarihi Çevrelerde Karşılaşılan Genel Sorunlar.....	14
2.2.4.1 Fiziksel ve İşlevsel Yetersizlik Sorunları.....	15
2.2.4.2 Kültürel ve Sosyolojik Sorunlar.....	16
2.2.4.3 Ekonomik Sorunlar.....	17
2.2.4.4 Yasal Sorunlar.....	18
2.3 Tarihi Doku Koruma.....	19
2.3.1 Koruma Kavramı ve Yöntemleri.....	20
2.3.2 Kentsel Koruma.....	22
2.3.3 Tarihi Kentlerin Korunacak Değerler.....	24
2.3.3.1 Taşınır Kültür Varlıkları.....	25
2.3.3.2 Taşınmaz Kültür Varlıkları.....	25
2.4 Tarihi Çevrenin Korumasına Yönelik Araçlar.....	26
2.4.1 Kentsel Ölçekte Koruma Teknikleri.....	27
2.4.2 Kentsel Yenileme.....	29
2.4.3 Kentsel Yenileme Eyleminin Amacı ve Kapsamı.....	29
2.4.4 Yeniden Canlandırma Kavramı.....	31
2.4.5 Yeniden İşlevlendirme Kavramı.....	32
2.5 Tarihi Çevrenin Korumasında Turizm Etkileri.....	35
2.5.1 Turizm Kavramı.....	35
2.5.2 Turizm ile Tarihi Çevre İlişkisi.....	39
2.5.3 Kültür Turizmi.....	40
2.5.4 Koruma ile Turizm İlişkisi.....	42
2.6 Tarihi Çevrenin Koruması için Oluşturulan Yasal Düzenlemeler.....	44
2.6.1 Uluslararası Yasal Düzenlemeler.....	44
2.6.2 Koruma Kavramının Kıbrıs Adasındaki Yasal Düzenlemeleri.....	45
2.7 Bölüm Değerlendirme.....	46

3. BÖLÜM: GİRNE ANTİK LİMAN KENTİ VE ÇEVRESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ, TURİZM KAYNAKLI DEĞİŞİMLERİN ANALİZİ

3.1	Girne Kenti ve Antik Liman Hakkında Genel Bilgi.....	48
3.1.1	Girne Kenti Jeolojik ve Topoğrafik Yapısı.1.....	50
3.1.2	Girne Antik Liman Tarihi - Kent Oluşum Süreci ve Gelişimi.....	51
3.1.3	Girne Kenti Sosyal, Ekonomik, Kültürel Yapısı.....	68
3.1.4	Tarihsel Süreç Değerlendirme.....	71
3.2	Girne Antik Limanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Koruma Süreci – Neden Koruma Planı.....	72
3.3	Girne Antik Liman Bölgesindeki 1993 - 2017 Yılı Mevcut Durum Analizleri.....	74
3.3.1	Genel Arazi ve Yapı Kullanımları 1993 Yılı.....	75
3.3.2	Mevcut yapısal Durum ve Kat Analizleri 1993 Yılı.....	84
3.3.3	Genel Arazi ve Yapı Kullanımları 2017 Yılı.....	85
3.3.4	Kat Analizleri 2017 Yılı.....	96
3.3.5	1993 Koruma Planı Değerlendirme, 2017 Kıyaslama.....	99
3.4	Fiziksel Yapıdaki Değişimler.....	109
3.4.1	Mekansal Kullanım Değişimleri.....	109
3.4.2	Cephe Değişimleri.....	111
3.5	Girne Antik Liman Bölgesinde Turizmin Tarihsel Süreçteki Gelişimi.....	113
3.5.1	Girne Antik Liman Bölgesinde Günümüzdeki Turizm Faaliyetleri.....	114
3.5.2	Girne Antik Liman Bölgesindeki Turizm Faaliyetlerinin Sosyo-Ekonomik Yapı Üzerindeki Etkileri.....	114
3.6	Bölüm Değerlendirme.....	116

4. BÖLÜM: ANKET ÇALIŞMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	
4.1 Anket Çalışmasının Sonuçları ve Grafiksel Açıklamaları.....	120
4.1.1. Anket A Bölümü Bulguları, Demografik Yapı Açıklaması.....	120
4.1.2 Anket Çalışması B Bölümü Bulguları.....	126
4.1.3 Anket Çalışması C Bölümü Bulguları.....	134
4.2 Anket Bulguları Değerlendirme.....	150
 BÖLÜM 5 : SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	 151
 BÖLÜM 6: KAYNAKÇA.....	 158
 EK’LER.....	 162
EK 1: Anket Formu.....	163
EK 2: Anket Etik Kurul Onay Belgesi.....	165

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: 20.yy başlarına kadar Girne nüfus.....	67
Tablo 3.2: Arazi kullanım biçimine göre 1993 parsel durumu.....	76
Tablo 3.3: Konut kullanım türlerine ve bölgelere göre dağılımı.....	76
Tablo 3.4: Eski Liman ve Çevresi, konut kullanımı ve hanelerinin bina tiplerine göre dağılımı.....	77
Tablo 3.5: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, turistik tesis kullanımı dağılımı.....	78
Tablo 3.6: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, ticaret kullanım dağılımı.....	79
Tablo 3.7: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Sanayi kullanım dağılımı.....	79
Tablo 3.8: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi İmalat Sanayi kullanım dağılımı.....	80
Tablo 3.9: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Eğlence kullanım dağılımı.....	81
Tablo 3.10: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Eğlence kullanım türlerine göre dağılımı.....	82
Tablo 3.11: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi İbadet kullanım dağılımı.....	83
Tablo 3.12: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Kamu kullanım alanları dağılımı.....	83
Tablo 3.13: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Boş alanlar.....	84
Tablo 3.14: Bölgelerdeki binaların yapısal durumu.....	84
Tablo 3.15: Bölgelerdeki binaların kat analizi.....	85
Tablo 3.16: Çalışma alanı analiz yapılan bina sayısı.....	88
Tablo 3.17: Koruma alanı içerisinde konut cinsinden kullanım dağılımları 2017...	89
Tablo 3.18: D ve E bölgelerinde konut kullanım dağılımları 2017.....	89
Tablo 3.19: turistik konaklama tesislerinin bölgesel dağılımı.....	90
Tablo 3.20: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, ticaret kullanım dağılımı.....	91
Tablo 3.21: Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi sanayi kullanım dağılımı 2017	92

Tablo 3.22: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi eğlence kullanımı....	93
Tablo 3.23: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi ibadet kullanımı dağılım tablosu.....	94
Tablo 3.24: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi kamu kullanımı dağılım tablosu.....	95
Tablo 3.25: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi boş dükkan dağılım tablosu.....	95
Tablo 3.26: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi boş dükkan dağılım tablosu.....	96
Tablo 4.1: Anket cinsiyet tablo.....	120
Tablo 4.2: Anket medeni durum tablo.....	121
Tablo 4.3: Katılımcı yaş tablosu.....	122
Tablo 4.4: Uyuşu açıklayan tablo.....	123
Tablo 4.5: Katılımcı pozisyonunu açıklayan tablo.....	124
Tablo 4.6: Katılımcının eğitim durumunu açıklayan tablo.....	125
Tablo 4.7: Katılımcının mülkiyet durumunu açıklayan tablo.....	126
Tablo 4.8: Katılımcının binayı kaç yıldır kullandığını açıklayan tablo.....	127
Tablo 4.9: Katılımcının bina önceki kullanımı ile ilgili verdiği yanıt açıklayan tablo.....	128
Tablo 4.10: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	130
Tablo 4.11: Katılımcının binada dış cephe elemanlarını değiştirdiniz mi sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	131
Tablo 4.12: Katılımcının binada ilave mekan yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	132
Tablo 4.13: Katılımcının binada iç tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	133
Tablo 4.14: Katılımcının C1 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	134
Tablo 4.15: Katılımcının C2 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	136

Tablo 4.16: Katılımcının C3 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	137
Tablo 4.17: Katılımcının C4 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	138
Tablo 4.18: Katılımcının C5 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	139
Tablo 4.19: Katılımcının C6 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	140
Tablo 4.20: Katılımcının C7 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	141
Tablo 4.21: Katılımcının C8 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	142
Tablo 4.22: Katılımcının C9 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	143
Tablo 4.23: Katılımcının C10 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	144
Tablo 4.24: Katılımcının C11 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	145
Tablo 4.25: Katılımcının C12 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	146
Tablo 4.26: Katılımcının C13 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	147
Tablo 4.27: Katılımcının C14 sorusuna verdiği yanıt tablo.....	148
Tablo 4.28: Katılımcının C15 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo.....	149

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1: Kent morfolojisini oluşturan bileşenler.....	7
Şekil 2.2: Kültür turizm kaynakları.....	41
Şekil 3.1: Girne Şehrinin konumu.....	48
Şekil 3.2: Çalışma alan sınırları.....	49
Şekil 3.3: William Dreghorn' un doğal terasların, muhtemel oluşumunu açıklayan diyagramı.....	50
Şekil 3.4: William Dreghorn tarafından çizilmiş, deniz-dağ kesiti.....	51
Şekil 3.5: Girne Antik Liman Vaziyet Plan.....	52
Şekil 3.6: Roma-Bizans, Lüzinyan Dönemlerinde iç liman olarak kullanılan alan; günümüzde yol olarak kullanılmaktadır.....	53
Şekil 3.7: Lüzinyan Dönemi Restitüsyon çalışması.....	54
Şekil 3.8: Lüzinyan dönemi kente giriş.....	55
Şekil 3.9: Binalar üzerindeki çıkırıklar.....	57
Şekil 3.10: Osmanlı dönemi yapıları vaziyet plan.....	59
Şekil 3.11: Roma – Bizans dönemi yerleşim yoğunluğu.....	62
Şekil 3.12: Lüzinyan dönemi yapılaşma alanı.....	62
Şekil 3.13: Venedik dönemi yapılaşma alanı	63
Şekil 3.14: Osmanlı dönemi yapılaşma alanı.....	63
Şekil 3.15: İngiliz dönemi yapılaşma alanı.....	63
Şekil 3.16: 1960 sonrası gelişme gösteren alan.....	64
Şekil 3.17: Girne kent dokusu içerisinde yer alan tarihi yapıların kent içerisindeki konumları.....	65
Şekil 3.18: Çalışma alanı sınırları.....	86
Şekil 3.19: Çalışma alanı bölgeleri.....	87
Şekil 3.20: 2017 arazi kullanım paftası.....	97
Şekil 3.21: 2017 kat analizi paftası.....	98
Şekil 3.22: 2017 yol analizi paftası.....	99

Şekil 3.23: 1993 yılı çevre koruma kararları gelişme planı.....	102
Şekil 3.24: 1993 binaların koruma ve gelişim kararları.....	104
Şekil 3.25: 1993 binaların kullanım kararları.....	104
Şekil 3.26: 1993 koruma ve çevre planlama kararları 2017 yılı kullanımı kıyaslama.....	107
Şekil 3.27: Mekânsal değişime uğrayan yapılar yoğunluğu.....	110
Şekil 4.1: Anket cinsiyet grafik analiz.....	120
Şekil 4.2: Anket medeni durum grafik analiz.....	121
Şekil 4.3: Yaş analizi grafiksel açıklama.....	122
Şekil 4.4: Katılımcı uyruğunu grafiksel açıklama.....	123
Şekil 4.5: Katılımcı pozisyonunu açıklayan grafiksel açıklama.....	124
Şekil 4.6: Katılımcı eğitim durumunu açıklayan grafiksel açıklama.....	125
Şekil 4.7: Katılımcının mülkiyet durumunu açıklayan grafiksel açıklama.....	127
Şekil 4.8: Katılımcının binayı kaç yıldır kullandığını açıklayan grafiksel açıklama	128
Şekil 4.9: Katılımcının bina önceki kullanımı ile ilgili verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.....	129
Şekil 4.10: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.....	130
Şekil 4.11: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.....	131
Şekil 4.12: Katılımcının binada ilave mekan yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.....	132
Şekil 4.13: Katılımcının binada iç tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.....	133
Şekil 4.14: Katılımcının C1 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	135
Şekil 4.15: Katılımcının C2 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	136
Şekil 4.16: Katılımcının C3 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	137
Şekil 4.17: Katılımcının C4 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	138
Şekil 4.18: Katılımcının C5 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	139

Şekil 4.19: Katılımcının C6 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	140
Şekil 4.20: Katılımcının C7 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	141
Şekil 4.21: Katılımcının C8 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	142
Şekil 4.22: Katılımcının C9 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama...	143
Şekil 4.23: Katılımcının C10 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.	144
Şekil 4.24: Katılımcının C11 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama	145
Şekil 4.25: Katılımcının C12 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.	146
Şekil 4.26: Katılımcının C13 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.	147
Şekil 4.27: Katılımcının C14 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.	148
Şekil 4.28: Katılımcının C15 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama.	149

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1: A kulesi	56
Resim 3.2: B kulesi.....	56
Resim 3.3: C kulesi.....	56
Resim 3.4: Günümüzde, binalar üzerindeki çıkırıklar.....	58
Resim 3.5: Cafer Paşa Cami iç mekan, dış görünüş.....	60
Resim 3.6: Hasan Kavizade Çeşmesi 1891 yılında.....	61
Resim 3.7: Hasan Kavizade Hüseyin Efendi çeşmesi günümüz.....	61
Resim 3.8: bina önlerindeki kapalı ek ilave alanlar.....	112
Resim 3.9: Dış cephedeki ticaret amaçlı açılan açıklıklar.....	112
Resim 3.10: Taş malzemenin sıva ile kaplanıp boyanması.....	113

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın konusu

Yüzyıllar boyunca oluşan, çeşitli uygarlıkların izler bıraktığı kentlerin, kültürel mirasların, korunması ve gelecek nesillere aktarılması oldukça net bir durumdur. Kentler çağlar boyunca çeşitli medeniyetlerin yaşam ve sanat felsefeleri ile oluşmuş kültürün fiziksel yansıması olan mimari bir oluşumdur. Kentlerin var olma sebebi mimari yapıtlarıdır. Kentlere kimlik veren kültürel miraslardır. Kentler sahip oldukları geçmişleri ile var olmuştur. Ve gelecek nesillere aktarılması korunma ile mümkün olabilecektir.

Kentler, kişiler gibi kendi kimliklerini taşırlar. Bu kimlik, kentlerin mimarisini, sosyal ve de kültürel yapısını yansıtır. Fiziksel oluşum, yerel koşulları ve kültürel çeşitliliği ile oluşur. Kentler kendi karakterleri ile var olurlar. Karakteri etkileyen temel unsurlar onu farklı kılmakta ve kendi kimliğini diğer tüm kentlerden ayıran kültürel bir karaktere dönüştürmektedir. Tüm bu etkenlerin birleşimi kentlere şekil vermekte ve ruhunu oluşturmaktadır.

Yıllar içerisinde gelişen nüfus artışları, sanayileşme, demografik olaylar çevresel değişimlere neden olmaktadır. Tarihi bilincin önem kazanması, kentlerin fiziksel yapısını korumakta önemli rol oynamaktadır. Dolayısı ile koruma kavramı kente yansıtılmalı ve bilinçli bir şekilde uygulanmalıdır. Koruma kavramının benimsenmesi ile gelişen kentlerde tarih geleceğe aktarılabilir ve koruma mümkün olabilecektir.

Çalışmanın konusu; tarihi kentlerin var olması ve kentlerin oluşum izlerini yani geçmişin kent kimliğindeki önemini kapsamakta ve kentlerdeki değişimin nasıl ve ne şekilde oluştuğunu sorgulamaktadır. Kentlerdeki değişim, artan nüfus / kullanıcı sayısı, ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların oluşturduğu değişimler ile gerçekleşmektedir. Koruma çerçevesinde

gelişim nasıl sağlanmaktadır. Korumalar nasıl ve neden oluşmalıdır. Gelecekteki gelişimler için neler yapılmalı, neler yapılmamalıdır gibi kavramlar tezin esas problemini oluşturmaktadır.

Kentlerdeki değişimlerin kavramsal açıklaması ve yıllar içerisindeki değişimlerin bilimsel olarak araştırılması ve ortaya konması morfolojik bir çalışma konusudur. Morfoloji kentlerin şekillerini, kent çizgilerini, yapı durumlarını ve kullanımlarını ortaya koymaktadır. Ve geçmiş ile günümüz arasında bilimsel olarak karşılaştırma yapabilmek için gerek duyulan bilgileri oluşturma yöntemidir.

Bu kavramlar doğrultusunda çalışma alanı olarak seçilen Girne Koruma alanı ve çevresinin yıllar içerisinde oluşan kent dokusunun geçmişle günümüz arasında ki değişimlerini ortaya koymayı hedeflemiş, bilimsel olarak kentin günümüz şekillerini açıklayan, kentsel morfolojik değişimlerini belirlemeyi amaçlamış bir Yüksek Lisans Tez çalışmasıdır.

1.2 Çalışmanın amacı

Kentleşme, demografik değişimler, artan nüfus kentlerin değişimine sebep olan en önemli etkenler ve de kent dokusuna zarar verebilecek en birinci sebepler olmaktadır. Kentlerde oluşan tüm değişimler kentlerin imajına, görüntüsüne, dokusuna yansımaktadır. Kentlerin korunması, tarihsel mirasların geleceğe aktarılması için değişime sebep veren nedenler doğrultusunda kentlerdeki dönüşümlerin en az zararla sağlanması ve planlanması gerekmektedir.

Tarihi kentlerin korunması, bugüne ulaşmış kent dokusunun geleceğe aktarılması ve gelecek yaşamlara entegre edilmesi, tarihsel değerin devamlılığı ve farkındalığı sorun olarak belirlenmiştir. Kentteki değişim sebepleri kentsel dokuya zarar vermeden kent bütününe uyumlu olarak ve ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte gelişim göstermelidir.

Bu kavramlar çerçevesinde Girne Koruma Bölgesi ve çevresinin tarihsel süreçte kent oluşumunu ve 1993 yılında şehircilik dairesi ve eski eserler tarafından yapılmış olan alan çalışmalarından faydalanarak kentteki değişimleri ortaya koymayı hedefleyen bir tez çalışmasıdır. Tez, Girne kentinin yıllar içerisindeki kullanım değişikliklerini analiz ederek, kentsel şekillenışı, 1993-2017 yılları arasındaki gelişimini bilimsel olarak ortaya koyarak, kentin morfolojisini yansıtan bir çalışma olmayı amaçlamıştır. Yıllar içerisindeki kullanım değişimlerinin belirlenmesi ve de günümüzle karşılaştırılması tezin esas amacını oluşturmaktadır.

Girne kentindeki yapısal değişimlere neden olan en temel unsur turizme yönelik yapılan ticari faaliyetlerdir. Girne kentindeki gelişim ekonomik boyutta gerçekleşmiş fakat koruma kapsamında sağlanamamıştır. Ayrıca kent dokusunun gelecek nesillere aktarılması ve tarihi kentin ekonomik kalkınma ile korunmasının da sağlanabilir olması için öneriler getirmek hedeflenmiştir.

1.3 Çalışmanın Kapsamı

Girne koruma bölgesi ve çevresinin tarihsel süreç içerisinde değişimine neden olan sebeplerin incelenmesi ve yıllar içerisinde oluşan tarihi dokunun analizi ve de karşılaştırmaları yapılarak sonuçların değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Çalışma toplam altı bölümden oluşmaktadır. Bölüm birde çalışma konusu, amaç, kapsam ve de yöntem açıklanmıştır. İkinci bölümde tez konusu ile ilgili olan temel kavramlar ve tanımlamalar yapılmıştır. Üçüncü bölümde tarihi değeri olan Girne Koruma alanı ve çevresinin tarihsel süreç içerisindeki oluşumu incelenmiştir. Dördüncü bölümde çalışmanın esas konusu olan çalışma alanı olarak belirlenen Girne Koruma Bölgesi ve çevresindeki değişimleri ortaya koyan bilimsel açıklamalar yapılmış ve kent morfolojisi oluşturulmuştur. Dördüncü bölümde, 1993 – 2017 yılları arasındaki morfolojik değişim bilimsel olarak açıklanmıştır. Bu bölüm çizim, anket ve görsel fotoğraflar ile desteklenmiştir. Beşinci bölümde koruma ve gelişim için öneriler oluşturulmuştur. Ve son bölümde genel değerlendirme ve sonuç açıklanmıştır.

1.4 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın ilk safhasında tez konusunu oluşturan kavramlar ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Kent morfolojisi, tarihi doku, tarihi doku koruma, tarihi dokunun önemi, tarihi kentlerin korunmasına yönelik araçlar, yeniden işlevlendirme, kentsel canlandırma, turizm kavramları ve tarihi dokuda turizm amaçlı değişimler gibi kavramlar hakkında araştırma yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci safhasında, alan çalışması yapılacak olan bölge ile ilgili literatür taraması, tarihsel kaynak araştırılması, haritalar, çizimler, eski fotoğraflar ve bölgede eskiden yapılan alan çalışmaları referansları ışığında bölgenin morfolojik yapısı ortaya konmuştur.

Üçüncü safhasında geçmiş ile günümüz arasında, kentteki değişimler açıklanarak durum tespiti yapılmış ve bilimsel olarak ortaya konmuştur.

Dördüncü bölümünde çalışma alanında yapılan anket bulguları açıklanmış ve tezin bilimselliği desteklenmiştir.

Çalışma sonunda tarihi kent dokusunun gelişimi için elde edilen veriler ve çalışma alanındaki güncel durum dikkate alınarak koruma amaçlı gelişim, yeniden işlevlendirme ve bölgenin tarihsel kültürün gelecek nesillere aktarılması için yeni koruma önerileri getirilmiştir.

2. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR

2.1 Kent Morfolojisi

2.1.1 Morfoloji Nedir, Kent Morfolojisi Nedir

Morfoloji kavramı anlam olarak biçim olarak tanımlanabilir. Bir nesnenin dış çizgilerini, niteliğini, dış görünüşünü biçimsel olarak tanımlama akımına morfoloji denir. Özellikle coğrafyada yerleşmelerin şekil özelliklerinin esas unsuru yapıların parsel/arazi ve yerleşim bölgesi üzerindeki şekillenme düzeni ile ilgilidir. Fizyonomi şekil ve son yıllarda jeomorfoloji kavramı olarak ta karşımıza çıkmaktadır (Türkçe Sözlük, 1983).

2.1.2 Kentsel Morfolojik Analiz Nedir

Kent morfolojisi; yerleşimin fiziksel şeklini ya da kentin yapısını incelemeye denir. Kent morfolojisi kentin oluşum sürecinden başlayarak gelişimini ve yapısal karakterini incelemek ve de ortaya koymaktır (Topçu, 2003).

Yerleşmelerin yapısal formunu, kent yapısının fiziksel şekillerinin incelenmesi ile alakalı olan bir araştırma alanıdır. Morfolojik kentsel analiz ise; kentin fiziksel gelişim sürecinin yapılar, sokaklar, parklar, anıtsal miraslar gibi yapısal karakter yardımı ile ortaya koyan araştırma kavramı olarak tanımlanmaktadır. Kentteki değişimleri ve dönüşümleri, bu anlamda değişime neden olan ve kentteki biçimlenmeyi etkileyen olguları anlamaya yönelik kent morfolojisi başlığı altında toplanan araştırma yöntemidir. Kentsel morfoloji kısaca kentteki değişimleri tespit eden bir alan olmakta ve kent kullanım dönüşümlerinin sebepleri ile alakalı olan bir alandır. Kentsel morfoloji, kent planlaması ve tasarımı son derece önemli olan büyük bir literatür oluşturmaktadır. Kentsel morfoloji kullanıma

yönelik ve kentin şekil biçimlenmesine neden olan bulguları içerir. Kent morfolojisinin temel unsurlar;

- Yerleşme fiziksel somut bir gerçekliktir.
- Yerleşmeler oradaki yaşayan toplumun ya da toplulukların değişimlerine bağlı olarak sürekli bir değişim içerisinde.
- Yerleşmenin fiziksel öğeleri; yerleşme içinde veya dışında yer alan toplumsal, çevresel, kültürel ve de ekonomik etmenlerle sürekli etkileşim içerisinde. Ve herhangi bir fiziksel değişim mutlaka bu etmen veya etmenlerin etkisi altında gerçekleşmektedir.

Kentsel değişimler çoğu zaman gelişim göstererek ilerlemektedir. Fakat bu değişim sürekli olarak ilerlemek yönünde olmayabilir. Kentsel değişimler bazen olumsuz yönde de olabilir. Ve bu durum kentlerin ilerlemesi yerine geri gitmesine sebep olmaktadır (Ayan, 2010).

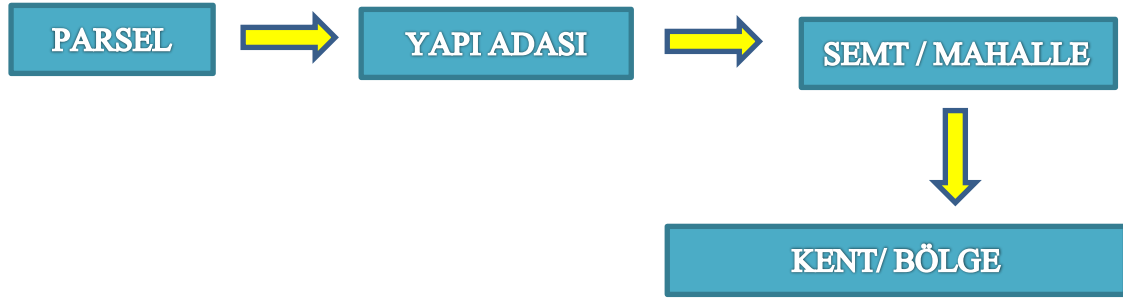
Kentsel morfolojik analizle kentin şekilleri güncel durum tespitleri yapıların parsel ve adalardaki gelişimi son güncel durumu ortaya koymak ve değişimlerdeki sebepleri saptamak amacı ile yapılmakta ve kent tasarımına katkı koyan bir araştırma olmaktadır.

Günümüzde kent morfolojisi, kentsel coğrafya yaklaşımı ve kent mimarisi yaklaşımı olarak başlıca iki başlık altında toplanmaktadır. Kentsel coğrafya yaklaşımı; bir yerleşmenin karakterinin işlevsel olarak belirli bir bölge bağlamında toplumsal ve ekonomik etmenler tarafından kabul görmektedir. Kentsel coğrafya kapsamındaki kent morfoloji çalışmasının esas amacı burada ne var sorusuna karşılık olarak yerleşmenin genel envanterlerinin hazırlanmasıdır (Conzen, 1978).

Kent mimari yaklaşımı; kendi içerisinde iki akım oluşturmaktadır. Birincisi tipolojik yaklaşım ikincisi kentsel doku yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın amacı ise kent dokusunun yeniden keşfedilmesi ortaya konmasına yönelik bir yaklaşımdır. Özellikle tipoloji oluşturmak, tipolojiye önemli etkisi olduğundan ötürü kentsel tarih, kentsel gösterge bilimi ile ilişkili olmaktadır (Ayan, 2010).

2.1.2.1 Kent Morfolojisini Oluşturan Bağımsız Bileşenler

Kentler morfolojik, işlevsel ve de görsel açıdan değişimler göstermektedir. Yapılı çevredeki bu değişimler geniş bir alan kapsıyorsa gözlemlenmesi mümkün olmayabilir. Ancak değişimler parsel veya yapı adasında ise somut olarak gözlemlemek mümkündür. Kentsel alanda bu değişimler tek tek oluşmaktadır. Mevcut binaların yıkılıp yerine başka inşa edilmesi, kat yüksekliklerinin değişmesi, yapılaşma düzenin değişimi gibi durumlar somut olarak gözlenmekte ve durum tespiti olarak raporlanabilmektedir. Kentsel alanda gözlemlenebilen morfolojik değişim özellikleri; yapılaşma düzeni, parsel boyutları, yapı adası şekilleri, kat yükseklikleridir. Özetle kent morfolojisini oluşturan bileşenler somut olarak tespitte bulunabileceğimiz; parseller, yapı adası, semt/mahalle, kent veya bölge şeklinde sıralanabilir (Bk. şekil 2.1).

Şekil 2.1: Kent morfolojisini oluşturan bileşenler (Ayan, 2010)

2.1.2.2 Kent Morfolojisinde Kuramsal Yaklaşımlar

Kent morfolojisinin bir bilim dalı olarak yüzyıllık bir geçmişi vardır. Morfoloji konu olarak, kent coğrafyasının tamamlayıcı bir alanını temsil etmektedir. Kent morfolojisi için yapılan çalışmalar dünya genelinde üç bölgede yoğunluk göstermiştir. Orta Avrupa, İngiltere ve Kuzey Amerika da kentsel morfolojik çalışmalar yapılmıştır. Alman şehir morfolojisi kapsamında 1. Dünya Savaşı sonrasında oluşan etkiler üzerinde Danzig üzerindeki çalışması ile Schlüter' in öğrencisi Geis'ler tarafından yapılmıştır. Çalışma şehrin formunu değişik açıdan incelemektedir (Topçu, 2003).

2.2 Tarihi Doku

Tarihi çevreler ve tarihi çevrelerin korunması ile ilgili tanımlar 18. Yüzyıldan başlayarak günümüze kadar gelmiştir. 1800' lü yıllarda koruma daha çok tarihi anıt niteliğindeki yapılar üzerinde uygulandığı için tarihi doku kavramı tarihi anıt olarak karşımıza çıkmakta idi. Koruma kavramı zaman içerisinde anıt ölçeğinden çevre ölçeğine gelişim göstermiştir (Yücel, 2008).

Avrupa kültürel işbirliği konseyinin hazırlamış olduğu Avrupa kültürel envanterler çalışmasında anıt tanımı; tarihsel zaman içerisinde artistik ya da arkeolojik değeri, önemi olan tek yapı veya yapı grupları olarak karşımıza çıkmaktadır. İşlevlerine göre anıtlar beş gruba ayrılmaktadır (Kan, 2007):

1. Dinsel mimarlık örnekleri: Cami, kilise, manastır, türbe, mezar.
2. Kamusal sivil mimarlık örnekleri: Saraylar, devlet yapıları, belediye yapıları, okullar.
3. Askeri mimarlık örnekleri: Kaleler, surlar, askeri okullar, siperler, kışlalar.
4. Özel sivil mimarlık örnekleri: Konutlar, dükkanlar, arastalar.
5. Tarımsal ve endüstriyel mimarlık örnekleri: Köprüler, tüneller, çiftlikler, değirmenler, fabrikalar şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Tarihi doku yapılan bu sınıflandırma sonucunda kentlerin bünyesinde barındırdığı kültürel miraslar olarak kente değer kazandıran korumaya değer yapılar olmakta ve kentin kimliğinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Anıtların, tarihi dokunun korunması ve de geleceğe aktarılması kentin gelişimine katkı sağlayacak ve gelişmesine değer katacaktır.

2.2.1 Tarihi Çevrenin Tanımı ve Önemi

Tarihi çevremiz geçmiş uygarlıklardan geriye kalan kalıntılar ve yerleşmeler ile oluşmaktadır. Tarihi çevre denilince, tarihi sit alanları, kırsal ve arkeolojik sit alanlar da bu kavram içerisine girmektedir. Çeşitli üslup ve biçimleri bir arada barındıran tarihi çevre, geçmiş uygarlıkların yaşam felsefesini, estetik duyarlılığını, kültürleri gibi birçok ayrıntıyı bünyesinde barındırmaktadır. Zaman içerisinde yaşam koşullarının, geleneklerinin, yapım tekniklerinin hızla değiştiği bir dünyada tarihi kent mekanları ve yapıları geçmişte nasıl bir çevre içerisinde yaşandığını anlatan açık hava müzeleri olarak düşünülebilir. Dünyanın bir çok ülkesinde tarihi kentler – açık hava müzeleri tüm iç donanımları ile korunmakta ve geçmişle günümüz arasında ilişki sağlamaktadır. Özgün karakterini koruyabilen tarihi çevrelerin yerinde görülmesi, algılanması, incelenmesi ile tarih ve geçmiş hakkında oldukça öğretici olabilmektedir. Tarihi çevre içerisinde yer alan yapılar, mimari üslupları, mekânsal tasarımları, yapım teknikleri gibi kentin mimari kimliğini tanımlayan tarihi veriler olarak değerlendirilir. Yapılar, tarihi çevrede sergilenen, ayakta duran, kentin bileşenleridir. Tarihi çevreler geçmişteki sanatçıların mimari çözümlerini, yaratıcılıklarını, yaratıcı gücünü bünyesinde taşır. İçerisinde yaşayanların yok olmasına rağmen geçmiş kültürün günümüz ile arasında ilişki sağlar. Tarihi çevre yaşayan tarih olmaktadır ve geçmiş zamanın geleceğe aktarılması için önemli bir kültürel mirastır (Ahunbay, 2004).

Kentler geçmişleri ile kimlik bulurlar ve her uygarlık kendin yaşam tarzı ve inançları için kentte iz bırakırlar. Bu izler anıtsal değeri olan yapıları ve kentin kimliğini oluşturan kent bileşenleridir. Geçmiş zamanların yaşam biçimlerini, bina insan ilişkilerini, geçmişin zenginlikleri ve çeşitliliklerini yansıtan tarihi çevreler günümüz insanının yaşamına, gelişimine, eğitimine, öğrenimine katkı sağlamaktadır. Tarihi çevre, geçmiş kültürün ve yaşayanların yaşantılarını ortaya koyan açık hava müzeleridir. Bu nedenle tarihi çevreler korunmaya değerdir.

Tarihi çevreler ölçeğe bağılı olarak üç grupta açıklanabilir (Özdemir, 2007);

1. Tarihi Çevre: Tarihsel mimari, arkeolojik ve de anıtsal değeri ile bütünlük gösteren birkaç sokaktan oluşan dokulara denilmektedir.
2. Tarihi Kent: Tarihsel mimari, arkeolojik ve de anıtsal değeri ile oluşan kent yerleşmeleridir.
3. Tarihi Bölge: Tarihsel mimari, arkeolojik ve de anıtsal değeri olan ve birkaç kenti bünyesinde barındıran bölgelere denilmektedir.

Bir yerleşmenin tarihi olarak düşünülebilmesi için sahip olması gerek özellikler vardır. Bu özellikleri şu şekilde açıklayabiliriz;

- Orijinal ve karakteristik yapı,
- Mimari nitelikleri olan yerleri,
- Kentsel yerleşimin gelişim içerisinde süreklilik arz eden yapısal düzeni,
- Kazı alanları, arkeolojik kalıntıları, ölü şehirler örneğin pompei tarihi kent olarak nitelendirilmezler (Özcan, 2014).

Tarihi Çevrenin Önemi:

Geçmişin izlerini, yaşam tarzlarını günümüze aktaran ve günümüzle ilişki sağlayan açık hava müzeleri insanların geçmişle bağlantı sağlamasına neden olmaktadır. Tarihi çevreler ilgi çekici ve öğretici özelliğine sahiptirler. Eski mahalleleri incelemek bugünü anlamak ve kendimizi tanımamız için yardımcı bir araçtır. Bu kentler kişiler arasındaki sosyal ilişkileri olumlu yönde etkilemekte ve kişiler arasında birlik duygusu oluşturmaktadır.

Müzeler sergilenen parçalar zaman ve mekan dan soyutlanmıştır fakat tarihi çevrelerde yaşamsal birikimleri zaman ve mekanla birlikte bir bütün olarak algılayabilmekte ve daha fazla ilgi çekici ve etkileyici olmaktadır.

Zaman içerisinde kaybolan doğal değerler ve de kültürel miraslar toplum için önem taşımaktadır. Yüzyıllardır kullanılan, kirletilen üzerinde yaşadığımız geçmiş tarih artık yok olmaktadır. Bu nedenle konunun önemini anlayan gelişmiş dünya ülkeleri yeryüzünde bozulmamış veya bozulmuş ama düzenlenebilir tarihi alanların korunması için gereken özveriye göstermeye ve koruma politikaları geliştirmeye başlamışlardır (Hatami, 2013).

Yapılacak tüm planlamaların, yatırımların yaşamın devamlılığı ve tarihi çevrenin korunması ilkeleri ve politikaları çerçevesinde yürütülmesi ile gerçekleştirmek tarihi çevrenin öneminin farkındalığını ortaya koyacaktır.

2.2.2 Tarihi Çevre Öğeleri

Tarihi çevreleri oluşturan bileşenler çevrenin niteliğini etkiler. Tarihi kent merkezleri genellikle anıtların yoğun olduğu bölgelerdir. Genellikle tarihi merkezler spontane gelişme ile büyümüştür. Fakat yine de bir kargaşa gözlemlenemez. Tarihi çevrelerde oran ve boyutlar bütüne uygun olmakla beraber ayrıntılarda zengin çeşitlilikler gözlemlenir. Kentsel doku içerisinde sokakların biçimi, düz veya kıvrımlı olmaları, sokak ve meydanların mekânsal ilişkileri, ada boyut ve biçimleri, sokak köşelerinin biçimlenişleri, yapıların cephe oranları ve sokakla ilişkileri yerleşmeye karakter veren özelliklerdir (Ahunbay, 2004).

Bölgenin yapı gelenekleri malzeme olanakları ve iklim koşulları doğrudan ile ilişkilidir. Çatı biçimleri, kütle oluşumları, dış cephede kullanılan malzeme ve de renkler yaygın olarak yapı geleneklerine bağlıdır. Bütün bu özellikler bir araya geldiği zaman kentin karakteristik görünümü ortaya çıkmaktadır. Tarihi kentlerdeki anıtsal yapılar sivil mimari yapılara göre daha özenli işçilik ve kalıcılık amaçlı yapılmaktadır (Ahunbay, 2004).

Tarihi kentlerde yerleşim doğrudan topoğrafya ile uyumlu olmaktadır. Çoğu tarihi kentlerde erişilmesi zor olan veya en yüksek noktasında önemli bir yapı bulunmaktadır. Kale veya akropol gibi anıtsal yapılar en belirgin tarihi anıtlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı kentlerde ise kent kimliği için en değer vermiş olduğu yapılar görünümüne

egemen olmaktadır. Kentin genel görünümüne egemen olan yapıların çevresinde yöreye uygun çatı türleri, malzemeleri, kubbeleri, minareleri, kuleleri gibi tekrar eden kenti tanımlayıcı silueti oluşmaktadır. Kent silueti de kentin çevresel ögesi olmaktadır (Kuban, 2000).

Tarihi çevrelerin türü, niteliği onu oluşturan bileşenler ve öğeler ile belirlenir oluşum gösterir. Yapıların karakteristik ve mimari özelliği kentin özünü yansıtmakta ve kentin parçaları olmaktadır. Kent öğeleri yapılar ve yapılar arasındaki ilişki sağlayan açık kapalı mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğelerin topluluğu kentin çevresel verilerini oluşturur. Çevresel veriler kentin özgün karakterini ortaya koymakta ve kimlik kazandırmaktadır.

2.2.3 Tarihi Çevrenin Yıpranmasına Neden Olan Etkenler

Yıllar boyunca oluşan tarihi kentlerin eski dokusu, teknolojinin gelişmesi, nüfus artışı, kentlerin plansız büyümesi, koruma amaçlı bilinçsiz onarımlar, ekonomik ihtiyaçlar gibi önemli etkenler tarihi çevrenin yıpranmasına zarar görmesine sebep olmaktadır. Kent dokuları mevcut yasal sınırlamalara rağmen zarar görmekte ve korunamamaktadır. En önemli etken koruma bilinçsizliği ve ekonomik kazanımın yapının kimliğinden önce düşünülmesidir.

Tarihi yapıların veya tarihi çevrenin yıpranmasına neden olan etkenler 2 başlık altında incelenebilir (Hatami, 2013):

1. İç nedenler
2. Dış Nedenler

2.2.3.1 İç Nedenler

Yapının bulunduğu zemin özellikleri, konumu, ilk tasarımdaki hataları, hatalı yapım teknikler ve hatalı malzeme seçimi, kötü işçilik gibi etkenlerden kaynaklanan sorunlar iç nedenler olmaktadır (Ahunbay, 2004).

Binanın tasarımı ve kullanılan malzemenin kimyasal ve fiziksel öğelerine uymuyorsa ve malzeme seçiminde hata yapılmışsa bu bir iç nedendir. İnşaa edilen alan, zemin dokusu ve jeolojik yapısı tarihi yapıların bozulmasına neden olan etkenlerdendir. Zeminin kayması, sağlam olmaması gibi zemin sorunları yapıların korunmasında güçlük çıkaran önemli iç nedenlerden olmaktadır.

Ahunbay' a göre iç nedenler aşağıdaki gibi açıklanabilir;

Konumdan kaynaklanan hasar: tarihi yapının bulunduğu yer örneğin yamaç, dere kenarı gibi iklimle bağlı olarak yoğun zarar görmesine neden olabilir.

Zemin yapısından kaynaklanan hasar: tarihi yapının üzerinde oturduğu zeminin sağlam olmaması, mukavemetinin düşük olması , homojen olmaması zaman içerisinde yapıda zemin hareketlerinden oluşan gözle görülebilen bozulmalara neden olmaktadır.

Stürüktür tasarımından kaynaklanan hasarlar: tarihi yapıların ilk tasarımından gelen boyutlandırma hataları yıllar içerisinde ciddi hasarlara neden olabilmektedir.

Hatalı malzeme seçiminden oluşan hasarlar: geleneksel dokular taş, tuğla, ağaç, kerpiç gibi doğal malzemeler ile oluşmuştur. Yapım aşamasında kullanılan malzemelerin iyi nitelikte olmaması yapıların yıllar içerisinde bozulmasına neden olmaktadır.

Kötü işçilik ve kötü detay uygulamalarından oluşan hasarlar: yapı bileşenleri uygun teknikler ve de bağlayıcı malzemeler ile birleştirilmelidirler. Bu dayanım için oldukça

önemli detaylardan biridir. Ancak uygun olmayan tercihler yapının dayanımını azaltmakta ve yıllar içerisinde bozulmalara neden olmaktadır (Ahunbay, 2004).

2.2.3.2 Dış Nedenler

Tarihi çevrelerin, tarihi dokuların yıpranmasına neden olan dış etkenleri doğal afetler ve insanların neden olduğu hasarlar olarak iki grupta toplayabilir (Hatami, 2013).

İnsanların sebep olduğu hasarlar; savaşlar, yangınlar, çarpık kentleşmek, yoğun trafik gibi faktörler tarihi çevrelerin, yapıların hasar görmesine işlevsiz kalmasına neden olmaktadır. Yapıların koruma amaçlı bilinçsiz onarımı insamlardan kaynaklı hasarlar olmaktadır. Tarihi yapıların ticaret amaçlı fonksiyon değişimi uygun olmayan işlevler yüklenmesi yapının özgün yapısına büyük ölçüde zarar veren önemli dış etkenlerdendir.

Doğal afet yıpranmaları; bölgenin iklimsel yapısı, deprem, zemin kaymaları, kasırga, su baskını gibi etkenler yapılara hasar veren dış etkenler olmaktadır.

Afet ve insan yıpranmaları yanı sıra yapılarda doğal yıpranmada olmaktadır. Yapıyı oluşturan malzemelerin yıllar içerisinde yaşlanması ve malzeme bileşenlerinin özelliklerini kaybetmesi bir yıpranma sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Koruma teknikleri ile malzemenin yaşlanması yavaşlatılarak ömürleri uzatılabilmektedir (Hatami, 2013).

2.2.4 Tarihi Kentlerde Karşılaşılan Genel Sorunlar

Kırsal alanlardan kentlere göçler, hızlı kentleşme, sanayileşme merkezi bölgelere göç olgusunu ortaya çıkarmıştır. Ve bu nedenler tarihi kentlerin dengesini bozmaya neden olmuştur. Kentlerin bu sebeplerden dolayı hızla büyümesi tarihi kentlerde ve kent merkezlerinde bazı olguların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu olgular (Tunçer, 2004):

- Oluşturulan imar planları adı altında geleneksel tarihi dokuya aykırı yol açma, imar kullanım haklarında artırma, koruma hedefi olmayan hatta tamamen yok edilmeye yönelik planlamaların yapılması,
- Bu planlamalar çerçevesinde kentlerdeki geleneksel dokunun yıkılması ve yerine dokuya uygun olmayan aykırı büyüklükler ve yüksekliklere sahip çevreyle uyumsuz yeni yapılaşmaların oluşturulması,
- Korumaya yönelik planlamaların ve de uygulamaların yetersizliği ile tarihi kent dokularının bakımsızlığı, korunamaması, terk edilme alanlarına dönüşme olgusu,
- Artan nüfus ve yapıların oluşturduğu ulaşım ve de otopark sorunları,

Gibi olgular kentlerdeki genel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel sorunların en büyük ve en önemli sebeplerinden biri nüfus artışıdır. Ve gelişimin korunmaya yönelik olmasını engelleyen en birinci sebeplerde önde gelmektedir. İhtiyaçlar, ekonomik gelişimde tarihi kentlerin karşı karşıya geldiği önemli bir sorun olmakta ve korumanın önüne geçmektedir. Kentler bu nedenlerden dolayı plansız gelişmekte ve çağdaşlaşmak adı altında yıkımlar ve yeniden bilinçsizce yapım süreci yaşanmaya sebep olmaktadır.

Son yıllarda tarihi dokuların önemini benimsemiş ve korunması gerektiğinin bilincine varan gelişmiş dünya ülkeleri korumaya yönelik önlemler almış, sit alanlar ilan etmiş, koruma amaçlı imar planı çalışmaları geliştirmiştir (Hatami, 2013).

2.2.4.1 Fiziksel Ve İşlevsel Yetersizlik Sorunları

Tarihi fiziksel çevrede hızla gelişen kentleşme ve diğer genel sebeplerden dolayı yaşam koşullarında zorlaşmalar oluşmaktadır. Şehirdeki fonksiyonların birbirleri ile sağlıklı ve uyumlu bir organizasyonun olmaması tarihi dokulardaki fiziksel işlevsel sorununu oluşturmaktadır. Yetersiz teknik altyapısı, ulaşım sorunları gibi etkenler fiziksel sorunları içermektedir. Kullanım ihtiyaçları doğrultusunda değiştirilen yapı karakterleri, değiştirilen fonksiyonlar, mevcut kat yüksekliklerinin artırılması, yapılara uygulanan eklentiler, boş alanlara yeni inşaatların doldurulması, cephelerin değiştirilmesi, tarihi yapıların işlevlerini

kaybetmesi ve başka fonksiyonlar yüklenerek kullanıma sunulması gibi fiziksel değişimler tarihi kentlerdeki sorunlar olarak karışımıza çıkmaktadır.

İşlevsel olarak uygun olmayan fonksiyonların yapılara verdiği zararlar tarihi kentlerdeki uygulanan ve sürekli olarak karşımıza çıkan önemli sorunlardan biri olarak görülmektedir. Yapının özgün işlevinin değiştirilmesi fakat yapının formuna uygun olmayan fonksiyonların yüklenmesi beklentiyi karşılayamayacak ve yapının özgün durumuna zarar vermiş olacaktır.

Günümüzde tarihi kentlerin canlandırılması için çeşitli projeler uygulanmaktadır. Ancak yapıların özgün yapısına ve de formuna uygun fonksiyonlar yüklenmeli ve korunması sağlanmalıdır. Böylelikle yapının fiziksel çevreye katmış olduğu değer maneviyatı ve de amaç doğrultusunda sağlanmış olabilecektir.

2.2.4.2 Kültürel Ve Sosyolojik Sorunlar

Kültürleri ve kültürü bir araya getiren uygarlıkların temeli kişileri bir araya getiren anılar ve yaşanmışlıklardır.

Yıllar geçtikçe kültürel değişimler ortaya çıkmaktadır. Ve bu değişimler doğal çevreye uyum sağlamaktadır. Bu süreç içerisinde değişen yaşam koşulları ve de doyum düzeyleri de değişim göstermektedir. Ve ortaya çıkan yeni gereksinimler de yeni yapılanmalara ihtiyaç duymaktadır. Bireylerin sağlıklı toplumlaşabilmesi için yaşadığı çevre ona tarihsel geçmişin izlerini doğrudan aktarabilmesi gerekmektedir. Bu kültürle gelişen birey ve bu kültürle toplumsallaşan bireyler tarihsel kültürün farkındalığını ve sürekliliğini benimsemiş olacak ve tarihi geçmişin bilincine sahip olmuş olacaktır.

Tarihi çevreler ve çevresel kullanımlar, o bölgede yaşayan halkın bir birleri ile olan sosyal bağlantısını sağlamlaştıran önemli değerlerdendir. Tarihi çevreler ekonomik, sosyal, siyasal açıdan da önemli derecede kullanım değerine sahiptir. Bölgede yaşayan halkın birbirleri ile sosyal bağlantısını sağlayan ve de devam ettiren değerlere sahiptirler. Tarihi

evreler sahip oldukları kimlikler kentin önemini oluştururken aynı zaman da sahip oldukları bu kimliklerde kentteki toplumun ve kültürel yapısının kimliğini de yansıtmaktadır. Kentleri oluşturan kimlik kentteki sosyal ve kültürel yaşantı ile ilgili bilgileri vermektedir. Tarihi kentlerdeki sosyal ve kültürel değişim fiziksel mekanların değişimine neden olmaktadır (Mazi, 2009).

Değişen aile yapısı, değişen kullanıcı profilleri, yaşanan gler ile koruma eylemine yansımış ve değişimleri etkilemiştir. İhtiyaçlar değişimlere sebep olmakta ve değişimlerde sosyal kültürel yapının değişmesine neden olmaktadır. Birbirini devam eden bu döngü tarihi kentlerdeki sosyal kültürel değişim sorununu ortaya çıkarmaktadır.

2.2.4.3 Ekonomik Sorunlar

Tarihi kentlerde ekonomik sorunlar, yeni yapılaşmalar, geleneksel dokuya aykırı yükseklikler mimari karakteri yok etmektedir. Ekonomik sorunlar ve de ihtiyaçlar kentlerdeki değişimlere neden olan diğer önemli sebepler arasındadır. Kentlerdeki yapısal veya fonksiyon değişiklikleri bazı sonuçlara neden olmaktadır. Tarihi kentlerde yenileme ve canlandırma restorasyon şeklinde uygulanması şansı zayıftır. Kentlerdeki onarımların ekonomik yansıması kazancın altında olmasıdır. Yani kazanç ön planda olup yapılan onarım maliyetleri kazançtan az olmalıdır. Bireyler en az onarımla en fazla kazanç elde etme zihniyetinde olduğu için doğru ve bilinçli bir onarım uygulanmamaktadır. Bu olay ekonomik sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Restorasyon adı altında gerçekleştirilen bilinçsizce yıkım tadilatları çoğu kez ekonomik amaçlı yapılmaktadır. Durum böyle olunca tarihi çevreler yok olmaya mahkum bırakılmaktadırlar.

2.2.4.4 Yasal Sorunlar

Tarihi kentlerin korumaya yönelik araçlarının başında yasalar gelmektedir. Yasalar çerçevesinde alınan koruma kararları ve de uygulamaları korumanın sağlanmasında en etkili araçtır. Tarihi kentlerdeki yasal sorunların iki boyutu vardır. Birinci boyut yasaların oluşturulması, ikinci boyut yasaların uygulanmasıdır.

Yasalar oluşturulurken bu boyut sorunsuz oluşturulmaktadır. Esas uygulama boyutu yasal sorunları oluşturmaktadır. Ve bu koruma yasal olarak tam anlamı ile sağlanamamıştır. Yasal uygulamaların gerçekleştirilememesinin bazı sebepleri vardır. Devletteki denetimcilerin yeterli uzmanlıkta olamamaları, yetersiz denetim personeli, uygulamaların politik açıdan çarpıtılmaları, halkın devlet arasındaki güvensizliği, halkın ve devletin üstüne düşen görevi yerine getirmeyişi, beklentiler ve istekler karşısında zıt düşmeler, kurumlar arası çatışmalar vb. durumlar koruma uygulamalarını güçleştirmekte ve uygulamaların uzamasına neden olmaktadır.

Tarihi çevrelerin korunabilmesindeki en etkili araç hiç şüphesiz ki oluşturulan koruma politikaları, yasaları, tüzükleri ve koruma kararlarıdır. Ancak bu kararlar uygulanabildiğinde anlamlı olacak ve amacına ulaşacaktır. Yasal sorunlar tarihi çevredeki en birinci aşılması ve çözümlenmesi gereken sorunlardır. Yasal boyutta denetimi ve uygulanabilirliği tarihi kentlerde bilinçsizce yapılan yıkımları, ilaveleri, onarımları vb durumları engellemiş olacaktır.

Yasaların oluşturulması ve uygulanması devlet kurumlarının görevi olmaktadır. Ve denetimini de devlet kurumlarının (belediye gibi) sağlaması gerekmektedir. Kalıplaşan koruma planları ve uygulamaları söz konusu oldukça tarihi çevre korunması sağlanmış olacaktır. Ve gelecek nesillere aktarılabilmesi söz konusu olacaktır.

2.3 Tarihi Doku Koruma

Tarihi kentler, sahip oldukları kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması kent kimliğinin devam ettirilmesi anlamına gelmektedir. Kentlerin sahip oldukları miraslar kentin kimliğini oluşturmaktadır. Mimari çevreyi korumak, doğal çevreyi korumak, kültürel çevreyi korumak kentin kimliğini korumak demektir. Kentler yıllar içerisinde çeşitli dönemlerden geçmiş çeşitli uluslara ev sahipliği yapmıştır. Kentlerin yaşamışlığı ve sahip olduğu her dönemi oldukça önemlidir. Ve her dönem tarihsel sürekliliğin bir parçası olmaktadır. Kentlerin sahip olduğu yaşamışlıklar bir bütün olarak benimsenmeli ve korunmalıdır.

Ruşen keleş kentsel anlamda koruma kavramını kentlerin belli kesimlerinde yer alan tarihsel, mimari değeri olan yapıtların ve anıtların olduğu, doğal güzelliklerin olduğu ve bu değerlerden gelecek kuşaklarında yararlanması için her türlü saldırgan, yıkıcı ve zararlı eylemler karşısında güvence altına alınması gerektiğini savunmuştur. Yine başka bir araştırmacı olan Zeren, koruma kavramını toplumun geçmişteki ekonomik, sosyal koşullarını, kültürel değerlerini yansıtan fiziksel yapısını günümüz değişen ekonomik ve sosyal koşullarına karşı korunmasını ve çağdaş gelişmeler ile bütünleşerek yaşatılması gerektiğini savunmuştur (Özcan, 2014).

Koruma kavramı bir kültürel süreçtir. Ve sadece kültürel anlamda bir yaklaşım olmayıp ekonomik ve toplumsal süreçleri de bünyesinde barındırmaktadır. Koruma kavramı kültürel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirliği oluşturmaktadır. Tarihi kentlerin korunması sadece fiziksel çevrenin korunmasını içermemekte, geliştirilmesi ve işlevlendirilmesini de kapsamaktadır.

Tarihi kentlerin korunma amaçlarını özetlersek

- Tarihsel kültürün sürekliliğini sağlayacak,
- Kent kimliğini koruyacak ve geleceğe aktaracak,
- Tarihi çevrenin çağdaş yaşam koşulları ile kimliğini koruyarak geleceğe aktarılacak

- Halkın koruma bilincinin geliştirilmesi,

gibi önemli amaçlar korumanın hedeflerini oluşturmaktadır.

Korumanın esas amacı; fiziksel ve kültürel mirasların sonraki nesillere aktarılmasıdır. Koruma eylemi, kentlerin sahip oldukları kimliklerini, yaşanmışlıklarını, kentin karakterini oluşturan üsluplarını, geçmişin izlerini, dönemlerini geleceğe aktarmak kaygısı ile gelişmiştir. Ve esas amacı kentin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır.

2.3.1 Koruma Kavramı ve Yöntemleri

Korumanın sözlük anlamı, bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilere karşı güvence altına almak olarak açıklanmaktadır (Meydan Larousse, 1981).

Kültürel ve tabiat varlıklarının korunmasını kanunu'nun 3. Maddesinde koruma kavramı şu şekilde açıklanmıştır; koruma taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazası, bakımı, onarımı, restorasyonu fonksiyon değiştirme işlemlerini içermektedir (Kültürel Ve Miras Bakanlığı Kanunları, 2008).

Koruma kavramı tarihi sanat değeri taşımakta olan yapıların, kentlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması ile sağlanan eylemlerdir.

Koruma kavramının geçmişteki uygulama amaçlarının en birinci sebebi yapıyı ayakta tutmaktır. Yıkılan kısımlarının yeniden inşa ederek yapının bütünlüğünü sağlamaktır. Günümüzde koruma kavramı anıtların ve tarihi çevrenin kentsel mimari düzenini, yapım tekniklerini sosyal yaşamlarını açıklamak ve değerlendirmek için uygulanmakta ve geleceğe aktarma amacı ile önemli kılınmaktadır. Her bir tarihi yapı tarihi bir belgedir (Ahunbay, 2004).

Koruma isteği, istenmeyen değişimlere karşı çıkmak ve çevreyi koruma isteğininde oluşturmuştur. Mimari koruma isteğinin geçmiş değerlerin günümüz ve geleceğe

aktarılması ve kullanılması isteği yanı sıra koruma iç güdüsünün diğer nedenleri şu şekilde maddelenebilir (Warshaw ve diğ., 2000):

- Geçmişin izlerini yansıtan kültürel varlıkların, bunları yaratanların, kültürel belleğimizi oluşturan önemli kişiler ve kişiliklerin, dönemlerin yaşanmışlıklarını bize aktaran tarihsel dokunun bilgi verici olması,
- Tarihsel dokularının yaratıldıkları dönemlerin eşsiz güzelliklerini ve karakterlerini yansıtmaları,
- Tarihi kentlerde yeniden geliştirmenin kentin dokusuna zarar verici olarak düşünülmesi,
- Korumanın ekonomik ve canlandırma adına önemli bir gelişme olacağı,
- Koruma ile tarihi dokunun sürdürülebileceği şeklinde maddelenebilir.

Koruma gelişen teknoloji ile hasarların belirlenmesi ve bu sayede kültür varlıklarının daha uzun yıllar yaşatabilmesi için önemli katkı sağlamaktadır. Restorasyon teknikleri ve uzman kişilerin hazırlayacakları rapor ve restorasyon yöntemleri ile ve restorasyon ilkelerinin bilinçli bir şekilde uygulanması ile koruma sağlanmış olacak ve tarihi doku sürdürülebilirliği ile gelecek nesillere aktarılacaktır.

Tarihi yapıtların hasarlarına göre tespitler de bulunup koruma teknikleri uygulanmaktadır. Burada amaç yapının en iyi şekilde korunmasını ve yaşatılmasını sağlamaktır. Büyük ölçekli onarım ihtiyacına duyan eserler için farklı teknikler kullanılmaktadır. Bu koruma yöntemlerini maddeleyecek olursak:

- Sağlamlaştırma
- Bütünleme
- Yenileme, yeniden fonksiyonlandırma, yeni ifnksiyon için için uyarlama,
- Yeniden yapmak.
- Temizlemek.
- Taşımak gibi restorasyon teknikleri uygulanmaktadır (Ahunbay, 2004).

Restorasyon sadece strüktürün sağlamlaştırılması ve uygulanacak olan tekniklerin belirlenmesi ile kalmamalı, tarihi değerdeki yapının kullanımı yeniden kullanılmasını sağlayacak önerileri de kapsamakta olduğunu savunmaktadır. Önerilen işlevlerin yapının karakterine yapısına uygun olup olmadığını araştırmalı ve de yeniden kullanım öneri projesinin yapının kütleli ve de mekânsal değerlerini bozmayacak değişimler getirilmesine özen gösterilmelidir (Ahunbay, 2004).

Restorasyonun esas amacı korumak olmalıdır. Yeni işlevlerin yeni fonksiyon yüklemelerin kullanım için bir araç olarak düşünülmesi ve uyarlanması gerekmektedir.

2.3.2 Kentsel Koruma

Kavram olarak koruma, tarihi değeri olan kültürel mirasların korunması yanı sıra kentlerin gelişiminde etkisi olan bir çevre olgusudur. Mimari ve tarihsel özellikleri olan yapıtların ve doğal güzelliklerin bugün yaşayanları yanı sıra gelecek nesillerinde yararlanabilmesi için zararlı, yıkıcı eylemlere karşı güven sağlamak amacı şeklin de tanımlanabilir.

Koruma, geçmiş kültürün ekonomik, sosyal, kültürel yapısını yansıtan fiziksel oluşumu günümüz sosyal, ekonomik ve kültürel yapının altında yok edilmesine karşı ve tarihi sitlerin gelişen kentsel dönüşümlerle bir bütünlük sağlamak ve geçmişini yansıtan tarihi kentleri yaşayan müzeler olarak günümüz kentlerine, yaşamlarına koruma içgüdüleri beraberinde entegre edebilmeyi sağlamaktır.

Koruma kavramı ilk kez 1931 yılında Atina Tüzüğü' de ortak miras ve tarihi çevre konu başlıkları ile ortaya konmuştur (ICOMOS, 1931).

Eskiğin korunması ve restorasyonunu yönlendiren prensipler ile ilgili karar vermek ve uluslar arası bir düzeyde temellerini oluşturmak amacı ile 25-31 Mayıs 1965 tarihinde Venedik te gerçekleştirilen II. Uluslar arası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenler Kongresinde, “Venedik Tüzüğü” ismi ile anılmakta olan kararlar alınmıştır. Tüzük; anıtların çağdaş teknolojiden yararlanması, korunmasının sürekliliğinin sağlanması, çevre

düzenleme, arkeolojik sit alanlarında yapılacak olan onarımlar gibi konulara açıklıklar getirilmiştir. Venedik tüzüğü 16 maddeden oluşmaktadır. Tüzük; tanım, amaç, koruma, onarım, tarihi alanlar, kazılar ve de yayın alt başlıklarından oluşmaktadır. Mimari değerlerin korunması ve bu yöndeki düşünceler genel olarak Avrupa uygarlığının bir anlayışı ve ürünüdür. Venedik tüzüğü ile koruma sadece mimari bir eserin değil, bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olaya ev sahipliği yapan kent veya kırsal bir yerleşiminde eşit şekilde ve düzeyde korunması gerektiğini savunmaktadır. Venedik tüzüğü ile tarihi yapıların ve de çevrelerin korunması kapsamında çağdaş fikirleri bir araya getirmektedir (ICOMOS, 1964).

Kültürün en geniş tanımı, Kültürel Mirasın Toplumsal Değeri Hakkında Avrupa Konseyi Bildirgesi gerçekleştirmiştir. Kültürel miraslar, insanların inançlarını, değerlerini, geleneklerini, bilgi birikimlerini yansıtan ve ifade eden geçmişin etkileşiminin sonucu oluşan tüm çevresel unsurları kapsamaktadır (Hatami, 2013).

Tarihi kentler, tarihi çevre geçmişi hatırlatan mekanlardır. Ve insanlar bu alanlar ve mekanlar sayesinde geçmişle bağ kurabilmektedir. Zaman içerisinde ve zarar gören kentlerde koruma ihtiyacına neden olan tehditler vardır. Ve bu tarihi çevrelerde korunma gereksinimini ortaya çıkaran nedenler olarak düşünülmektedir. Bu tehditler (Üçer, 2011):

- Ekonomik, fiziksel yıpranma, insan davranışları sonucunda yapı ve kentlerin yıkılması veya yıkılma tehditleri altında olması,
 - Kentteki yapıların, fiziksel yapılarına uygun olmayan işlevlerde kullanılması,
 - Sağlık koşullarına uygun olmayan barınma koşulları yapılara zarar verici olması,
 - Tarihi çevrelerde taşıt yollarının, otoparkların yetersiz olması,
 - Alt yapı eksiklikleri; kanalizasyon, elektrik, su, telefon gibi,
 - Düşük gelirli aile gruplarının yaşam tarzlarının oluşturduğu yıkımlar gibi sorunlar
- koruma kavramının gelişmesine sebep olan başlıca sebepler olarak sıralanabilir.

2.3.3 Tarihi Kentlerde Korunacak Değerler

Kültürel ve doğal mirasların özgün bir öneme sahip olduğunu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiğini göz önünde bulundurarak, 16 Kasım 1972 tarihinde UNESCO tarafından korunacak kültürel değerler “kültürel miraslar” aşağıdaki şekilde maddelenmiştir (UNESCO, 1972):

Anıtlar: Tarih, bilim veya sanat açısından evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri.

Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.

Sitler: Tarihsel, etnolojik, estetik, veya antropolojik bakımlardan istisnaî evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar UNESCO tarafından korunacak olan “doğal miraslar” aşağıdaki şekilde maddelenmektedir:

Bilimsel veya estetik açıdan evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veya bu tür oluşum topluluklarından meydana gelen doğal anıtlar,

Bilim veya muhafaza açısından istisnaî evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar,

Bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnaî evrensel değeri olan doğal sitler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlar şeklinde listelenmiştir (UNESCO, 1972).

Doğal ve kültürel mirasların özgün bir öneme sahip olmaları ve bu nedenle tüm insanlığın, dünya mirasının bir parçası olduğundan dolayı korunması ve de muhafaza edilmesi gerektiği tartışılmaz ve korunması gerekmektedir.

Korunacak değerleri, taşınır kültür varlıkları ve taşınmaz kültür varlıkları şeklinde iki başlık altında toplayabiliriz (Hatami, 2013)

2.3.3.1 Taşınır Kültür Varlıkları

Özel koleksiyon olarak müzelerde saklanan sergilenebilen, heykel, resim, çini, dokuma vb. sanatsal değeri olan sanat eserleri müzelerde korunarak muhafaza edilen kültür varlıklarıdır.

2.3.3.2 Taşınmaz Kültür Varlıkları

Korunacak değeri olan anıtsal değeri olan yapı veya yapılar, sit alanları taşınmaz kültür varlıklarıdır.

UNESCO 1972 yılında anıtsal yapı; sanatsal ve bilim açısından mimari eserler, yapılar, mağaralar, sit alanları gibi mimari bileşenler şeklinde tanımlanmıştır.

Yapı toplulukları; arazi üzerindeki yerleşmeleri sebebi ile mimari uyumlulukları olan, tarih sanat ve bilim açısından evrensel değeri olan ayrı veya birleşik yapı topluluklarıdır.

Sit alanları; insan ürünü olan veya doğa ve insanın ortak eseri olan alanlar, estetik ve tarihsel etnolojik bakımdan evrensel değeri olan alanlar sit alanları olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 1972).

Tarihi çevrelerde yasalar çerçevesinde korunması sağlanacak sit ve kentsel sit kavramı; tarihsel süreç içerisinde, tarihsel önemi olan çeşitli uygarlıkların medeniyetlerin

yaşanmışlıklarını, sosyal, kültürel, mimari özelliklerini yansıtan değerdeki geçmişin izleri barındıran kent ve kentsel alanlara denilmektedir. Çeşitli yaşanmışlıklara şahitlik eden bu sit alanları korunmaya değer kültürel mirastır (Ahunbay, 2004).

2.4 Tarihi Çevrenin Korumasına Yönelik Araçlar

Yıllar içerisinde çeşitli nedenlerden dolayı zarar görmesine rağmen günümüz çağında varlığını sürdürmeye devam eden tarihi çevrelerin korunmasına yönelik uygulamalar yapılmaktadır. Tarihi değeri olan yapılar için en doğru koruma yöntemi yapının yaşatılması ve düzenli bir şekilde bakım ve onarımının takip edilmesidir. Bazı durumlarda bu durum uygulanamadığından büyük ölçekli bakımlar ve onarımlar için farklı teknikler uygulanmaktadır. Profesör Zeynep Ahunbay' a göre bu sınıflandırma;

1. Bütünleme
2. Sağlamlaştırma
3. Yeniden kullanım, işlevlendirme, yenileme
4. Yeniden yapma
5. Temizleme
6. Taşıma şeklindeki restorasyonlarla koruma uygulanabilecektir (Ahunbay, 2004)

2.4.1 Kentsel Ölçekte Koruma Teknikleri

Tarihi alanlar bölgelerinde kentsel koruma için sorunların çözülmesi ile kente kazandırılmadır. Kentlerde ki sorunların en temeli eskime ile oluşan sorunlardır. Eskimenin durumu, niteliği uygulanacak olan yöntemi belirlemektedir. Eskime niteliği bakımdan 3 şekilde maddelenebilir (Özden, 2008).

- Fiziksel eskime
- İşlevsel eskime
- Ekonomik eskime

Fiziksel eskime; tarihi kentlerin fiziki yapısının zaman içerisinde ömrünü tamamlamasını tanımlamaktadır. Bölge halkı işletme sahipleri veya kamu tarafından çeşitli sebeplerden dolayı kentin bakım ve gerekli onarımlarının yapılmaması fiziksel eskimeye neden olmaktadır.

İşlevsel eskime; tarihi kentin yaşayanlarına kullanıcı gereksinimlerine karşılamak konusunda yetersiz kalması işlevsel eskime olarak karşımıza çıkmaktadır. İşlevsel eskime sonuçlarında yapının terk edilmesi veya işlev değiştirilmesi yoluna gidilir.

Ekonomik eskime; tarihi kentlerde ekonomik eskime yapı değerinden dolayı tarihi kentlerde alım, satım, kiralama oldukça fazla olmaktadır. Buna karşı diğer bölgelerin tarihi kentlerdeki ekonomik durumla ters düşmektedir. Diğer alanlardaki alım, satım, kiralamak tarihi kentlere oranla daha düşük olduğundan ekonomik eskimeye sebep olmaktadır (Özden, 2008).

Tarihi kentlerin eskime niteliklerine göre uygulanabilecek olan müdahaleler şu şekilde olmaktadır;

- Kentsel sağlıklılaştırma
- Kentsel yenileme

- Kentsel canlandırma, yeniden geliştirme
- Kentsel dönüşüm (Özden, 2008).

Kentin sağlıklılaştırılması; tarihi kentlerde yeni başlamış olan eskime için uygulabilecek olan yöntemdir. Bu yöntemde yapılanlar, kimliğini özgün halini henüz kaybetmemiş olan yapıların bakım ve onarımlarının yapılması ve özgün haline kavuşturulmasıdır. Burada fiziksel yapının onarımı söz konusudur. Ve kullanımını yitirmiş olan yapılara uygun işlevler verilerek kullanıma kazanmasını sağlamakta olan müdahaledir.

Kentsel yenileme; işlevsel, fiziksel, ekonomik yönden oldukça büyük oranda eskime gösteren kentlerin müdahalesi durumudur. Bu müdahale büyük ölçüde kentin bütününde ele alınarak eskimeye sebep olan nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik bir uygulamadır. Sebep olan nedenlerin kaldırılması ile kenti tekrar yaşatmanın mümkün olabileceği fiziksel, işlevsel olarak yeni düzenlemelerin yeni işlevlendirmelerin uygulamasına yöneliktir. Bu düzenlemelerin kentin bütününde uygulanarak kentsel yenileme müdahalesini sağlamakta olan bir müdahaledir. Bu müdahale koruma değeri olan yapıların büyük oranda yok olduğu ve kullanım işlevini kaybetmiş olan tarihi kentlerde uygun görülmektedir.

Yeniden geliştirme; tarihi yapıların yok olma durumu ile karşılaştığında, özgün fonksiyonu kaybettiği durumlarda uygulanan müdahaledir. Yapının özgün kullanımı dışında farklı bir işlev yüklenmesi ile kente kazanmasını amaçlamaktadır. Burada işleve yönelik geliştirme söz konusudur. Yapıya yüklenecek olan yeni işlev için yapılan düzenleme müdahalesidir.

Kentsel dönüşüm; tarihi değerini kaybetmiş olan kent mekanlarının yeniden işlevlendirilerek ve yeni kullanıcılar için yeniden düzenlenerek kente kazandırılması olarak tanımlanmaktadır (Özden, 2008).

2.4.2 Kentsel Yenileme

Kentsel yenileme kavram olarak, yıllar içinde eskiyen, yıpranan kent dokusunun günün şartlarında sosyal ve ekonomik boyutlarına uygun olacak şekilde değiştirilmesi ve yenilenmesi şeklinde açıklanmaktadır (Özden, 2008).

Bir başka tanımda kentsel yenileme, günün ihtiyaçlarına uygun olarak eskiyen kent dokusunu düzenlemek, yeniden planlamak ve uygulanmasını gerçekleştirmektir (Hasol, 2008).

Kentsel yenileme tüm bu tanımlamalar sonucunda, değişim, canlandırma, dönüşüm kavramlarını içermekte olan bir müdahaledir. Günümüz sosyo-kültürel ve fiziksel yapısına uygun olacak şekilde gerçekleştirilecek olan düzenlemeler ve onarımların organize edildiği yöntem şeklinde tanımlamak söz konusudur.

Kentsel yenilemede stratejiler oluşturulur. Yıpranmış olan kentin, bütünsel olarak kazandırılması esas amaçtır. Günümüz koşullarına ve tekniklerine uygun olarak belirlenen kararların bazı durumlarda canlandırılması olmakta bazı durumlarda yeniden üretilmesi şeklinde tanımlanmaktadır

2.4.3 Kentsel Yenileme Eyleminin Amacı Ve Kapsamı

Amaç olarak kentler için önemli olan tarihi alanların çeşitli neden ve sebeplerden dolayı yıpranmış, yıkılmış, bozulmuş eskimiş, terkedilmiş yapıların veya alanların yenilenmesi ile hayata geri dönmesi esas olmaktadır. Kentsel yenileme için kentsel dönüşüm de denilebilmektedir. Dönüşüm kentlerin kültür miraslarını, geçmiş kültürünü, sahip olduğu kimliğini yaşatmak amacı ile uygulanmaktadır. Yenilemenin hedeflerini maddeler şeklinde açıklayacak olursak ;

- Kent dokusunun mevcut ve yeni yapılacak yapılar için kararların alınması,
- Kentteki doluluk ve boşlukların değerlendirilmesi ve yenilenmesi,

- Koruma gerektiren yapılar için koruma kriterlerinin belirlenmesi,
- Kentteki ulaşımın gözden geçirilmesi ve yeni dolaşım ağı belirlenmesi,
- Koruma alanının yeniden işlevlendirilmesi
- Sosyal profilin geliştirilmesi gibi önemli ve kapsamlı hedefleri vardır.

Kentsel kültür miraslarının korunması ve yeniden işlevlendirilmesi mevcut güzellikleri kullanılması ile ekonomik kazançlara sebep olacak ve kentsel ekonomik kalkınma ve devamlılık sağlanmış olacaktır.

Kentsel yenileme kentsel koruma ile doğrudan bağlantılı olan kavramlardır. Kentsel yenileme müdahalesi için en belirgin ihtiyaç duyan alanların en birincisi kent merkezleri olmaktadır. Kentsel yenileme kentsel koruma ile doğrudan bağlantılı olan müdahaledir. Koruyarak yenileme kavramı ile gelişme gösteren yenileme, kültür mirasını niteliği olan kentin geçmiş kültürünü geleceğe aktarılmasını sağlayabilecektir.

Yenileme, özgün kimlikleri koruyarak kentin gelişimi için korunması gerektiğinin benimsenmesi gerekmektedir. Kentlerin yenilenmesi “korunarak yenilenme” olarak benimsenmelidir.

Kentlerde ticaret ve ticarete yönelik gelişimlerin oluşması kaçınılmaz bir durum olmuştur. Kentlerdeki ticarete yönelik ekonomik kalkınmaya yönelik gelişen durumlar kentin kimliğine tarihi geçmişine, yaşanmışlık izlerine zarar verici olmamalıdır. Çoğunlukla zaman içerisinde yıpranmış, yok olmaya yüz tutmuş kent merkezlerinde değişimler gözlemlenmektedir. Hatta bu gelişim kaçınılmazdır. Kentlerin yok olmaması ve de canlandırılması kapsamında kentin kimliğine de zarar vermeden bu değişim sağlanmalıdır.

Kentsel yenileme kaçınılmaz ve kentlerin yok olmasına karşı uygulanması gereken, karar verilirken kentin kimliği ve yenileme fikirleri arasında denge sağlanması zorunlu bir durum olmaktadır.

Kentsel yenilemenin hedefleri;

- Yapıların ve çevre standartlarının iyileştirilmesi, yaşam kalitelerinin artırılması, yok olmaya yüz tutmuş kent veya kent merkezlerinin hayata döndürülmesi,
- Yaşayan halkın yaşam kalitesini yükseltmek ve yaşam standartını artırmak,
- Ekonomik kalkınmanın sağlanması,
- Yapıların önemlerinin artırılması,
- Kentsel yenileme ile uzun dönemlik bir gelişime olanak sağlayacaktır ve sosyal aktivitelere olanak sağlayarak kentlerin uzun yıllar yaşamasına sebep olacaktır.
- Yapıların fiziksel açıdan iyileştirilmesi, onarılması, bakımının yapılması yapıların ömrünü uzatacak ve yıkık durumdaki yapılarında kente geri dönüşümünü sağlayacaktır.

Bu kapsamlarla kentlerdeki yenileme olgusu esasen Korunma ile Yenileme şeklinde benimsenerek kentlerin hayata dönüşümü mümkün olabilecektir.

2.4.4 Yeniden Canlandırma Kavramı

Anlamsal olarak sözlük tanımı revival olan, hayat bulma, ayılma, yeniden revaç bulma, uyarma, taze hayat bulma gibi anlamları olan yeniden canlandırma kuvvet verme, hayat verme olarakta tanımlanmaktadır (Redhouse, 1989). Kentsel ölçekte canlandırma, yapı veya yapıların özgün yapısını koruduğu ancak işlevsel boyutta değerlerinin azaldığı durumlarda uygulanmakta olan bir durumdur. İşlevsel değerini yitirmiş yapıların hayata kazandırılması yeniden kullanılma ihtiyacı doğrultusunda gelişmiş bir kavramdır.

Yeniden canlandırılmış yapı veya yapılar topluluğu potansiyel olarak ekonomik kalkınmaya ve yaşam kalitesinin yükselmesine sebep olacaktır. Yüksek yaşam kalitesi ve gelir düzeyi kentin sosyo-kültürel yapısını etkileyecek ve bölgedeki yaşam kalitesini artıracak bir durumdur.

Sadece ekonomik yönden çöküntü olan yapıların canlandırılması çözüm olmayacaktır. Uygulanacak canlandırma projesi kentin tümünü de kapsamalı ve tüm kenti etkileyecek planlamaların yapılması gerekmektedir.

Kent merkezlerinde oluşan ekonomik çöküntüler kentlerin kimliklerine zarar vermektedir. Oluşabilecek suç potansiyelleri, kentin kimliğinin de çökmesine neden olmaktadır. Kentlerin kimliğini korumak ve gelişimini sağlamak mevcut kullanımların uygun kullanımlara planlı bir şekilde dönüştürülmesi canlandırılması ile sağlanabilecektir.

Kentlerin canlandırılması kentsel bir politikadır. Yerleşim alanlarının ve kentin fiziksel yapısının iyileştirilmesinin yanı sıra sosyoekonomik yapısının da düzenlenmesinde etkili olacak bir düzenleme politikasıdır (Özden, 2008).

2.4.5 Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Kentlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için en önemli koruma yöntemlerinden olan yeniden işlevlendirme kavram olarak en yaygın bilinen açıklaması “yapının kullan amacı, fonksiyonu” dur.

Türk dil kurumu sözlüğünde işlev, bir yapının sahip olduğu ve onu diğer yapılardan ayırt etmeyi sağlayan eylem türü yani fonksiyon olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2009).

Yapılar, ihtiyaçlara bağlı olarak gereksinim ve ona bağlı olan işlevsellikle inşa edilirler. Ve amaca uygunluğu olarak oluşurlar. Birbirini takip eden işlevlerle bütünlük oluşturulur ve her yapı kendi fonksiyonu ile farklılık gösterir. Her yapının oluşumu farklıdır. Konut işlevi, restoran işlevi, cami işlevi, konaklama işlevi vs. gibi gereksinimler doğrultusunda oluşan tüm yapıların işlev şekli kullanım şekli farklıdır. Yapının oluşumu eylemler ve davranışların getirdiği gereksinimler ile şekillenir. Ve bir yapının fonksiyonel olması ve fonksiyonel çözülmesi en gerekli ve en önemli kuralların başında gelmektedir.

Koruma kavramında yeniden işlevlendirme; yıllar içerisinde değişim gösteren kültürel, sosyal, ekonomik durumlar yapıların fiziksel yapısını etkilemektedir. Bu durum yapılarda, özgün işlevleri bakımından beklentileri karşılamakta zorluk çekmeye sebep olmaktadır. Yapılar gerekli performansı ve işlevi gösterememektedir. Dolayısı ile kentlerde ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni yapılar inşa edilmekte veya mevcut yapıların onarımları ve işlev değişikliklikleri ile korunması sağlanmaktadır. Yapıların tasarımı ve onarımı durumunda eski durumuna eski işlev adı verilmekte. Yapının yıkılmaktan kurtarılıp kente kazandırılarak korunması amacı ile verilen yeni fonksiyonuna yeni işlev denilmektedir. Tarihi kentlerde yıkılmaya tehlikesi ile karşı karşıya olan yapıların yeniden işlevlendirilerek kente kazandırılması koruma yöntemleri içinde en önemli olanlar arasında yer almaktadır. Değişen şartlar karşısında fiziksel yapısına uygun işlevler ile yapıların harabe olmasını engellemek ve kentin devamlılığında bünyesine kazandırmak en bilinçli koruma yöntemi olabilmektedir.

Fonksiyonlarını yitirmiş, esas kimliklerini koruyan yapıların yeniden işlevlendirilerek kazandırılması üç farklı ölçekte geliştirilip uygulanabilmektedir (Üçer, 2011);

- Bölgesel ölçek,
- Kentsel ölçek,
- Mimari ölçek

Örneğin; eski işlevi depo olan yapıların, kültür ve sanat merkezlerine, sanat merkezlerine, kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği kültür evlerine, restoran veya eğlence dönüştürülmesi gibi işlevsel değişimler ekonomik kalkınmayı ve de yapının korunmasını sağlamış olabilecektir.

Ülkemizden örnek verecek olursak XIV. yy tarihinde inşa edildiği düşünülen St. Nicolas Kilisesi bir Bizans dönemi kilisesidir. Kıbrıs adasında egemen olan uluslar tarafından değişik dönemlerde değişik işlevlerde farklı amaçlar için kullanılmıştır. Lüzinyan ve Venedik dönemlerinde yapının özgün yapısına bazı eklemeler yapılmıştır. Osmanlı döneminde ismi 1573 yılında Bedesten olarak değiştirilen anıtsal yapının işlevi kapalı çarşı

ve hububat deposu olarak kullanılmıştır. Yıllar içerisinde tahribata uğrayan yapı 2000’li yıllarda UNDP tarafından restore edilerek, kültür sanat aktivitelerinin gerçekleştirildiği yeni işlevi ile kente tekrar kazandırılmıştır (Lefkoşa Belediyesi, 2017).

Sadece anıtsal yapıların işlevsel değişimi kentsel canlandırma için yeterli değildir. Kentteki gelişim büyük ölçekte sağlanabilmelidir. Sadece bir kilisenin işlevi değiştirilmemektedir. Örneğin endüstri amaçlı inşa edilmiş mekanları, konutları, konakları vb. yapılarında işlevsel olarak yenilenmesi kentin yaşamasına canlanmasına katkı sağlayacaktır.

Yapılarda işlevsel değişimler gerektiren durumlar;

- Yapıların özgün işlevini yitirmesi,
- Yapıların işlevsel yönden eskimesi gibi iki esas durum ile söz konusu olmaktadır (Üçer, 2011).

Yapılarda işlevsel açıdan yenileme gerektiren, yeniden kullanıma neden olan sebepler;

- Ekonomik sebepler,
- Tarihsel sebepler,
- Kültürel sebepler,
- Çevresel faktörler şeklinde maddelenebilir (Üçer, 2011).

Yıllar içerisinde kentlerde yaşayanların değişen yaşam zevkleri, kültürel, ekonomik, sosyal değişimleri işlevsel yenilemede kültürel ve tarihsel değişim sebepleri olmaktadır.

Eski yapıların işlevsel değişimi ekonomik olarak ta karşımıza çıkmaktadır. Yeni yapı inşa etmek eskiyi onarım yeniden düzenlemekten emek ve zaman açısından farklılıklar göstermektedir. Bu durum ekonomik açıdan bakıldığında orantı yapıldığı zaman eskinin yeniden düzenlenmesi ve kurtarılması ekonomik yönden de olumlu sonuçlar getirmektedir. Çevresel değişimlerde yapıların yeniden işlevlendirilmesini gerektirebilir. Örneğin restoranlar arasında kalan konut işlevsel yönden değişime sebep olabilmektedir.

Çevresel değeri olan yapılarda yeni işlev düzenlemesi yapıldığında yapının dış görünümünü etkilememesi önemli bir durumdur. Yeni kullanıla alakalı içi düzenlemeler fiziksel yapıya uyumlu olması gerekmektedir. Yapıların özgün haline uygun değişimler tercih edilmeli ve tasarımı gerçekleştirilmelidir.

Yapılarda, restorasyon fiziksel durumun yenilenmesini sağlamaktadır. Yeniden işlevlendirme, canlandırma, yeniden hayat verme, değer kazandırma, uyarlama, yeniden kullanım kentlerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik bir yaklaşımı hedeflemektedir. Kentlerin canlandırılması kültürel mirasın geleceğe aktarılmasını sağlayacaktır. Değişimler ve yeni uyarlamalar ile ekonomik kalkınma sağlanabilecektir. Ancak yapılardaki işlevsel değişimler ve onarımlardaki en önemli olan etken fiziksel yapının özgünlüğüne uygun tasarımların yapılması ile korunarak yenileme sağlanmalıdır. Böylelikle yapılar, kültürel değerlerini, niteliklerini kaybetmeyecek ve kentin korunarak yaşamasına katkı sağlanmış olacaktır. Kültür varlıklarının değerlendirilmesi, korunması kişisel yargılardan kurtulmalı bilinçli bir temelle gerçekleştirilmelidir.

2.5 Tarihi Çevrenin Korunmasında Turizm Etkileri

2.5.1 Turizm Kavramı

Yer değiştirmen başlama nedeni olarak insanların ihtiyaçları ve bu gereksinmelerini gidermek için başladığını söyleyebiliriz. Doğadaki hayvanlardan korunmak, sığınacak yer bulmak, yiyecek bulmak, iklim şartlarından korunmak, su ihtiyaçlarını gidermek amacı ile sulak yerlere yerleşmek gibi pek çok nedenlerden dolayı yer değiştirme içgüdüsel olarak gerçekleşmekte idi. Yıllar içerisinde yer değiştirmek eğitim amaçlı, toprak kazanmak gibi sosyal yönde gereklilik oluşturma yönünde gelişim göstermiştir. Ve sonuç itibarı ile yer değişimleri sosyal ve turizm içerikli olarak yaşama şekline dönüşmüş ve gelişim göstermiştir.

Turizm kavramı sosyal, politik ve ekonomik yönden oldukça kapsamlı bir şekle dönüşmüştür. Ülkelerin ekonomik kalkınma açısından bir kurtarıcı haline dönüşmesi,

Ülkelerin ekonomisinin, kalkınmasının en önemli sektörü halinde gelişim gösterdi ve ekonomik kalkınmanın önemli bir alanını oluşturdu.

Kültürel mirasların ve doğal güzelliklerin bulunduğu alanlar turizm için ön plana çıkanlar alanlar olmuştur. Burada plansız ve koruma bilinçsiz gerçekleştirilen düzenlemeler kentin yok olması açısından gelişim sağlanmaya çalışılırken yok edilmeye sebep veren ciddi sorunları da beraberinde getirmiş oldu. Kültürel mirasların bulunduğu alanlar betonarme yapılardan oldukça fazla ilgi odağı ve tercih alanları olmaktadır. Ancak bilinçsizlik ve plansızlık kentlerin yok edilmesine sebep olmaktadır. Ekonomik kalkınmanın sağlanması kenti sadece ekonomik yönden devamlılığını sağlayacaktır ancak bilinçli koruma ile turizm odaklı gelişmeler kentin korunarak yenilenmesi amacı doğrultusunda kentin ekonomik kalkınması sağlanacak ve de kültürel mirasların korunması mümkün olacaktır.

Turizm ve koruma kavramları tarihi kentlerde birbirlerinden ayrı düşünülmesi zorlaşan iki kavram haline dönüştü. Kentsel korumanın ekonomik kalkınma amacına hitap etmesi turizm ile gerçekleşme yüzdeliği oldukça fazladır. Ve korumanın bir yöntemi olarak gelişim göstermiştir (er, 2011).

Turizm kavramının sözlük tanımı; eğlence, dinlenme, gezmeye, görme, tanıma, keşif vb. şekilde açıklamalar yapılmaktadır. Ayrıca lke ve ülke ekonomisinin kalkınmasını sağlamak amacı ile sosyo-kültürel, turizm amaçlı gelişimler sağlanarak kente turist kazanılmasını gerçekleştirecek çalışmaların esasını oluşturmaktadır.

1953 yılında yayınlanan turizm akademisi sözlüğünde turizm kavramı; zevk amacı ile gerçekleştirilen seyahatler ve bu niteliklerde yapılan insan faaliyetler bütününe ve turistlerin gereksinimlerini karşılayabilecek ve buna olanak sağlayabilecek bir endüstri türü olduğu yönünde tanımlama yapılmıştır (er, 2011).

Ücretli tatil kavramının gelişmesi ile turizmin ekonomik bir girdi olması sağlanmıştır. Turizmin gelişim göstermesi ile kavramsal açıklamalarının yapılması başlanmıştır. Kavramsal olarak 1910 yılında turizmin ilk kavramı yapılmıştır. Avusturyalı ekonomist

Herman Von Schullar turizmi; başka bir şehirden, ülkeden, bölgeden yabancıların gelmesi ve geçici bir süre ile kalması ile oluşan hareketin ekonomik yönünü ilgilendiren faaliyetlerdir şeklinde tanımlamıştır (Eralp, 1983).

Turizm kişisel seçimler doğrultusunda oluşan insan odaklı bir sektör olarak gelişmiştir. Turizm katılımcı sayısı ile üç grupta açıklamak mümkündür; bireysel turizm, grup turizmi ve kitle turizmi olarak gerçekleşmektedir.

Bireysel turizm: bireylerin kişisel, tek başlarına, gençlerin, öğrencilerin, keşif ve gezme amaçlı dünyayı tanıma duygusu ile gerçekleştirdikleri seyahatler olarak tanımlanmaktadır.

Grup turizmi: dernek üyelerinin, öğrenci gruplarının, meslek gruplarını, çeşitli toplulukların sosyokültürel amaçlı bir araya gelerek gerçekleştirdikleri geziler için açıklanmaktadır. 11-16 katılımcı sayısı ile oluşan gruplardır.

Kitle turizmi: insan topluluklarının ekonomik yönden tercih ettikleri kalabalık turistlik gezi grupları olarak tanımlanabilmektedir (Üçer, 2011).

Turizm sadece gezi amaçlı gerçekleştirilen bir sektör değildir. Turizmin amaçları bakımından çeşitleri oluşmaktadır;

- Kongre – toplantı turizmi
- Deniz turizmi
- Sağlık turizmi
- Dini, inanç turizmi,
- Tarih, kültür turizmi,
- Spor turizmi,
- Yat turizmi,
- Karavan turizmi,
- Çiftlik turizmi,
- Moda turizmi,

- Kamp turizmi,
- İş-fuar turizmi,

Gibi oldukça kapsamlı içeriğe sahiptir.

Turizme etki eden faktörler; sosyal kaynaklar ve doğal kaynaklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Sosyal kaynaklar: tarihi eserler, anıtlar, müzeler, tarihi kentler. Doğal kaynaklar; şifalı sular, kaplıcalar, iklimsel ve doğal oluşumlar şeklinde sınıflanmaktadır. Turizm isteği talebi ise, turizm ihtiyaçlarını giderme isteğine dayanmakta olan turistik hizmetleri satın alma isteğidir.

Zaman içerisinde gelişim gösteren turizm olgusu, ekonomik, fiziksel, sosyal çevrede olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri de mevcuttur. Turizmde ekonomik getiri en etkin en dikkat çeken yönüdür. Nedeni ise ülkeye döviz girdisi ile ekonomik kalkınma için olanak sağlamasıdır. Turizm sayesinde diğer ekonomik sektörlerde ekonomik yönden payını almaktadır.

Turizmin sosyalleşme adına oldukça katkı sağlamaktadır. Farklı kültürleri bir araya getiren sektör, ülkelerinden gelen turistlerin dil, din, ırk ahlak gibi ayrımları olmadığından sosyal kültürel yönden kaynaşmasına, dostluklar kurması gibi manevi değerlere imkan sağlamaktadır.

Fiziksel çevrenin önemi turizmi oldukça etkileyen çevresel faktördür. Doğru kullanıldığı zaman restorasyonlar, yenileme projeleri, işlevlendirme gibi yöntemlerin turizm amaçlı yapılması ve de doğru yöntemler ile uygulanması turizmin çevrenin korunmasında önemli yeri olmaktadır. Turizm amaçlı bilinçli değişimler ve doğru uygulamalar ile kentlerin canlanması ve sürekliliğinin sağlanması mümkün olabilecek en etkili amaçlarındandır. Bunun tam tersi durumlar söz konusu olabilmektedir. Bilinçsizce turizm amaçlı gelişimler tarihi alanın harap olmasına, bilinçsiz kullanılması ile yıkılmasına sebepten olabilmektedir. Veya doğal çevrenin tahrip olmasına sebep olabilmektedir. Önemli ve doğru gelişim

korunarak yenileme amacı ile bilinçli ve uygun tasarım ilkeleri ile projelendirmek ve uygulanmasının doğru yöntemler ve de teknikler ile yapılmasını sağlamaktır.

Dünyada ve Türkiye de turizmin tarihsel süreçte çevreye olumsuz etkileri dikkate alınmaya başlamış ve turistlik bölgelerin korunmasına yönelik turizm çeşitleri ön plana çıkmıştır. Stratejilerin esas amacı korumaktır. Turizm çeşitleri;

- Alternatif turizm: Mevcutta var olan turizm türlerine karşı olumsuz gelişen etkilerine karşı turizmin olumsuz etkilerine karşı tehlikelerin azaltılmasını amaçlayan turizm türüdür.
- Uygun turizm: Turizm de kültürel mirasları korumak amacı ile yaşayan halkın temsilcilerinin söz hakkı olmasıdır.
- Eko turizm: doğal kaynakları korumak amacı ile uygulanan bir turizm türüdür.
- Topluma dayalı turizm: yaşayan halk turizm gelişimin başlangıcında karar veren durumda olmaktadır. Diğer ismi toplum yaklaşımlı veya toplum güdülü turizm olarakta açıklanabilir.
- Yeşil turizm: Bu kavram olarak turizmin imajıdır. Çevre dostu bir turizm türüdür.
- Etik turizm: ilke olarak ahlak içeriği olan ve ilgilenen turizmdir.
- Sorumlu turizm: yaşayan halk tarafından gelişim gösteren ve yavaş büyüme sağlayan turizm türüdür.
- Sürdürülebilir turizm: tüm koruma türlerini kapsamaktadır.

Türü göre geliştirilebilen ve değiştirilebilen turizm türleri, doğal ve insan eli ile oluşturulan çevrenin fiziksel yapısı kaynak olarak kullanılmaktadır.

2.5.2 Turizm ile Tarihi Çevre İlişkisi

Hızla gelişen yapılaşma çevrelerindeki tarihi değerlere sahip çıkmalı ve gelişim gösterirken tarihi miraslardan, kültürel miraslardan esinlenmelidir. Böylelikle gelişim gerçekleşirken tarihi değerler ile bütünlük sağlamış olur. Kültürel mirasların korunması ve turizm sektörüne kazandırılması gerekmektedir.

Turizm sektörünün gelişimi için ülkelerde zengin turizm kaynaklarının olması gerekmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, turizm ve tarihi mirasların sürekliliğinin sağlanması ve korunarak kullanımının plânlı biçimde uyarlanması gerekmektedir. Bilinçsizce kullanımlar tarihi kentlerin yok olup izlerinin silinmesine neden olmaktadır. Koruma plansız uygulamalar tarihi kentlerin veya mirasların yıkılıp tahrip olmasına neden olmaktadır. Ancak bilinçlice uygulanacak yenileme projeleri ve dönüşümler kent imajına olumlu yönden etki sağlayabilecek ve turizm sektörü içinde önemli bir kaynak olmasına neden olacaktır. Canlandırma projeleri turizm odaklı şekillendirildiğinde turizmin ekonomik boyutta sağlayacağı katkı ülke ekonomisini etkileyecek, ülkenin yaşam kalitesini etkileyecek ve kentin imajına katkı sağlayacaktır.

Kültürel ve sosyolojik bir eylem olan turizm ve koruma kavramlarının kentlerdeki olumlu etkiler sağlayacağı işbirliğini iyi analiz edip kentlerin sürdürülebilirliği ve korunmasının sağlanmasını gerçekleştirme kurgusu oluşturabilmektedir. Korumanın sağlanması veya sağlanabilmesi için önemli bir sektör olan turizmin avantajlarından yararlanmak gerekir. Turizm tarihi dokuların sürdürülebilirliği için fırsatlar ortamı yaratmaktadır. Ve en önemli sektör olarak düşünülebilir.

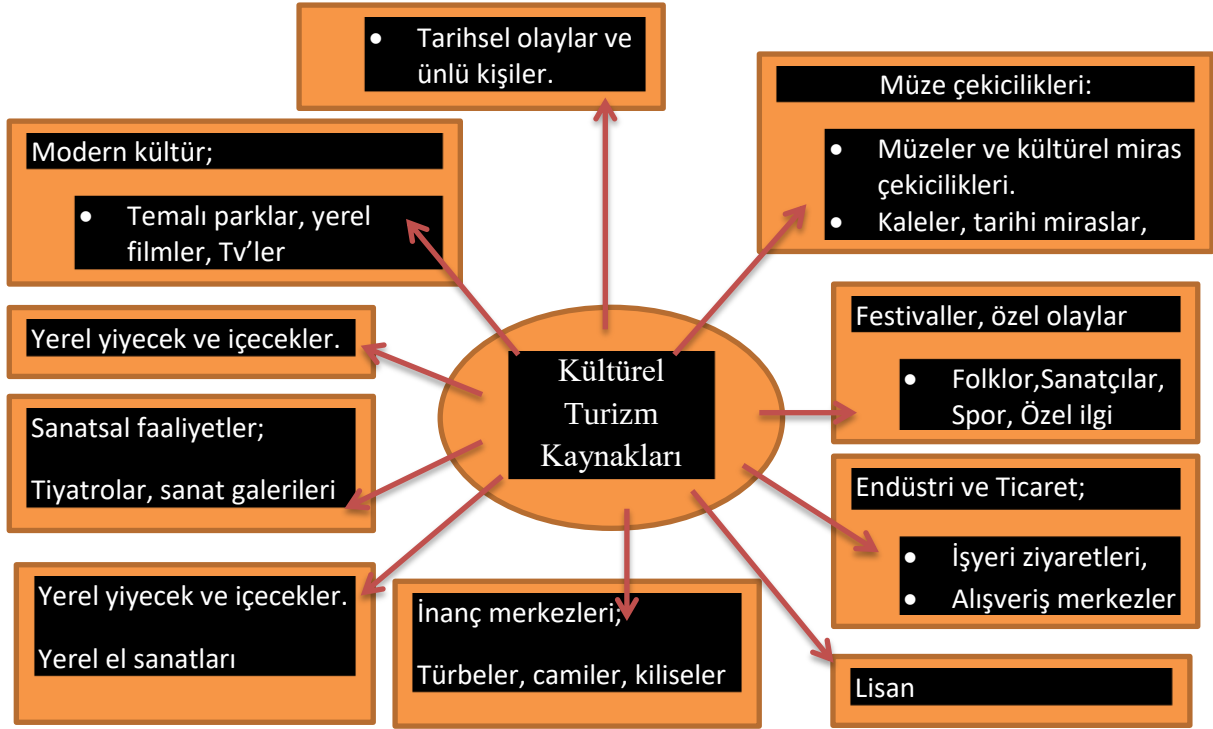
2.5.3 Kültür Turizmi

Tarihi miraslar ve turizm sektörü arasındaki bağlantı aktif olduğu kadar çelişkili değerlerde içerebilmektedir. Günümüz ve gelecek nesiller için devamlılığının sağlanması ve yönetmesi şarttır. Kentlerdeki ziyaretçilerin beklentilerini ve gereksinimlerini karşılarken, turist kabul eden toplulukların yaşayan halk üzerinde oluşabilecek olumsuzlukları yönetebilen kültür turizmi ile minimum düzeyde tutulabilecektir.

Kavramsal olarak kültür turizmi, ülke toprakları üzerinde mevcut bulunan ve geçmişin birikimleri olan her türlü kalıntıların zarar görmeden ve korunarak toplumun faydalanabileceği değerlere dönüştürülmesi olarak tanımlanmaktadır. ICOMOS kültür

turizmini; ev sahibi milletlerin yaşam şekillerini ve görsel kültürel çevrelerini içeren ve bunlar üzerine odaklanan turizm şekli olarak tanımlamaktadır (Özcan, 2014).

Kültür turizmi kaynakları şema olarak (Çalışkan, 2009);

Şekil 2.2: Kültür turizm kaynakları (Çalışkan, 2009)

Ekonomik değerler üreten kültür turizmi tarihi kentlerin miraslarına yatırımlar teşvik etmektedir. Kentlerdeki mekanların ve hizmetlerin desteklenmesine olanak sağlayarak yaşatılmasına fayda sağlamaktadır. Doğru ve sistemli bir şekilde yönetildiği zaman yerel halkın çevre değerlerinin farkındalığına ve kültürel değerlere sahip çıkmasına neden olmaktadır. Gelenek ve göreneklerine sahip çıkan yerel halk kültür miraslarını yaşatmak ve geleceğe aktarmak kaygısı içinde olmuş olmasını sağlamaktadır.

Kültürel miraslar, kültürel değerler, anıtsal yapılar, tarihi çevreler, yaşanmışlık izleri vs. turizmi cezbeden önemli öğeler olarak sıralanabilir. Turizm doğru ve bilinçli düşünüldüğünde planlandığı sürece mirasların ve kültürel değerlerin korunmasına ve devamlılığının sağlanmasına olanak sağlayacak önemli bir araçtır. Korunarak yenileme benimsenmesi

ekonomik kalkınma ihtiyacının temel olduğu durumlarda turizm odaklı yenilemeler kentlere, ülkeye maddi ve manevi destek vererek önemli kılınmasına sebep olabilecektir.

2.5.4 Koruma ile Turizm İlişkisi

Korumanın esasını ve var oluşunu oluşturan hedef tarihin izlerini geleceğe aktarmaktır. Ülkelerin geçmiş birikimleri yıllar içerisinde var oluşlarına sebep olmuştur. Kentler geçmiş kimlikleri ile günümüz kimliğine ulaşmıştır. Ve bu kimliklerin izlerini yapılar tarihi belgeler oluşturmaktadır. Koruma kavramının esasını oluşturan hedefte geçmişin birikimini izlerini geleceğe aktarmak olmuştur. Kültürel miraslar tarihi izler, tarihi yapılar sadece ülkede yaşan yerel halkın değil evrenin dünyanın bir parçasıdır. Ve bu doğrultuda tarihi belgeleri kültürel kalıntıları görsel olarak paylaşımına açmak insanlığın bir birine olan paylaşımını destekleyen bir tutum olması gerekmektedir. Bu paylaşım turizm vesilesi ile gerçekleşmektedir. Dolayısı ile koruma kavramı ile turizm arasındaki ilişki tartışılmaz.

Turizm ülke ekonomisine önemli girdiler sağlayan bir sektördür. Ekonomik girdiler için doğal kaynakları, kültürel mirasları yok etmemek lazımdır. Geri dönüşü olmayan kültür miraslarının başına gelebilecek tüm zararlar kentin kültür mirasına ve turizminin de yok olmasına neden olabilecek zararlar oluşturabilecektir. Dolayısı ile turizm amaçlı yıkımlar asla kabul edilemez. Turizm odaklı dönüşümler turizm gelişmesi ile ancak ta korumanın liderliğinde uygulandığı zaman uzun yıllar devamlılığı olabilecektir.

Dünya ülkelerinde tarihi değerlere sahip ülkeler turist odağı olmaktadır. Turistler genellikle yaşadıkları yerleşmelerden farklı kültürel ziyaretler yapmayı tercih etmektedir. Dolayısı ile tarihi yapıtların ziyaret edilmesi önemli bir tercihtir. Ve turizmin ülkelere kazandırdığı ekonomik girdi oldukça önemli sırada yer almaktadır.

Koruma tamamen turizm amaçlı düşünülmemelidir. Turizm korumak için bir araç olmalıdır. Korumanın esas hedefi turizm olmamalıdır. Sadece turizm odaklı gerçekleştirilen koruma gelen ziyaretçilerin isteklerine ve gereksinmelerine göre düzenlenmiş olacaktır ve tarihi değerlere zarar verilmiş olacaktır.

Koruma sınırlı zamanlarda gelen ziyaretçiler için değil esas yerli halk için gerçekleştirilmelidir. Kültürel mirası ve tarihi belgeleri yerli halkın yaşatması ile geleceğe aktarılması mümkün olacaktır (Üçer, 2011).

Yıllar içerisinde bir çok medeniyete ev sahipliği yapan ülkemiz; Romalılar, Bizanslılar, Lüzinyanlar, Venedikliler, Osmanlılar, İngilizler hükümdarlıklarından günümüze değin gelen tarihi belgeler ve izler bakımından zengin bir adadır. Korunması ve geleceğe aktarılması kullanma ve yaşatma ilkeleri çerçevesinde kültürel turizm açısından korunması mümkün olabilmektedir.

Doğru bir kültür bilinci ülkelerdeki korunmanın sağlıklı gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Ve doğru kültür bilinci ile tarihsel miraslar geleceğe sağlıklı aktarılabilir. Kültür turizmi korumanın bir aracıdır. Ve doğru uygulandığı zamanlarda kültür mirasına etkileri maddelenecek olursa;

1. Koruma için gerekli maddi desteğin oluşması,
2. Ekonomik gelişme,
3. Sosyokültürel gelişme,
4. Tarihi çevrelerin harabe alanına dönüşmesine engel olması,
5. Kültür miraslarının yeniden işlevlendirilmesi,
6. Farklı kültürlerin bir araya gelebilmelerine ve iletişimine imkan sağlaması,
7. Tarihi kentlerin devamlılığına ve sürdürülebilir olması gibi olumlu etkileri olacaktır.

Geri dönüşü olmayan kültürel mirasların korunması ile kentlerdeki tarih devamlılığı sağlanacak ve geleceğe aktarılabilir (Üçer, 2011).

2.6 Tarihi Çevrenin Koruması İçin Oluşturulan Yasal Düzenlemeler

2.6.1 Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Koruma kavramının ilk ortaya çıktığı yıllar 19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere’ de “Society for the Protection of Ancient Buildings” (1887) derneğini kuran William Morris dernekle ilgili bildiri yayınında dernek ilkeleri ile ilgili olarak tarihsel ve sanatsal değerlere karşı yeni bir ilginin başladığını ve alanın tarihsel, dini ve sanatsal merak konularının biri olduğunu belirtmişti. Yine aynı yıllarda İtalyan Camillio Boito çağdaş onarımlar için hazırlanmış olduğu ilkelerde tarihi anıtların tüm insanlığın geçmişini belgelediğini ve anıtlara saygılı davranılması gerektiğini bu nedenin koruma için en önemli neden olduğunu savunmuştu (Şahin, 2004).

Daha sonraki yıllar içinde koruma kavramına ilişkin tanımlamalar gelişerek tarihi yapıtların sanatsal ve tarihi belgeler olduğunu ve korunması gerektiğini açıklayarak tarihi yapıtların geçmişin izleri ile günümüz arasında ilişki sağlayan bağlantı kuran korunacak değerlerdeki miraslardır (ICOMOS, 1965). Bu nedenle yapıtların korunması geçmiş yaşanmışlıkları, kültürleri yansıtabilecektir. Yapıtlar insanlık için korunacak değerlerdeki önemli miraslardır.

Koruma tüzüklerinin oluşturulması ve ortaya çıkışı, 1965 yılında kurulmuş olan ICOMOS “International Council on Monuments and Sites” “Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi” nin oluşturduğu Venedik Tüzüğü ile evrenselleşmiş ve dünya ülkelerinde yaygınlaşmıştır. UNESCO, 1965 yılında bu tüzüğün uygulayıcısı ve koruyucusudur.

Venedik tüzüğünün amacı; anıtların korunması ve onarılmasının, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korunması gerektiğidir (ICOMOS, 1964).

ICOMOS ve Avrupa Konseyinin oluşturmuş olduğu ilkeler doğrultusunda UNESCO 1968 yılında yapmış olduğu toplantıda kültür miraslarının gelenekler ve manevi ürün olduğunu

bu nedenden dolayı dünya insanların kimliklerinin en temel unsurları olarak kabul edilmeleri gerektiğini savunmuştur (UNESCO, 1968).

1972 yılında UNESCO; Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması sözleşmesinde korunacak kültürel varlıkların anıtlar, yapı toplulukları, sitler olarak sınıflandırmıştır. Bu varlıkların, kültürel miras sayılacak olan değerler olduğunu ve korunması gerektiğini yayınlamıştır (UNESCO, 1972).

Koruma evrensel boyutta dünya ülkelerinde önemli bir uygulamaya dönüşmüştür. Ve koruma fon' ları ile koruma uygulamaları doğru yöntemler ve tekniklerle sağlanmaktadır. Evrensel bir kurala dönüşmüş olan kavram geçmişin insanlık tarihindeki yerinin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. 1965 yılında oluşturulan Venedik Tüzüğü dünyada kabul gören koruma esaslarını içermekte ve korumanın evrensel boyutta gelişmesini sağlayan uluslararası koruma düzenlemesidir.

2.6.2 Koruma Kavramının Kıbrıs Adasındaki Yasal Düzenlemeleri

Kıbrıs adasının 1946 yılında yürürlüğe konan planlama esaslarını içeren “Yollar ve Binalar” tüzüğü kentsel imar kurallarını içermektedir.

Yürürlüğe konduğu yıllarda yaşam koşullarına cevap verebilen düzenleme yasası günümüzde yetersiz kaldığı düşünülmektedir (Girne Koruma Planı, 1993).

İngilizler döneminde koruma; “Antikalar Yasası” uygulanmakta idi. “Eski Esler Yasası” ile yürürlükten kaldırılmıştır. Ve bu yasanın belirlediği ilkeler ve koruma mevzuatı günümüz de de uygulanmakta olan yasadır. 1975 yılında yürürlüğe giren Eski Eseler Yasası, koruma planı olması açısından önem taşımaktadır. Yasa; koruma alanları, tek tek binalar ve listelenmiş binaların koruma alanları ile alakalı olmaktadır. Denetim; adanın zengin tarihi geçmişini, arkeolojik kalıntılarının korunmasını, gün ışığına çıkartılmasını, yok olmalarının önlenmesini sağlamak amacı ile oluşturulmuştur. Yasaya göre Eski Eserler Dairesi ve Anıtlar Yüksek Kurulu denetleme yetkisine sahip olan kurumdur. Anıtlar

Yüksek Kurulu; binaları listeleme, koruma alanları belirleme, korunacak binaları belirleme, bu alanlarda inşaat yapılıp yapılmayacağına karar verme, yapılacak inşaatların denetimini yapma, koruma alanı içerisindeki tadilat projelerine onay verip vermeme gibi yetkilere sahiptir (Girne Koruma Planı, 1993).

Girne Koruma ve Çevre Planı 1993 yılında Şehir Planlama Dairesi, Girne Belediyesi Ve Eski Eserler Ve Müzeler Dairesi işbirliği ile yapılmıştır. Koruma planında iki koruma alanı ön görülmüştür. Birinci koruma alanı; Eski Liman ve Çevresi' dir. Sınırları; Doğuda Girne Kalesi izlerinden başlayarak, batıda Liman Otel harnup ambarları olarak bilinen günümüzde turistik amaçlı tesisler olarak kullanılan yapı adasını içine alacak şekilde Antik Otel (Liman Otel) önünden geçerek Hürriyet Caddesine kadar uzanan Can Bulat Sokağın güney kısmındaki yapı adalarını içine alacak şekilde belirlenmiştir. İkinci koruma alanı birinci koruma alanının güney kısmında yer alan Türk Mahallesi diye bilinmekte olan basit kendine özgü dokusu olan alandır (Girne Koruma Planı, 1993).

Bunun yanı sıra koruma alanları etrafından yapılaşma planlamaları için “Tampon Alanı” olarak belirlenen geçiş alanları belirtilmiştir (Girne Koruma Planı, 1993).

2.7 Bölüm Değerlendirme

Bölüm iki' de açıklanan kavramlar, morfolojinin, turizmin ve de korumanın temel tanımlarını kapsamaktadır. Kentlerdeki morfolojik değişimler artan nüfus ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda oluşum göstermektedir. Kentler yıllar içinde değişim göstererek gelişmektedir. Bu değişimler kent morfolojisine yansımaktadır. Tarihi kentlerde kentlerin canlandırılması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için bazı koruma amaçlı araçlar uygulanabilmektedir. Böylelikle kentler gelecek nesillere aktarılabilirlerdir.

Kentlerin ve özellikle tarihi değer taşıyan tarihi dokunun yaşatılması, canlandırılması ve kentlerin devamlılığı için turizm önemli bir araç olarak gelişim göstermektedir. Koruma amaçlı uygulanan turizm gelişmeleri kentlerin hareketliliğini sağlayarak mirasların ziyaret odağı haline gelmesini ve de en önemlisi korunarak geleceğe aktarılabilmesi mümkün

olacaktır. Turizm, tarihi kentlerin korunması ve canlanması açısından önemli bir araçtır. Doğru kullanım değişimleri ile kentlerin canlandırılması mümkün olabilecektir.

Yapılardaki veya yapı adalarındaki kullanım değişiklikleri morfolojik değişimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ve turizm amaçlı değişimlerde öncelikli olarak koruma gelmelidir. Koruma öncelikli turizm değişimleri doğru uygulandığı zaman, tarihi kentler bir sonraki nesillere aktarılabilir ve kent kimliğini oluşturan kentsel miraslar korunarak sürdürülebilirliği mümkün olacaktır.

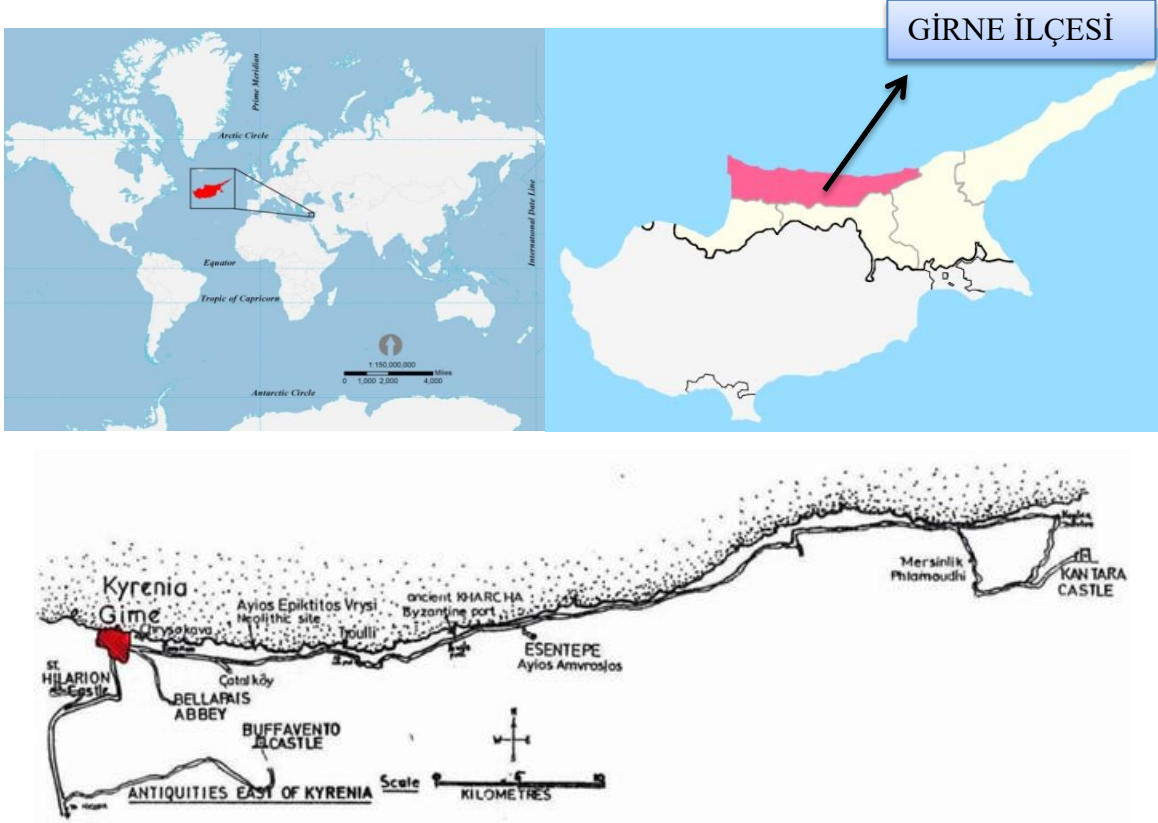
Tarihi kentlerde alınan koruma kararları doğrultusunda kentlerde uygulanacak olan turizm gelişimlerinin başarılı olması için bazı uygulamalar gerekmektedir. Bu uygulamaların en temeli; baştaki yönetimlerin geleceğe dönük gelişim adına imkan sağlayan planlamalar yapması ile, yaşayan halkın bilinçlendirilmesi ve yaşadıkları dokuya sahip çıkmalarının gerektiği bilincine getirilmesi ile, turizmin sadece bir araç olarak kullanımının benimsenmesi ile, mali kaynakların oluşturulması ile ve her zaman tarihsel değeri olan mirasların korunması gerektiğinin unutulmaması ile mümkün olabilecektir.

Bölüm 3 çalışma alanı kapsamında bölüm 2’ de bahsedilen kavramlar içeriğinde incelenip kentsel tarihi dokudaki turizm etkili morfolojik değişiminin analizi yapılacaktır. Çalışma alanı olarak seçilen bölgede tarihi yapılar mevcuttur. Bölgedeki tarihsel yapılar ve sahip olduğu tarihsel süreç koruma kapsamı ve koruma planı olması ekstra bir durum olmuştur. Böylelikle kentteki koruma planı kapsamındaki morfolojik değişimlerin analizi yapılacak ve koruma planına uygunluğu tartışılacaktır.

3. BÖLÜM:

GİRNE KORUMA ALANI VE ÇEVRESİ ARAŞTIRMA ALANI

3.1 Girne Kenti ve Antik Liman Hakkında Genel Bilgi

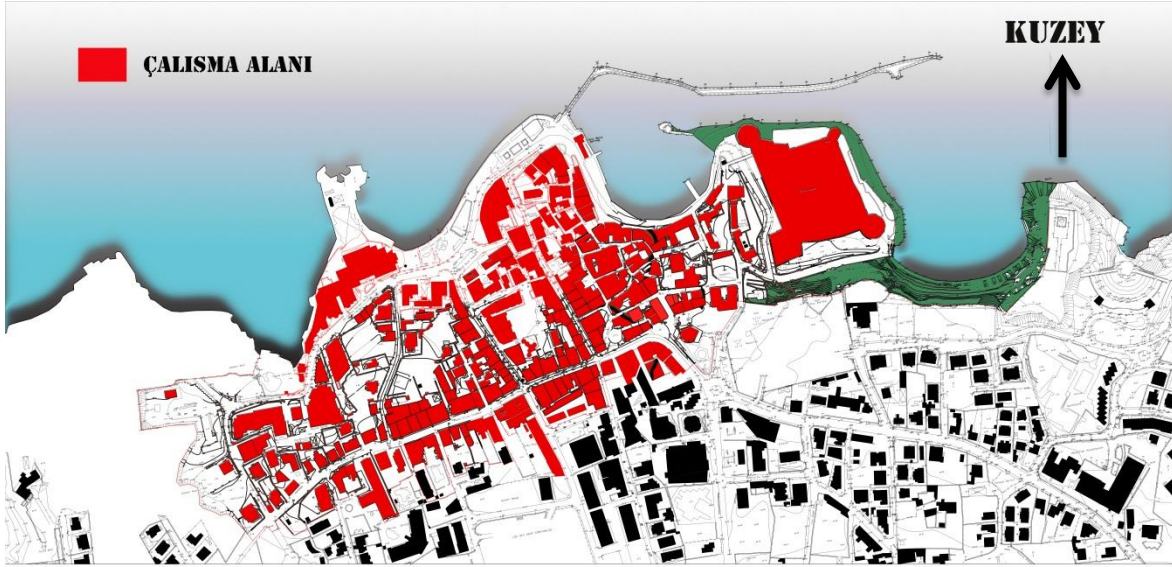

Şekil 3.1: Girne Şehrinin konumu (Dreghorn, 1977)

Girne Kenti Kıbrıs adasının Kuzey kesiminde yer alan birkaç kıyı yerleşmelerinden biridir. Güneyinde Lefkoşa, doğusunda Esentepe, batı kısmında Alsancak arasında konumlanmaktadır.

Çalışma alanı olarak seçilen bölge; Antik Liman, kentin simgesi haline gelen Girne Kalesi ve yakın çevresi olarak belirlenmiştir. Girne Antik Liman, zengin tarihi kültürü ve birçok ulusa ev sahipliği yapmış olan Girne kentinin ilk yerleşme alanıdır.

Çalışma sınırları; Antik Liman, Girne Kalesi ve çevresi, 20 Temmuz Kordon boyu caddesi, Ziya Rızkî Caddesi (eski ismi Hürriyet Caddesi) ve Turgut Tahsin Sokak çerçevesi şeklinde sınırlandırılmıştır (Bk. şekil 3.2)

Şekil 3.2: Çalışma alan sınırları (Yazar, 2018)

Ülkenin en önemli turist odağı olan Antik Liman Kenti, geçmişten günümüze dek çekiciliğini devam ettirmiş, sahip olduğu tarihi değerler ve yaşanmışlık izleri ile kentin kimliğini oluşturmuş ve karakter kazandırmıştır.

Girne kentini genel yerleşim dokusu; Eski Girne ve Yeni Girne olarak karşımıza çıkmaktadır. Oldukça dar sokakları olan, taş yığma evleri olan Eski Liman olarak anılan Eski Girne ile oldukça modern yapılaşmaları olan ve trafik şartlarına uygun genişlikteki yolları ile gelişim göstermekte olan Yeni Girne olarak kent çevrelenmektedir. Yeşil ile tamamlanan kent son yıllarda artan yapılaşmalara rağmen çekiciliği devam etmektedir (Girne Koruma Planı, 1993).

Çalışma alanı eski liman ve çevresi olarak belirlenmiş ve sınırlamalar getirilmiştir. Bölgenin önemli tarihi geçmişi alan çalışması için önemli kriter olmakta ve tarihi geçmiş çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

3.1.1 Girne Kenti Jeolojik ve Topoğrafik Yapısı

Batıda Panağra deltasından doğuda Kantara kuzeyine kadar 60 millik bir uzunluk ile azami 1 millik bir genişliğe sahip olan ve kesintisiz uzanan bu ova dar bir kıyı şeridi teşkil etmektedir. Kıyıya yakın olan kısmı **Pliosen** kıyı şekillerinden, Beşparmaklar' a yakın olan kısmı ise bu dağların kuzey basamağının akarsularla aşındırılması sonucu meydana gelmiş, doğu ve batıda kesintilerle devam etmektedir. Ovanın denize temas eden kısmı orta yükseklikteki dik ve yüksek kıyılar şeklindedir (Beyoğlu, 1967). Girne teraslarının oluşumları ise arkeolog William Dreghorn'un yapmış olduğu aşama krokisinde şu şekilde açıklanmaktadır;

Aşama 1'de; 1 milyon yıl önce Kıbrıs yükseldi ve dağ oluşmuş oldu.

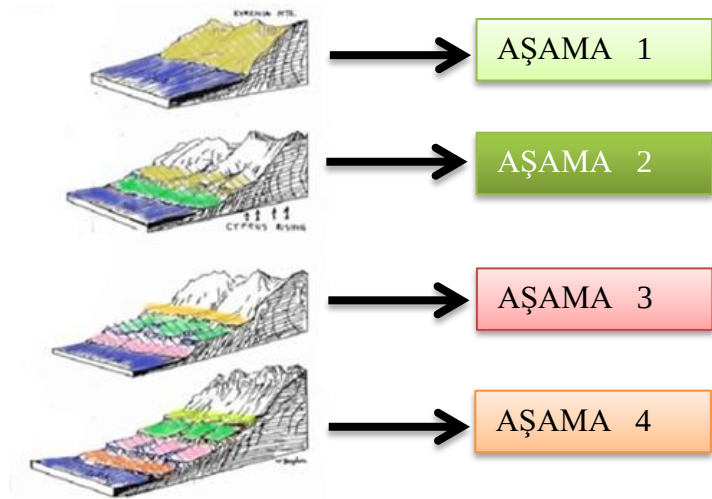
Aşama 2'de; Kıbrıs yükselmeye devam etti ve dağ oluşumu devam etti. Zaman içerisinde deniz geri çekildi ve birinci teras oluştu.

Aşama 3'de; Kıbrıs yükseldi ve denizin geri çekilmesi ile ikinci teras oluştu.

Aşama 4' de; Kıbrıs yükselme devam etti ve denizin geri çekilmesi ile üçüncü teras oluştu.

Kıbrıs son iki milyon yıldır yükselmeye devam etmektedir (Dreghorn, 1977).

Bak. şekil 3.3

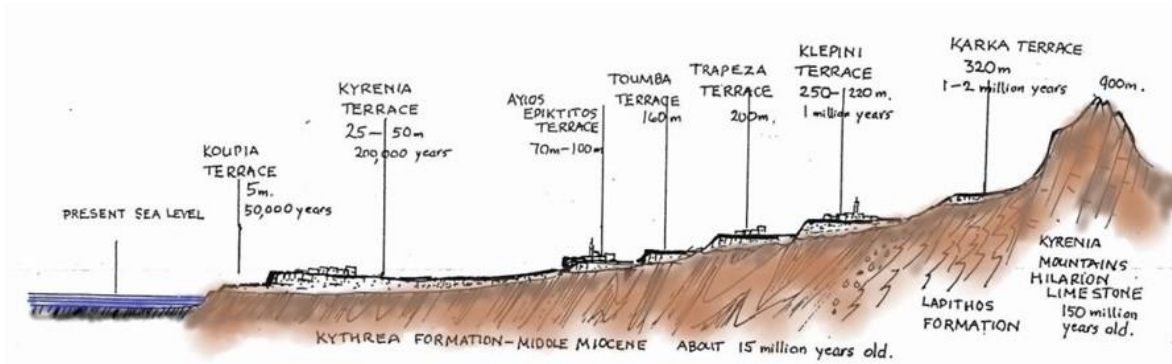

Şekil 3.3: William Dreghorn' un doğal terasların, muhtemel oluşumunu açıklayan diyagramı (Dreghorn, 1977)

Kentin, deniz yönünde eğimli olması topoğrafik özelliğini oluşturmaktadır. Eğimli topoğrafyası şehrin mimari oluşumunu etkilemiştir ve kent yerleşimi deniz yönünde inen setler şeklinde gelişmiş ve oluşum göstermiştir.

William Dreghorn yapmış olduğu çizimli anlatımda şehrin 15 milyon yıllık jeolojik oluşumu anlatılmaktadır. Kesitte, deniz ve dağ arasındaki doğal terasları ve deniz seviyesinden yaklaşık olarak yükseklik mesafeleri açıklanmaktadır (Dreghorn, 1977).

(Bk. şekil 3.4)

Şekil 3.4: William Dreghorn tarafından çizilmiş, deniz-dağ kesiti (Dreghorn, 1977)

3.1.2 Girne Antik Liman Tarihi - Kent Oluşum Süreci ve Gelişimi

Girne Antik Liman, bünyesinde barındırdığı tarihi mirasları ve tarihi anıtları açısından ülkemizin araştırmaya değer önemli liman yerleşmelerinden biridir. Yıllar içerisinde özgün yapısını koruyarak günümüze gelebilen antik kentin kuruluş yılı tam olarak bilinmemektedir. Birçok ulusa ev sahipliği yapan Antik Limanda egemenliğini sürdüren medeniyetler kendilerinden izler bırakmış, kent tarihi yaşanmışlıklar ile gelişim göstermiş ve yıllar içerisinde günümüz şekline ulaşmıştır. Antik Limanda egemenlik gösteren ulusların kronolojik sıraya göre maddelenmesi;

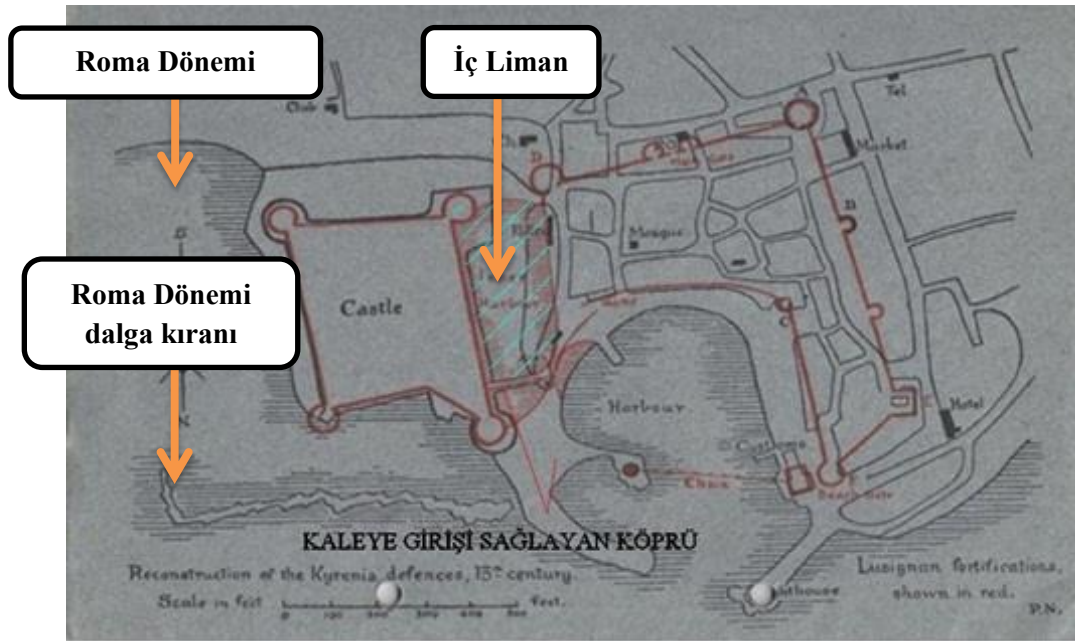
- (M.S. 395-1191) Roma – Bizans Dönemi
- (1191-1489) Lüzinyan Dönemi
- (1489-1570) Venedik Dönemi

- (1571-1878) Osmanlı Dönemi
- (1878-1960) İngiliz Dönemi
- 1960 sonra Kıbrıs Cumhuriyeti (Turkan, 2008).

Var olan mevcut literatür bilgileri Girne' ye ait ilk yerleşimin, kentin en eski yapısı olduğu kabul edilen Girne Kalesi civarında başlamıştır. Kalenin doğusunda bulunan koy Romalılar tarafından liman olarak kullanılmaktaydı (Bk şekil 3.3) .

Kalenin kuzeyinde yer alan kayalar sırası bu durumu desteklemektedir. Bu kayalar sırası, Roma Döneminde dalga kıranı olarak kullanılmakta idi. Yakın bir geçmişe kadar Roma dönemine ait olan dalga kıran kalıntıları görülebilmekte idi ancak günümüzde yeni dalga kıranın inşa edilmesinden sonra bu izler yok edilmiştir (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

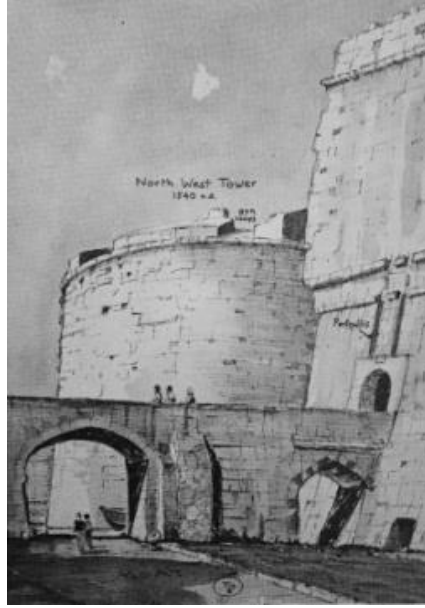
Roma dönemine ait dalga kıran Philip Newman tarafından vaziyet planında belirtilmiştir (Bk. şekil 3.5).

Şekil 3.5: Girne Antik Liman Vaziyet Plan (Newman, 1970)

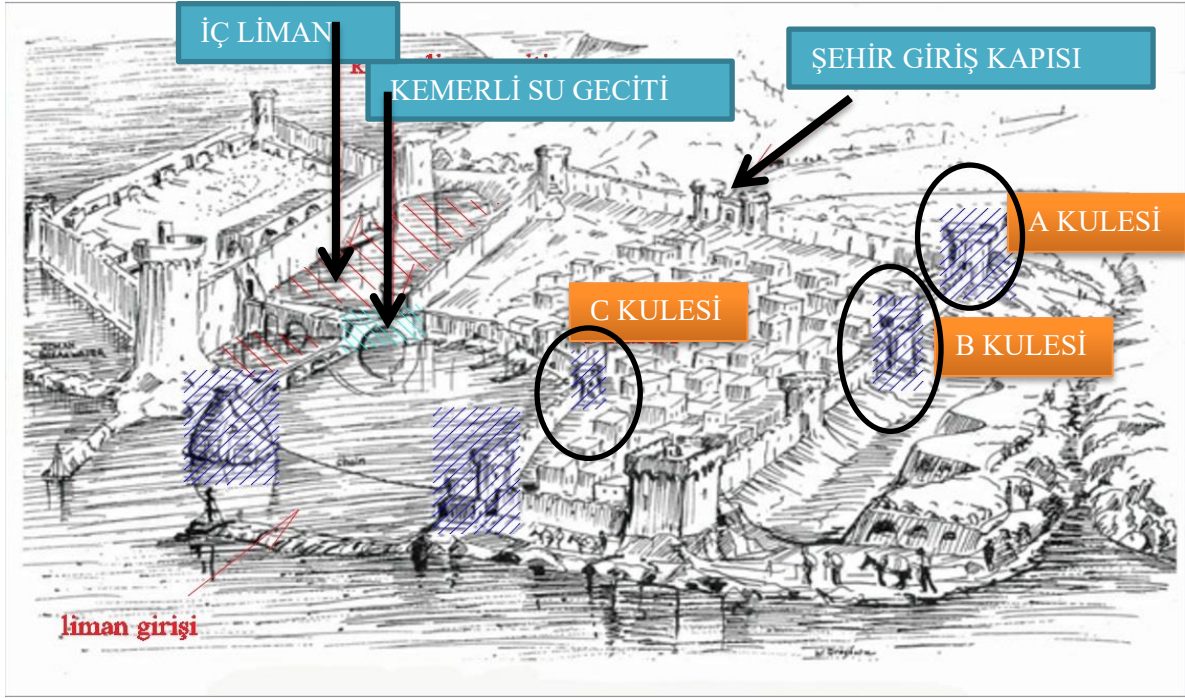
Günümüzde araçların park etme alanı ve yol olarak kullanılan Girne Kalesinin batı yönündeki alan, Roma-Bizans ve Lüzinyan döneminde sularla çevriliydi. Bu dönemlerde

bu alan iç liman olarak kullanılmaktaydı. Balıkçılar ve tüccarlar tarafından barınak alanı olarak kullanılan derin koy, zamanla suyun çekilmesi ile bu özelliğini yitirmiştir. İç Liman, Venedik döneminde taş ve toprakla doldurularak kapatılmıştır. Bu alan, yaklaşık olarak 200 ayak genişliğinde ve 400 ayak uzunluğundaydı (Newman, 1970) (Bk. şekil 3.5 şekil 3.6).

Şekil 3.6: Roma-Bizans, Lüzinyan Dönemlerinde iç liman olarak kullanılan alan; günümüzde yol olarak kullanılmaktadır (Dreghorn, 1976)

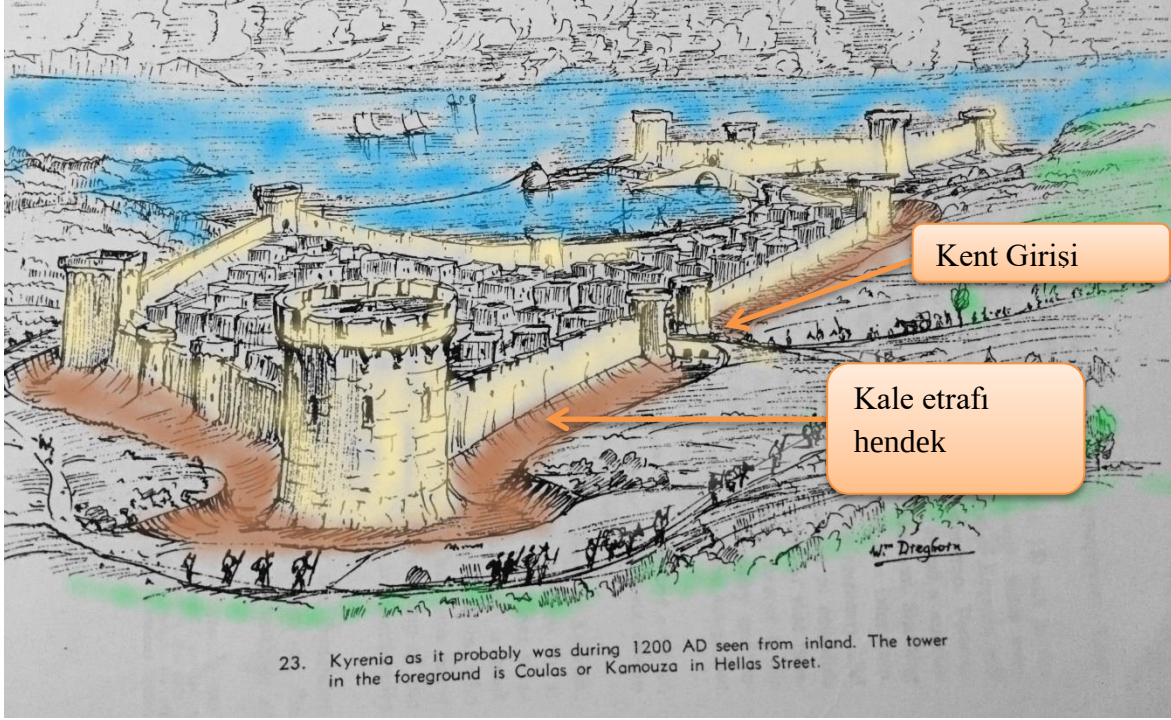
Bizans döneminden sonra Adada hakimiyetini sürdüren egemenlik Lüzinyanlar olmuştur (1191-1489). Bu dönemde, 1200 yıllarında Girne Kalesinin batı yönüne doğru ikinci bir kale inşa edilmiştir. Sur duvarları ile çevrelenen ikinci kale, Girne Kalesi dışındaki ilk yerleşimin gelişim gösterdiği dönem olmuştur. Kent yerleşmesini çevreleyen sur duvarları ve sur duvarlarına ilaveten kuleler, Lüzinyan Kralı tarafından kentin güvenliğini sağlamak amacı ile inşa edilmiştir. Roma-Bizans döneminde iç liman olarak kullanılan derin koy, Lüzinyan döneminde de bu özelliğini korumuştur. İç limana girişi ve dış limanla bağlantısını sağlayan kemerli geçitler vardı. Kemerli geçitlerin izleri bugün halen günümüzde görülebilmektedir. Ancak, Venedik döneminde bir kısmı taşla örülen kemerli geçitler aynı zamanda Girne Kalesine ulaşımı sağlamakta idi. Limanı ve kenti koruyan sur duvarları yaklaşık olarak 5 ayak kalınlığında idi (Girne Koruma Planı, 1993) (Bk. şekil 3.7).

Şekil 3.7: Lüzinyan Dönemi Restitüsyon çalışması (Dreghorn, 1977)

Sur duvarları deniz girişindeki köşeli kuleye kadar uzanmaktaydı. Liman kısmında, deniz girişinde iki kule inşa edilmişti. Bu kuleler arasında gece olduğunda kalın bir zincir çekilmekteydi ve bu yöntemle kente giriş kapatılıyor, dıştan gelebilecek saldırılara ve korsanlara karşı kent güvenliği sağlanıyordu (Yetkili, 2013).

Lüzinyan döneminde kente giriş ikinci kalenin güney cephesinde yer alan 2 sur kulesinin arasındaki geniş büyük kapıdan gerçekleşmekteydi. Dreghor' nun yapmış olduğu restitüsyon çalışmasında kale etrafının hendekle çevrili olduğunu görebilmekteyiz ve kaleye/şehre ulaşımı sağlayan köprü ile gerçekleşmekte idi (Dreghorn, 1977) (Bk. şekil 3.8).

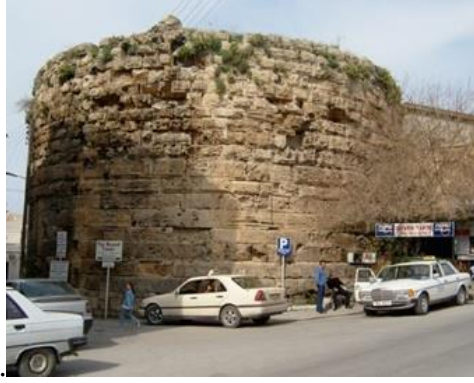

Şekil 3.8: Lüzinyan dönemi kente giriş (Dreghorn, 1977)

Lüzinyan kulelerinden özgün halini kısmen koruyarak günümüze gelebilen A, B, C kuleleri ve deniz içerisinde üzerinde deniz çıkışı bulunan kule günümüze ulaşabilen Lüzinyan dönemi kalıntılarıdır.

Ziya Rızkî Caddesindeki kule A kulesi, Atilla sokaktaki kule B kulesi, liman cephesindeki kule C kulesidir. Günümüz kent dokusunda ayakta durabilen kuleler yıllar içerisinde gelişim gösteren kentsel doku içerisinde binalar arasında sıkışmış tarihi kalıntılardır (Bk. şekil 3.7).

Ziya Rızkî Caddesindeki A kulesi tüm kuleler arasındaki en uzun kule idi Ancak kale etrafındaki hendek doldurulduktan sonra yüksekliğini yaklaşık 6 ayak kaybetmiştir (Girne Koruma Ve Çevre planı, 1993) (Bk. resim 3.1, 3.2, 3.3).

Resim 3.1: A kulesi

Resim 3.2: B kulesi

Resim 3.3: C kulesi

Ada da Lüzinyan döneminden sonra hakimiyet gösteren ulus Venediklilerdir. Kenti ve Limanı dıştan gelecek saldırılara karşı korumak amacı ile inşa edilen sur duvarları Venedikliler tarafından yıkılmış, iç liman doldurulmuş ve Girne kalesin de sağlamlaştırma gibi gelişmeler olmuştur. Bu dönemde kent, Girne Kalesinden korunmaktaydı. Günümüzde

kafe, restoran gibi fonksiyonları olan deniz cephesindeki binalar Venedik döneminde yıkılan ikinci kalenin sur hattı ve sur temellerinin üzerine inşa edilmeye başlanmıştır (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

Venedikliler dönemi Antik Limanın çevresel oluşumu için önemli bir dönem olmuştur. Denizci bir ulus olan Venedikliler deniz ticaretinin önemini artırmıştı ve koy boyunca ticaret amaçlı yüksek katlı depolar inşa etmişlerdi. Zemin katları depo olarak kullanılan binaların üst katlarında tüccarların konaklamaları amacı ile konutlar inşa edilmiştir. Bu dönemde kentteki yaşam liman koyunda yoğunluk kazanmıştır ve kent gelişimi bu yönde ilerlemeye başlanmıştır. Bu yıllarda gemiler bina önlerine kadar ulaşıyordu. Binalar üzerindeki eski payandalar, kirişler ve çıkırıklar vardı ve gemilerin büyük olasılıkla bu öğelere bağlanıldığı düşünülmektedir. Günümüz dokusunda bu çıkırıkları, kirişleri, payandaları görebilmekteyiz (Newman, 1947) (Bk. şekil 3.9, resim 3.4)

Depo olarak kullanılmak için inşa edilen yapılar, harnup ambarı olarak kullanıldı. Ve harnup ticareti için inşa edilmiş oldukları literatür taramasında elde edilen bilgiler arasındadır (Chapman, 1943).

Şekil 3.9: Binalar üzerindeki çıkırıklar (Dreghorn, 1975)

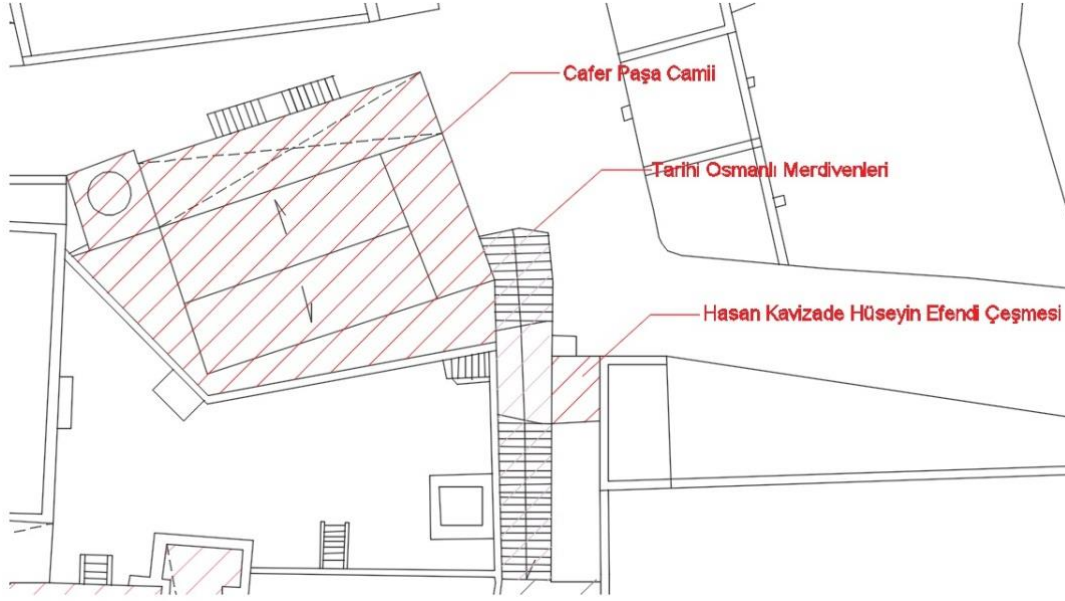

Resim 3.4: Günümüzde, binalar üzerindeki çıkırıklar (Yazar)

Osmanlı döneminde Girne kentinde bazı değişiklikler oluşmuştur. Latinlere ait olan mülkler Türklere ait olmuştur. Girne Kalesi askeri merkez olarak kullanılmış ve yerli halk kent içinde yaşamak yerine Girne Kalesinde yaşamaya başlamıştır. Bazı balıkçı aileleri surlar içinde oturmaya devam etmiştir. Bu dönemde Venedikler tarafından yıkılan sur duvarlarının malzemeleri kullanılarak, halkın yaşamlarını sürdürebilmeleri için konutlar inşa etmeye başlamışlardı. Bu gelişime rağmen surlar içinde çok az sayıda aile yaşamakta idi. Liman çevresinde yaşamlarını sürdüren aileler geçimlerini denizden sağlayan kişilerdi (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

18.yy sonlarında liman arkasında bulunan ve bu yıllarda tamir edilen Chrysopolitisa Kilisesi'nin etrafında Türk evleri gelişim göstermeye başlamıştır (Catselli, 1974)

Osmanlı döneminde kent, güney yönde gelişim göstermiştir. Bazı Osmanlı yapıları inşa edilmiş ve konut gelişimi önem kazanmıştır. Koruma alanı içerisinde yer alan Osmanlı yapıları; Ağa Cafer Paşa Camisi, Tarihi Osmanlı Merdivenleri, Hasan Kavizade Efendi Çeşmesi, Esseyit Emin Çeşmesi halen günümüz dokusunda görebilmekteyiz ve yapılar özgün halini koruyarak günümüze gelebilmişlerdir (Turkan, 2008) (Bk. şekil 3.10).

Şekil 3.10: Osmanlı dönemi yapıları vaziyet plan (Yazar, 2018)

Osmanlı döneminde surlar içi kısıtlı bir şekilde kullanılmaktaydı. Cafer Paşa Camisinin güney cephesinde bulunan yapı idari ve adli işleri yürütmek için kullanılmaktaydı. Buradaki mevcut yapı alanına Cafer Paşa Camisi, limana bağlantı sağlayan merdivenler ve hemen doğu kısmında yer alan çeşme Osmanlı döneminde inşa edilen ve günümüz kent dokusunda bulunan eserlerdir.

Cafer Paşa Cami Kordon boyu caddesinin arkasındaki Cafer Paşa sokağında yer almaktadır. Kesme taştan inşa edilmiş bir camidir. Cami bölgenin topoğrafik özelliğinden yararlanılarak inşa edilmiştir. Caminin girişi kuzey cephesindeki karşılıklı iki merdivenle sağlanmaktadır. İki ayak üzerine oturan üç kemer açıklıklı son cemaat yerine ulaşılmaktadır. Kemerlerin arası ahşap kafeslerle kapatılmıştır. Kuzey batı yönünde camiyle bitişik durumda olan kesme taştan inşa edilmiş tek şerefeli minaresi yükselmektedir. Minarenin şerefesi taş süslemelidir. Caminin iç kısmına son cemaat yerinden basık bir kemerli kapıdan girilmektedir. Doğu-batı yönüne uzanan dikdörtgen plan şeklinde sahip olan caminin çatısını kuzey yönüne uzanan üç kemer taşımaktadır. Giriş kapısının karşısında güney duvarında mihrap ve hemen yanında minber bulunmaktadır. Caminin doğu yönünde kadınların kullandığı kuzey-güney yönüne uzanan ayrı bir mekan vardı.

Resim 3.5: Cafer Paşa Cami iç mekan, dış görünüş (Yazar)

Caminin doğu cephesinde yer alan osmanlı basamaklarının doğu kısmında yer alan Hasan Kavizade Çeşmesi kesme taştan inşa edilmiştir. Üzeri tonozla örtülü olan çeşme, kısmen bugün kü yol kodu altında kalmıştır. Çeşmenin ön kısmında üç adet kemerli süslemesi vardır. Ortadaki kemerli süsleme; mermer yazıt, ters ay, rozet ve dal motifleri ile bezenmiştir. Mermer yazıtta kim tarafından yapıldığı ve yapım yılı yazmaktadır. Çeşme 16 Kasım 1841 yılında Hasan Kavizade Hüseyin Efendi tarafından yapılmıştır (Bağışkan, 2005).

Günümüzde halen işlevini korumakta olan çeşmenin kısmen yapısal karakteri yıpranmış ve bozulmalar oluşmuştur. Rina Castelli tarafından yazılan Kyrenia A History Study kitabında çeşmenin üzerinin tamamının tonozla örtülü olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde bu tonozun kısmen yok edildiği anlaşılmaktadır.

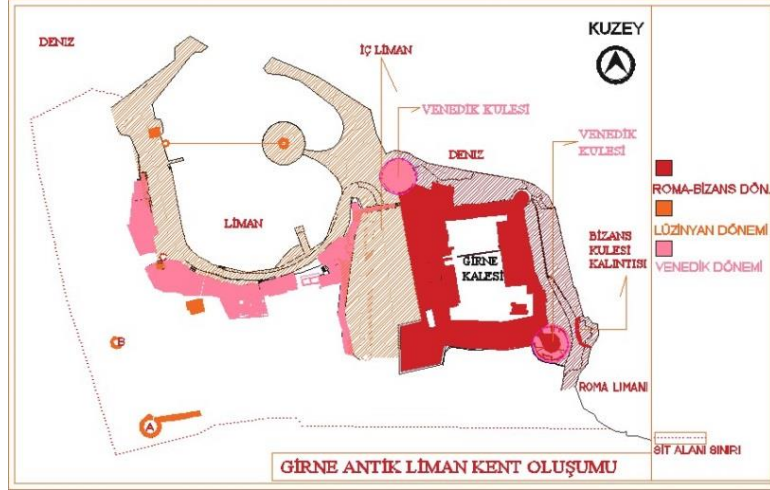
Resim 3.6: Hasan Kavizade Çeşmesi 1891 yılında (Catselli, 1891)

Resim 3.7: Hasan Kavizade Hüseyin Efendi çeşmesi günümüz (Yazar)

Osmanlı medeniyetinden sonra ada, İngiliz yönetimine geçmiştir. Bu yıllarda Girne'ye ilgi artmıştır. Bu dönemde Girne kentinde değişiklikler olmaya başlamıştır. Kentte Hürriyet Caddesi olarak bilinen günümüz adı ile Ziya Rızkî Caddesine doğru gelişim göstermeye başlanmıştır. Ticaretin önem kazanması ile Girne Limanının konumu önem kazanmış ve 1880 yıllarında liman ve rıhtım düzenlemeleri uygulanmıştır. Liman girişine inşa edilen gümrük binası ile liman işleri yürütülmekte idi. Gümrük binası İngiliz Koloni mimari özelliklerini taşımaktadır. Yapı Lüzinyan döneminde inşa edilen kule kalıntısına ilave olarak inşa edilmiştir. Bu dönemde liman boyunca uzanan ve çoğunlukla Venedik döneminde inşa edilen yapıların fonksiyon değişiklikleri ile kentteki ticaret odaklı gelişmeler sağlanmıştır (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

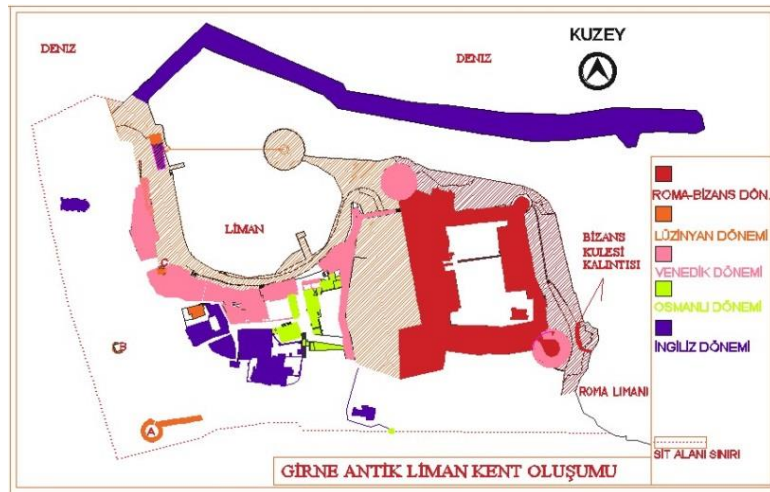
1960 sonrasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde önemli tarihi dokusu ve eğlence-konaklama mekanları ile en fazla ziyaret edilen yaşayan bir müze kenti haline gelmiş,

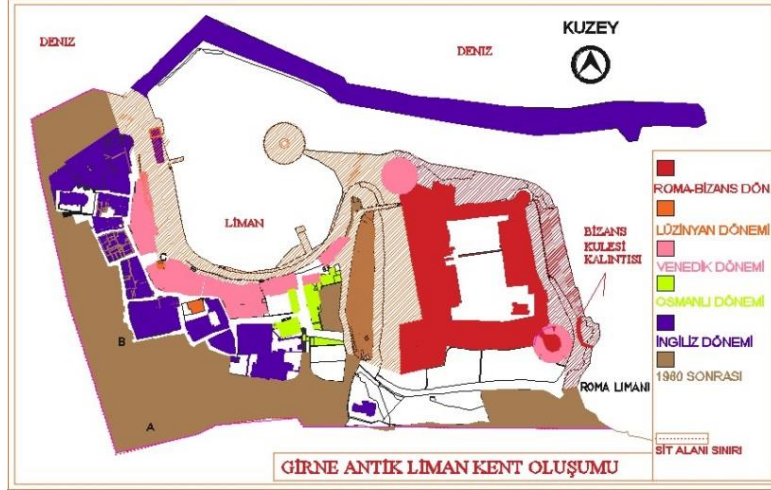
Şekil 3.13: Venedik dönemi yapılaşma alanı (Yazar, 2017)

Şekil 3.14: Osmanlı dönemi yapılaşma alanı (Yazar, 2017)

Şekil 3.15: İngiliz dönemi yapılaşma alanı (Yazar, 2017)

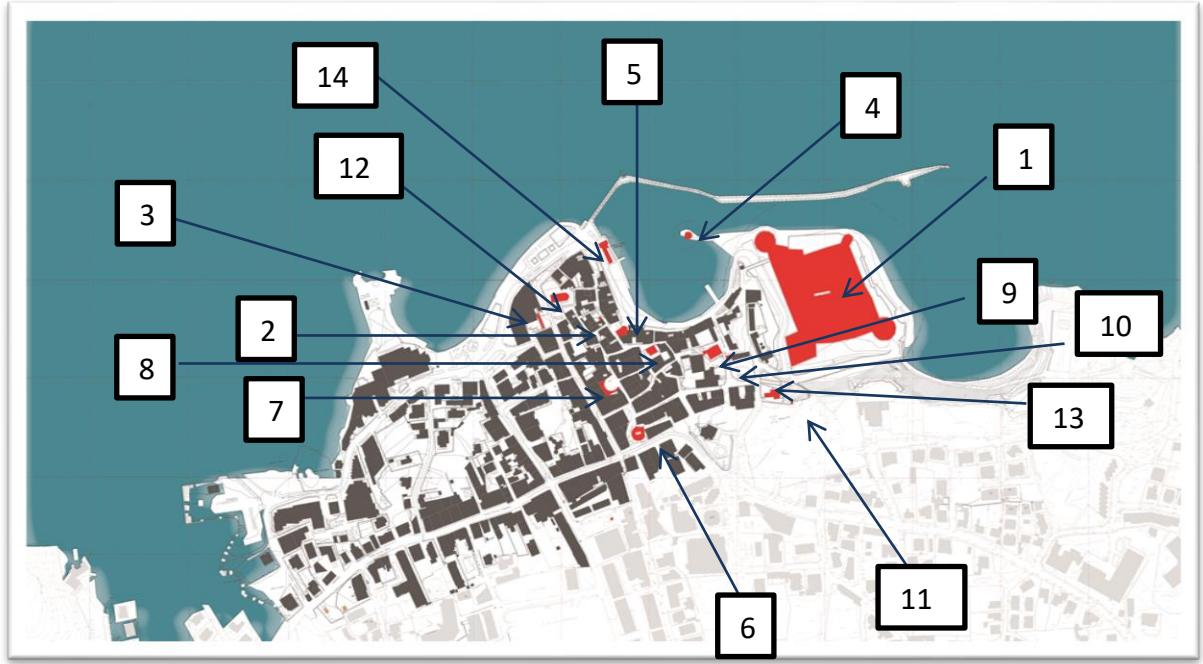
Şekil 3.16: 1960 sonrası gelişme gösteren alan (Yazar, 2017)

Çizimli anlatımda anlaşılacağı gibi “**kentin morfolojik**” oluşum süreci; en bilinen eski çağ, Roma-Bizans döneminde başlayarak Lüzinyan, Venedik, Osmanlı, İngiliz yönetimlerine ev sahipliği yapmış ve gelişerek günümüz şekline ulaşmıştır.

Kale civarında başlayan gelişme ile yıllar içerisinde batı ve güney yönüne doğru gelişim göstermiş ve bünyesinde barındırmış olduğu tarihi miras ile kent adanın en önemli odak noktası haline dönüşmüştür.

Turizm odaklı var olan, kentteki değişimlerin ve gelişimlerin turizm ve ticaret amaçlı yapıldığı aşıkardır. Ve yıllar içerisinde bu yöndeki gelişimleri sayesinde turistlerin odak noktası olma özelliğini koruyarak günümüze ulaşabilmiş tarihi kültür miraslarımızı yaşatan kent olmuştur.

Kentin önemini artıran tarihsel mirasları ve tarihi yaşanmışlıklar Girne kentini ziyaret odağı haline getirmiştir. Kentte yer alan tarihi yapıların plan üzerindeki yerleri ve konumları şekil 3.17’ de ifade edilmiştir. Tarihsel yapı değeri taşıyan binalar Koruma alanı olarak değerlendirilen “Koruma alanı 1” de yer almaktadır.

Şekil 3.17: Girne kent dokusu içinde yer alan tarihi yapıların kent içerisindeki konumları (Yazar, 2017)

Kentsel dokuda yer alan tarihi miras değerindeki yapıların vaziyet planı üzerinde konumları belirtilmiştir (Bk. şekil 3.17).

Kronolojik sıraya göre tarihi yapıların dönemlerine göre açıklanması;

1. Girne Kalesi ve St. George Kilisesi: Roma – Bizans Dönemi
2. Romen Kaya mezarlığı
3. Roma Kral mezarlığı
4. Lüzinyan Kulesi: Deniz içerisinde yer alan kule
5. Lüzinyan Kulesi C
6. Lüzinyan Kulesi A
7. Lüzinyan Kulesi B
8. Kristopolitissa Kilisesi: Lüzinyan Dönemi
9. Cafer Paşa Cami: Osmanlı Dönemi
10. Hasan Kavizade Hüseyin Efendi Çeşmesi: 1841 Osmanlı Dönemi
11. Esseyit Emin Çeşmesi: 1816-1821 Osmanlı Dönemi

12. Archangelos Kilisesi (İkon Müzesi): İngiliz Dönemi

13. İngiliz Kilisesi: İngiliz Dönemi

14. Gümrük Binası: İngiliz Dönemi

Listelenen tarihi yapılar mevcut kent dokusunda orijinal yapılarını koruyarak günümüze dek ulaşabilmiş tarihi miras niteliğindeki kültür varlıklarıdır. İnşa edildikleri yılların ve kültürlerin özelliklerini bize aktaran bu yapılar kentin koruma amaçlı gelişim göstermesinin ve önemli ziyaret noktası haline gelmesinin en birinci nedenleridir. Dolayısı ile kültürel mirasların korunması ve gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir vazife olmasını gerektirmektedir. Kentsel gelişim için en birinci koşul tarihi değerdeki yapılar ve tarihi nitelikteki yapı topluluklarının korunması ve sürdürülebilir olması yönünde gelişmeyi hedef olarak belirlemelidir.

Girne Kentinin Tarihsel Gelişimi

Kaynaklara göre Girne kenti çok az nüfuslu bir yerleşme idi. 1863 yıllarında çoğunluğu Müslüman olan yaklaşık 800 kişi kentte yaşamaktaydı. Girne'nin 20.yy başlarına kadar ki nüfus sayımları yıllarına göre:

Tablo 3.1: 20.yy başlarına kadar Girne nüfus (Girne Belediyesi, 2017)

YIL	NÜFUS
1863	800
1889	1192
1891	1322
1901	1336
2011	20.851

19. yy son on yılında kentte gerçekleştirilen önemli değişimler kent halen karakterini korumakta idi. Yaşayan yerli halk geçimini deniz ticaretinden ve tarımdan sağlamaktaydı. 20.yy başlarında 1906 yılında Girne'nin ilk oteli inşa edilmiştir. O yıllarda turizm kavramı Girne kenti için gelişmemişti. Deniz tatili, yüzmeye, yaşayan halk için gelişmemiş bir kültürdü. 1908 yıllarında bazı gelişmiş İngiliz ileri gelenlerinin denize olan ilgisi sayesinde Girenelilerin de denize, eğlenmeye, dinlenmeye ve en önemlisi bu yaşayışı bir gelir sağlama aracı olarak görmesine neden olmuştur. Girne'nin ilk oteli konuttan dönüştürülen Sea View idi. 1926 yılında yeni bir otel yani bugünkü Liman Otel işletmeye açılmıştır. Turizm yönündeki gelişmeler başka ekonomik faaliyetlerin gelişmesine de sebep olmuştur. Ticaret bu yıllarda gelişme göstermiştir.

1960 sonrasında artan nüfus yoğunluğu ve bölgedeki turizm odaklı gelişmeler ile betonarme yapılar, yoğun yapılaşmaya neden olmuştur. Ancak bu yoğunluğa rağmen kent kurulduğu ve gelişim gösterdiği mimari karakteristik özelliklerini devam ettirebilmiş ve geleceğe aktarabilecek biçimde devamlılığı sağlanabilmiştir.

Kentte tarihsel süreç boyunca yapılaşma taş yığma yapım tekniği ile yapılar inşa edilmiştir. Ancak bu teknik gelişen teknoloji ve yapım sistemi ile kentteki yapılaşma malzemesine ve tekniğine de yansımış günümüz inşaatlarında taş yığma yapım yerine betonarme karkas

sistem uygulamaları kullanılmaktadır. Bu durum geçmiş ile yeni yapılarıdaki farklılıkların algılanabilir olmasını ortaya çıkarmaktadır.

Kent yıllar içerisinde limanın vermiş olduğu olanaklarla ticaret kenti durumuna gelmiş ve İngiliz sömürge döneminden sonra turizm odaklı gelişim göstermiştir. 1974 yılından sonra turizme yönelik gelişmelerin yanı sıra gelişen ticaret sektörü kentin ekonomik kalkınmasına önemli katkı sağlamıştır. Gelişim gösteren sektörler turizm amaçlı perakende satışları, eğlence alanları, yeme-içme alanları yönünde olmuştur. Ticaret sektörünün gelişmesi kentsel alanda değişimlere yol açmıştır. Mütevazı küçük turizm kasabası niteliğini ticaret merkezi olma niteliğine dönüştürmüştü. Tarihi, geleneksel kent dokusu bu değişimle bozulmalar yaşamıştır. Artan yapılaşmaların ve değişimlerin kent dokusunda oluşturacağı bozulmaları önlemek amacı ile bazı planlamalar ve düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 1991 yılında çalışmalara başlanmış ve 1993 yılında Girne Çevre Koruma Planı ve Kararları alınarak bu müfredat, bölgede yapılacak olan inşaat veya herhangi bir gelişim için kente ışık tutacaktır (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

3.1.3 Girne Kenti Sosyal, Kültürel, Ekonomik Yapısı

Akdeniz'in üçüncü büyük adası olan Kıbrıs doğu Akdeniz deki önemli konumu nedeni ile tarih boyunca adada egemenlik kurmak isteyen uygarlıkların ilgi odağı olmuştur. Kıbrıs tarihi devirlerinde Krallık usulü ile yönetilmiş uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Kıbrıs ta hakimiyet gösteren her devlet adada kendi kültüründen izler bırakarak kültürel zenginliğinin gelişmesini sağlamıştır. Kıbrıs adası varoluşundan bu yana; Mısır, Hitit, Akalar, Fenike, Asur, Pers, Büyük İskender, Roma, Doğu Roma-Bizans, Lüzinyan, Venedik, Osmanlı, İngiliz hakimiyetlerine girmiştir. Romalılar döneminde adada Hristiyanlık resmi din olarak kabul edilmiş ve adada ilk Ortodoks Kilisesi kurulmuştur. Lüzinyan dönemi, Venedik döneminde idari yönetimi krallık yapmaktaydı. Adada hakimiyeti Osmanlı ele geçirdiğinde idari şeklide değişim gösterdi. Tam anlamıyla Müslüman ülkesi olabilmesi için Osmanlı devleti tarafından Türkiye den adaya Türkler getirilerek egemenliğini tam anlamıyla gerçekleştirme çalışmaları yapılır. Özellikle Konya, Karaman, Niğde, Kayseri den Müslümanlar Kıbrıs adasına göç etmişlerdir. Bu dönemde Kıbrıs tan

alınan ağır vergilerde Osmanlı devleti sayesinde azaltılmıştır. Osmanlı döneminde Ortodoks kilisesinin devam etmesine, Müslüman olmayan halk ile arasında iletişim sağlaması için izin vermiştir. Ortodoks kilisesi Osmanlı devletine vergi ödeyecekti. Osmanlı hakimiyetine giren ada İstanbul'a bağlı bir beylerbeyi haline getirilmiştir. Adada Şer'i mahkemeleri ile halk yönetimi sağlanmaktaydı. Osmanlı döneminde adada; gayrimüslim Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Maronitler, Batı devletlerinin konsolosları ve tüccarları yaşam sürmekteydi. Adada yaşayan her toplumun dini liderleri aynı zamanda siyasi liderleri olarak da kabul edilmekteydi. Ve cemaatlerini yönetme hakkı verilmişti. Ortodoks kilisesine mali ve hukuki işlerini görebilme yetkisine sahipti ve Osmanlı bu yetkisini elinden almamış ve aynı şekilde devam edebilmesine olanak sağlamıştı.

Osmanlı öncesinde ada genelinde halkı köle statüsünde yaşayan, zirai yetersizliği ve ticaret yönünden kalkınmaya muhtaç bir sosyal halk yaşantısı vardı. Kıbrıs adasının toplumunu oluşturan halkları dini ve kültürel bakımdan tanımlamak gerekirse, Müslüman-Türkler, gayrimüslim-Ortodoks Rumlar başta olmak üzere, Ermeniler, Maronitler, Yahudiler, Frenkler (Lâtinler) ve tüccarlar oluşturmaktaydı. Osmanlı egemenliği yıllarında adaya eğitim sistemini getirmiştir. Adadaki diğer ırkların, gayrimüslimlerin eğitim kurumlarını ve işleyişlerini de serbest bırakmıştı. Gayrimüslimlerin eğitimi ve her türlü işlemlerini Ortodoks kilisesi tarafından yapılmasına izin vermiştir. Osmanlı döneminde ada da Müslümanların eğitimi için açılan kurumlar; Sıbyan okulları, medreseler ve rüştiyelerdi.

Osmanlı dönemi öncesinde adada egemenlik sürdüren uluslarda köle usulü yönetim Krallıklar ile yönetim söz konusu idi. Osmanlı devletinde de köleler vardı ve toplumun en alt sınıfını oluşturmaktaydı. Osmanlı'nın ilk hakimiyet yıllarında erkek, kadın köle satın alma ve besleme çok yaygındı. Ve köleler özellikle işletilmek için satın alınıyordu. Adadaki köleler genellikle zenciler oluşturmaktaydı. Ayrıca Rusti (Rus), Acem, Gürcü, Mısır milletlere sahip kölelerinde olduğu kaynaklarda belirtilmektedir. Ekonomik hayat; Osmanlı hakimiyetinin ilk yıllarında adada yaşayanların Latin asıllı asiler ve şövalyeler dışında fakir ve de topraksız olduğu görülmüştür. Ayrıca ağır vergiler ödemekteydi. İlk olarak adanın ağır vergilerini azaltan ve daha sonrada halkın toprak sahibi olabilmesi için toprak sistemini değiştiren Osmanlı yönetimi ekonomik kalkınma için çalışmalar yapmıştır. 18.yy ikinci yarısında Kıbrıs, Fransa, İngiltere, Venedik, İsveç, Dubrovnik

devletleri ile ticaret yapan bir ada şekline dönüşmüştür. Adada Fransız ve de İngiliz tüccarlar çoğunlukta idi. Osmanlı hakimiyeti 1878 yılına kadar devam etmiş sonrasında İngiliz yönetimine geçen ada İngiliz yönetim sistemine maruz kalmıştır. 1878-1960 yıllarına kadar süren idare Osmanlının oluşturmuş olduğu kültürel yönetimin kısmen bozulmasına neden olmuştur. Bu yıllar Kıbrıs ta göç sorunu ortaya çıkmıştır. Yönetimden şikayetçi halk göç etmeye başlamıştı. Sadece Kıbrıslı Türkler değil bu yönetimden Kıbrıslı Rumlarda şikayetçi idi. Çıkan isyanlar sonucunda halk sıkı bir yönetim sistemine girmiş ve on yıl boyunca devam etmiştir. II. Dünya Savaşı sırasındaki gelişmeler, İngilizlerin sıkı yönetim tutumunu hafifletmişti. İngiliz yönetiminden memnun olmayan Kıbrıslı Rumlar Yunanistan la işbirliği kurarak 1955 yılında EOKA adlı yeraltı örgütünü kurarlar. Şiddet ve savaşla adayı Yunanistan'a bağlanması için baskı uygularlar. Ancak buna karşılık olarak Kıbrıslı Türklerin Türkiye'nin desteği ile Türk Mukavemet Teşkilatı kurarak bu isteklerine karşı dururlar.

Kıbrıslı Türkler, 1963-1974 yılları arasındaki dönemde yoksulluk, izolasyon, ulaşım sıkıntısı, korku ve güvensizlik dönemi yaşamıştır. Bu yıllarda halk yoksulluk yaşamış, korkular yaşamıştır. Yunanistan'a bağlama düşüncesinden vazgeçmeyen Rumlar sonunda 15 Temmuz 1974'te ENOSİS in hayata geçirilmesi ile Yunanistan ve Kıbrıslı Rum EOKA işbirliği içerisinde, Kıbrıs'ta bir darbe gerçekleştirmiştir. 2 Ağustos 1975'te Viyana'da gerçekleştirilen toplumlararası görüşmeler sonrasında, Nüfus Mübadelesi yani takas anlaşmasıyla BM'nin yardımı ile güneydeki Kıbrıslı Türkler kuzeye, kuzeydeki Kıbrıslı Rumlar ise güneye transfer edilmiş ve ada iki farklı yönetimle yaşama kararı alınmıştır. Türkiye'nin müdahalesi ile bugünkü sınırın çizilmesi adada iki farklı kesimin yaşamasına, iki farklı karakteri tanımlamış olmuştur. 15 Kasım 1983 te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

KKTC de yönetim sistemi; yarı başkanlık sistemidir. Cumhurbaşkanı; devlet başkanı, başbakan ise hükümetin başkanıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve hükümet tarafından kullanılmaktadır. Yasama yetkisi ise KKTC Cumhuriyet Meclisi'ne aittir (Vikipedia, 2017).

Çeşitli siyasi olaylar ve kırılmalar sosyokültürel yönden, ekonomik yönden ada genelini etkilemiştir. Yıllar içerisinde ekonomik açıdan kalkınan Kuzey Kıbrıs, eğitim sektörü ağırlık ve Turizm sektörü yönündeki gelişmeler ile ekonomik yönden kalkınma sağlanmaya başlanmıştır.

Sosyal ve kültürel tarih sahip olunan değerler ilk başlarda köle ve vergi ağırlıklı yaşam süren adada bugün gelişmiş bir yönetimin ve iktidarın olduğu söylenebilir. Ancak bitmeyen yönetim sorunları adadaki demografik açıdan sıkıntılar yaşanmasına neden olmaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda KKTC'nin önemli üçüncü kenti olan Girne şehri, tarihsel kimliği açısından önemli bir turizm kentidir. Kent kıyı boyunca uzanan önemli turistik tesislere sahiptir. Yıllar içerisinde önemli uluslara ev sahipliği yapan Antik Liman önemli tarihi yapılara sahip ve bu özelliğinden dolayı turistlerin en fazla ziyaret ettiği tarihi bir kent kimliğine bürünmüştür. Günümüzde liman boyunca uzanan ve Hürriyet caddesine kadar gelişen Girne Koruma alanı ve çevresindeki birçok yapı turizm odaklı gelişmeler göstermiş ve bu amaçlar doğrultusunda çalıştırılmaktadır. Ada ekonomisine önemli katkı sağlayan turizm sektörü bu çevrede önemli bir kalkınma aracı olarak kullanılmış ve kullanılmaya devam etmektedir.

3.1.4 Tarihsel Süreç Değerlendirme

Yaşanmışlıklar, tarihi birikim, farklı ulusların egemenlikleri ada genelinde olduğu gibi Girne kentinde de birçok iz bırakmıştır. Her ulus kendinden izler bırakarak günümüz şekline ulaşan ada yaşantısı bugün ki görünümüne dönüşmesine katkı sağlamıştır. Gelişmiş Dünya ülkelerinde olduğu gibi Kıbrıs adasında ve kentlerinde kültürel mirasların ekonomik kalkınma için önemli bir araç olduğunun kabul edilmesi tartışılmazdır. Turizm sektörü kentlerin önemini artırmakta ve gelişimi için önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Girne kentindeki turizm yönündeki gelişmeler kentin yaşatılmasına önemli katkı sağlamıştır. Ancak turizm sektörü ile yaşatılan kent daha çok ekonomik yönden kalkınmıştır. Tarihi sürdürülebilirliğin korunarak sağlanamadığı hiç şüphesiz ki tartışılmaz

bir gerçektir. Mevcut durum analizleri ile ortaya konan bu durum gerek ülke gerekse kentin önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yıllar içerisinde gelişerek günümüz şekline dönüşen Girne Kentinin tarihi kültürel değerleri ortaya konmuştur. Yıllar içerisindeki gelişim aşamaları ile açıklanan tarih önemli bir alt yapı oluşturmaktadır. Yerleşimin ilk çekirdeği olan Antik Liman, gelişerek günümüze gelmiştir. Ancak bugünkü kullanımların turizm ve ticaret amaçlı olduğu olabilirliği esas sıkıntıyı oluşturmaktadır. Turizm yönünden gelişme göstermek olumlu bir araçtır ancak yapıların korunarak yenilenmesi ve gelişimi kullanım amaçlarından önce gelmelidir. Bu ciddi bir bilinçsizliği ve yönetim sorununu karşımıza çıkarmaktadır. Gelişimin sistemli ve planlama doğrultusunda yapılması esas hedef olmalıdır. Ve gelişim bu şekilde uygulanmalıdır.

3.2 Girne Antik Limanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Koruma Süreci – Neden Koruma Planı

1946 yılında hazırlanmış ve yürürlükte olan “Yollar ve Binalar Düzenleme” Yasası hazırlandığı dönemin şartlarına cevap verebilecek içerikte idi. Ancak 1993 yılında bu yasaların yetersiz kaldığı, tarihi ve kültürel mirasın korunmasında kabul edilen ilkelerin planlama ve çevre normlarına uygun olmadığı düşünülmüştür. 1975 yılında yürürlüğe giren Eski Eserler Yasası, koruma planı olması bakımından önem taşımaktaydı ancak bu yasa kentsel koruma yaklaşımından daha çok tek tek binaların ve listelenmiş binaların koruma alanları ile ilgili olmuştur. Yasaya göre denetleme yetkisi Eski Eserler Dairesi ile Anıtlar Yüksek Kurula aittir. Anıtlar Yüksek Kurulu binaları listeleme, korunacak olan yapıların/binaların koruma alanını ilan etme, bu alanlarda inşaat yapıp yapılamayacağına karar verme yetkisine sahiptir. Planlamanın, Korumanın ve Girne koruma planının da dayanağını oluşturan mevzuat İmar Yasasıdır. Daha sonraki yıllarda koruma amaçlı geliştirilen ve mevcut mevzuata ilaveten 1993 Girne Koruma Emirnamesi hazırlanmıştır (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

1993 yılında Girne Beyaz Bölge ön imar sınır ve bu alan içerisinde uygulanacak kurallar ve koşullar emirnamesini yayınlamıştır. Emirnamenin amacı;

- Çevrede var olan doğal ve insan kaynaklı yapıların korunması, korunarak yeniden kullanılması, kaynakların tüketilmesini önleyerek kentin kaldırabileceği düzeyde bir kentsel gelişmenin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- İmar Yasası kapsamında hızlı ve yaygın gelişmeyi denetim altına alarak hedef ve ilkeleri belirlemek,
- Kent silüetini korumak
- Kent ölçeğini korumak,
- Konut alanlarının bütünlüğünü korumak ve bunu tehdit eden, bozan, sanayi depolama ve her türlü atık endüstriyel, kimyasal atıkların depolanması veya saklanması amacı ile taşınmaz malların kullanımını önlemek,
- Yaşayan halkın yaşamlarını bölgelerinde sürdürebilmelerini sağlamak,
- Bölgedeki yaşam kalitesinin düşmesine engel olmak,
- Nüfus ve konut yoğunluğunu kentin kaynaklarının kaldırabileceği seviyede tutmak,
- Yeşil alanların ve bitki örtüsünün yok olmasını önlemek,

Şeklinde bahsedilen gelişmelerin düzenlenmesi ve denetiminin sağlanması amacı ile 1993 Koruma Planı yürürlüğe geçmiştir. Girne Antik Liman ve çevresi “Girne Beyaz Bölge” olarak adlandırılmış ve bu alan ve çevresinde sağlık, adil, güzel, ekonomik, güvenilir, kimlikli ve yaşanabilir alanların yaratılması hedefine yönelik mevcut doğal güzelliklerin kaynakların korunması ve korunarak gelecekteki gelişmelere genel bir çerçeve çizmeyi hedef almıştır (Girne Beyaz Bölge Emirnamesi, 1993 sy:13).

Koruma alanı sınırları nitelikleri bakımından 5 araştırma bölgesine ayrılarak incelenmiş ve kullanım analizleri ortaya konmuştur. Girne Antik Liman ve Çevresi Koruma alanı 1, Kentin güneyinde yer alan Türk Mahallesi Koruma Alanı 2, tampon bölge C, D, E şeklinde bölgelenmiş ve mevcut durum ortaya konmuştur. Çalışma sonunda, 1993 yılında hazırlanan koruma planı sınırları çerçevesinde mevcut durum tespitleri sonucunda bölgede ön imar emirnamesi yayınlanmış ve gelişim önerileri sunulmuştur.

3.3 Girne Antik Liman Bölgesindeki Mevcut Durum Analizleri 1993

Girne Şehrinin eski yerleşme alanı olan Girne Antik Liman tarih boyunca bünyesinde bir çok kültürden izler biriktirmiş ve gelişerek günümüze ulaşmıştır. İlk oluşum yıllarından itibaren ticaret ve konaklama amaçlı yapılaşma gösteren antik liman, günümüz şeklinde turizm odaklı gelişimini devam ettirmektedir. İnsan ölçeğinde ve çevre değeri oldukça zengin Antik liman, ticaretin ve turizmin yoğun baskısı altında kalmıştır. Antik liman kentin merkezi durumundadır. Büyük ölçüde konut dışı kullanımların, ticaret ve turizm amaçlı mekanların yer aldığı Antik liman, Hürriyet Caddesi ve kuzeyi ticari kullanımlar, Antik liman ve Girne Kalesi çevresi turistik eğlence ve konaklamaların yer aldığı alanlardır şeklinde yoğunluk göstermektedir. 1993 yılında yapılan kullanım analizleri ve 2017 deki kullanım analizleri sonucunda bölgelerde aynı tarz kullanımların tespiti yapılmıştır. Yıllar içerisinde ticaretin ve turizm amaçlı mekanların arttığı tespit edilmiştir.

Bu bölümde 1993 kullanım analizleri ile 2017 kullanım analizleri ortaya konarak yıllar içerisindeki gelişmenin tanımı yapılacaktır. 1993 ve 2017 yılları arasındaki değişimleri ve değişim nedenleri ortaya konarak rapor edilecektir. Çalışmanın bu bölümünde Eski Eserler Dairesi ve Şehircilik Dairesi tarafından 1993 yılında yapılmış analizler açıklanacak. 2017 yılındaki durum analizler yazar tarafından analiz edilerek açıklanacaktır. Karşılaştırma yapılarak günümüz kentsel yapı karakteri ortaya konacak ve gelişmenin değerlendirilmesi sunulacaktır.

Çalışma alanı 1993 koruma planı üzerinden açıklanacak olursa; Koruma Alanı 1 ve Tampon bölgeler D ve E olarak sınırlandırılmıştır. Kentin batı yönüne olan gelişimi çalışma alanı olarak seçilmiş ve 1993 analizleri ve 2017 durum tespitleri bu alan çerçevesinde yapılmıştır. Çalışma alanı sınırları şekil 3.2 de ifade edilmektedir.

3.3.1 Genel Arazi Kullanımları 1993 yılı

1993 yılında hazırlanan Girne Koruma Ve Çevre Planında mevcut durum analizleri yapılmış ve karar önerileri hazırlanmıştır.

Girne Koruma Ve Çevre Plan alanı nitelikleri bakımından beş bölgeye ayrılmış olduğu belirtilmiştir. İki Koruma Alanı ve 3 Tampon (geçiş) alanları. Birinci koruma alanı; Eski Liman-Kale ve çevresi, ikinci koruma alanı; Türk Mahallesi'dir. Tampon alanlar ise kendi içerisinde üç farklı bölgeye ayrılmaktadır; birinci tampon alan Baldöken mezarlığı, mahkeme binalarını içine alan, Akçiçek hastanesi, yeni limana kadar uzanan alandır (C bölgesi). İkinci tampon alan Hürriyet Caddesi üzerindeki bitişik nizam ticaret yapıları (D bölgesi). Üçüncü tampon alan Dome Otel ve konut yoğunluğu olan alandır (E bölgesi) (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

Çalışma alanı olarak belirlenen Koruma alanı ve tampon bölge D ve E bölgelerinin turizmden etkilenen bölge olması nedeni ile bölge olarak seçilmiştir. Seçilen bölgelerin 1993 yılında yapılmış olan arazi kullanımlarının açıklaması günümüz kullanımları ile kıyaslanmak amacı ile yapılacaktır.

Çalışma alanında tespit edilen kullanım; konut, turistik konaklama, ticaret, büro, eğlence, kamu alanları, yeme-içme alanları, otoparklar, boş alanların belirlenmesi gibi kentsel kullanım ortaya konmuştur. Arazi kullanım türleri tanımlamaları;

Konut; bölgede değişik tipte konut yer almaktadır. Parsel veya sokak üzerinde konumlanmakta olan, yerli yaşayan halkın kullanmış olduğu yaşam alanlarıdır. Müstakil konut, sıra evler, iç avlulu konutlar, apartman tipi konut şeklinde yapıları açıklamaktadır.

Turistik amaçlı konaklama mekanları; otel, pansiyon, başlıkları altında toplanmaktadır. Büro üç grupta açıklanmaktadır; sigorta ofisleri, özel bürolar, finans/banka şubeleri şeklinde. Ticaret; perakende ticaretin yapıldığı dükkanlar olarak analiz edilmiştir. Genel olarak giyim, ayakkabı vb. satış yerleri şeklinde kullanımları açıklamaktadır. Kamu kullanım alanları; polis, itfaiye, belediye gibi kamu yönetimi için kullanılan alanları

açıklamaktadır. Eğlence/dinlence alanları; tiyatro, müze, spor alanlarını açıklamaktadır. Restoran ve kafeler; yeme – içme alanlarını, barları açıklamaktadır. Ve boş alanlar ise; genel olarak yapılaşmamış alanları açıklamaktadır.

1993 yılında kentsel koruma planı için eski eserler, şehircilik dairesi ve Girne belediyesi tarafından yapılan arazi kullanım biçimine göre dağılımı grafiksel olarak açıklanması;

Tablo 3.2: Arazi kullanım biçimine göre 1993 Parsel durumu (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:47).

Bölgeler	Toplam parsel sayısı	İçinde bina olan parsel sayısı	Boş parsel
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
1. Koruma Alanı	176	165	11
Tampon bölge D	80	77	3
Tampon Bölge E	250	170	80
Toplam	506	412	94

Çalışma alanı olarak belirlenen alan içerisinde toplam 506 parselin 412 parsel kullanılmakta, 94 parselin boş olduğu 1993 analizlerinde ortaya konmuştur.

Koruma alanı 1 olarak belirlenen, Antik Liman ve Çevresinde toplam 176 parsel bulunmaktadır. Mevcut parsel sayısının 165’inde yani %94 ‘ünde bina bulunmaktadır. %6’sının boş olduğu tespit edilmiştir. İçerisinde yapı bulunan 165 parsel üzerinde 170 bina olduğu belirtilmiş, 170 binanın %57 si içinde konut kullanımı, %43’lük oranın ise konut dışı kullanım olduğu tespit edilmiştir.

Diğer bölgeler ve koruma alanındaki konut kullanım dağılım tablosu

Tablo 3.3: Konut kullanım türlerine ve bölgelere göre dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:56)

Bölge	Müstakil konut	İkiz konut	Sıra ev	İç avlulu ev	Apartman	Toplam
-------	----------------	------------	---------	--------------	----------	--------

	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Koruma Bölgesi 1	-	-	74	13	10	97
Tampon Bölge D	1	-	6	1	1	9
Tampon Bölge E	63	1	10	2	14	90
Toplam	64	1	90	16	25	196

Antik liman, Kale ve çevresini içeren koruma alanı 1' de mevcutta 170 bina bulunmaktadır. %57'si 97 adet bina, apartman dahil konut olarak kullanılmaktadır. %43'ü ise konut dışı kullanımlardır. Yüzdelik olarak açıklanan bu oranların 97 adet konutun %76'sı sokağa oturan yapı türü, %13'ü bahçe içerisinde yapı, %10 apartman tipi şeklindedir. 97 konut binasında 152 adet hane bulunmaktadır (Bk. tablo 3.4).

Tablo 3.4: Eski Liman ve Çevresi, konut kullanımı ve hanelerinin bina tiplerine göre dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:60).

Bina Tipi	%	Konut Bina Sayısı	Konut Hane Sayısı	%
		<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	
Sokağa Oturan Bina	76	74	90	59
Bahçe İçinde Bina	13	13	15	10
Apartman Tipi Bina	11	10	47	31
Toplam	100	97	152	100

D bölgesi için konut dağılımı; bu bölgede toplam bina sayısı 89, konut kullanımı 9 konut dışı kullanımı 80 kullanım analiz edilmiştir. 9 adet konut amaçlı kullanılan binaların toplam 18 adet hanesi vardır. E bölgesinde konut kullanım dağılımı; 175 adet binanın 90 adeti konut amaçlı kullanılmakta toplam 227 adet konut hanesi bulunmaktadır. 85 adet bina ise konut dışı kullanım analiz edilmiştir (Bk. tablo 3.4).

Turistik konaklama:

Koruma alanı ve tampon bölgelerde konut dışı kullanımlar analiz edilmiştir. Bu kullanımlar turizme yönelik düzenlenen turistik amaçlı konaklama mekanlarıdır. Oteller

ve pansiyonlar şeklinde olan turistik tesisler mevcut yapıların turistik konaklamalara dönüştürülmesi ile değişimler göstermiştir. Antik liman ve çevresinde 1993 yılında yapılan analizler sonucunda toplam 16 adet turistik konaklama alanı tespit edilmiştir. Türlerine göre açıklanacak olursa; 9 adet otel, 7 adet pansiyon konaklama binalarıdır. D bölgesi olarak adlandırılan Hürriyet Caddesi ve civarında toplam 9 adet turistik tesisi analiz edilmiş, 5 adet otel ve 4 adet pansiyon bina türleridir. E bölgesinde toplam 7 adet turistik tesisin, 6 adeti otel, 1 adeti pansiyon olarak kullanılmaktadır. 1993 yılında yapılmış olan analizler sonucu 3 bölgenin geneline bakıldığında 32 turistik tesisin bulunduğu ve 20 otel 12 pansiyon şeklinde kullanımların olduğu tespit edilmiştir (Bk. tablo 3.5).

Tablo 3.5: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, turistik tesis kullanımı dağılımı
(Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:66)

	Otel	Pansiyon	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Koruma alanı 1	9	7	16
D Bölgesi	5	4	9
E Bölgesi	6	1	7
Toplam	20	12	32

Ticaret Kullanımı:

1993 ticaret kullanımı analizinde çalışma alanı olarak belirlenen bölgede ticaretin yoğun olduğu tespit edilmiştir. Ticaret türleri gıda dışı ürünlerin, giyim, ayakkabı, ev eşyası, hediyelik, aksesuar gibi ticaret alanları şeklinde ekonomik çalışma durumu oluşmuştu. Aktif kullanılan dükkanlar yanı sıra kullanılmayan boş ticaret alanlarının olduğu tespit edilmişti. Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesindeki ticaret alanlarını türlerine ve sayılarına göre tespit edilen bulgular tablo 3.7 de açıklanmıştır. (Girne Koruma Çevre Planı, 1993) (Bk. tablo: 3.6).

Tablo 3.6: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, ticaret kullanım dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:70)

Ticaret Türü	Koruma Alanı 1	D Bölgesi	E Bölgesi	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Gıda	12	7	7	26
Gazete Bayi	1	1	-	2
Giyim & Ayakkabıcı	53	93	39	185
Vb. ticaret alanları				
Ev Eşyası	19	24	17	60
Süpermarket	5	4	2	11
Diğer tic. Alanları	9	11	26	46
Boş dükkan	25	12	24	61
Toplam	124	152	116	338

1993 yılında yapılan analizler sonucu, Girne kentinde ticaretin en yoğun alanın D bölgesi olduğu oldukça nettir. Hürriyet Caddesindeki ticari alanlar, kentteki ticaret yoğunluğunu düz bir aks üzerinde geliştirmiştir. Tabloda açıklanmış olan ticaret türleri ve sayıları kentin fonksiyon olarak turizme ve ekonomik gelişme amaçlı olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Ticaretin yoğun olduğu kentte boş dükkanlarında olduğu ortaya konmuştur.

Sanayi Kullanımı:

Araştırma alanında yapılan analizler sonucunda sanayi kullanım türleri; küçük ölçekli imalat birimleri ve depolama işlevlerini açıklamaktadır. Koruma alanı 1 de toplam 7 adet, hürriyet caddesi ve çevresinde E bölgesinde 11 adet, Dome Otel ve çevresindeki alan olan E bölgesinde 6 adet sanayi kullanım türü bina tespit edilmiştir (Bk. tablo 3.7).

Tablo 3.7: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Sanayi kullanım dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:85)

	İmalatSanayi	İnşaat	Depolama	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>

Koruma alanı 1	3	-	4	<u>7</u>
D Bölgesi	7	-	4	<u>11</u>
E Bölgesi	5	-	1	<u>6</u>
Toplam	15	-	9	<u>24</u>

Tablo 3.8: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi İmalat Sanayi kullanım dağılımı
(Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:88)

	Korum Alanı 1	D Bölgesi	E Bölgesi	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Gıda/içecek imalatı	-	-	1	1
Metal imalatı	-	3	-	3
Giyim/Ayakkabı imalatı	-	-	-	-
Tuğ. Kiremit vb. imalat	-	-	2	2
Ahşap mobilya imalatı	2	3	2	7
Matbaacılık	-	1	-	1
Diğer	1	-	-	1
Toplam	3	7	5	15

1993 yılında yapılan arazi çalışmasında Koruma alanı ve tampon bölgelerde tespit edilen imalat sanayisi bölgenin dokusuna uygun olmadığı ve Girne kentinin özelliğinin olumsuz yönde etkilediği düşünülmekte olduğu hazırlanan raporda belirtilmişti. Bu kullanımların, daha çok turizm ve eğlence kenti olan Girne'nin dokusuna aykırı olduğu düşünülmektedir. Dokunun bütününe olan uyumsuzluğu yanı sıra çevrede gürültüye, estetik yönden olumsuz görüntüye, kirliliğe ve büyük araç trafiğine neden olmaktadır.

Koruma alanı 1 olarak adlandırılan Girne Eski Liman 1993 yılında yapılan alan çalışmasında kentin en eski yerleşme alanı olduğu ve genellikle eğlence ve turizm sektörü için faaliyetlerde bulunduğu analiz edilmiştir. Liman arkası sokakların ise konut alanı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak konut alanı olarak kullanılan arka sokaklarda dokuya uygunsuz olarak nitelenen sanayi türüne giren imalat alanları mevcuttur. Toplam 7 adet imalat alanı bulunmaktadır. Toplam 618 m2 olarak tespit edilmiş işyerlerinin 5 adeti

depolama amaçlı kullanılmakta, 2 adeti ahşap işleri yapan mekanlar olarak tespit edilmiştir. D bölgesinde 11 tane sanayi imalat işleri yapan mekan tespit edilmiştir. İşyerleri Cengizhan sokakta yoğunluk göstermektedir. 11 adet işyerinin 7 tanesi imalat yapan işyeri 4 tanesi depo amaçlı kullanımlar analiz edilmiştir. E bölgesinde 6 tane sanayi işyeri bulunmakta, 5 işyeri imalat 1 işyeri depo amaçlı kullanılmaktadır.

Eğlence – Dinlence Kullanımı:

Girne kenti, doğası, konumu, çevre ile ilişkisi ve bünyesinde barındırdığı tarihi nedeni ile turistlerin ve yerli halkın eğlence-dinlence amaçlı tercih edilen önemli bir yerleşmedir. Kullanıcı gereksinimlerini karşılayan kıyı kenti gelişimini turizm odaklı gerçekleştirmektedir. Bu nedenle kullanımları ve gelişimleri turizm amaçlı yapılmaktadır. 1993 yılında yapılan alan çalışmasında toplam 80 adet işyerinin eğlence amaçlı kullanımda olduğu analiz edilmiştir. Eğlence ve dinlence mekanlarının en yoğun olduğu alan Girne Antik Liman ve çevresidir. Burada toplam 38 işyeri eğlence amaçlı kullanılmaktadır. D bölgesinde; 21, E bölgesinde 21 adet eğlence alanı tespit edilmiştir. Eğlence türleri, kültürel, eğlence alanları, spor-dinlenme şeklinde maddelenmiştir (Bk. tablo 3.9).

Tablo 3.9: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Eğlence kullanım dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:97)

	Kültürel	Eğlence alanları	Spor-Dinlenme alanları	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Koruma alanı 1	2	34	2	<u>38</u>
D Bölgesi	1	19	1	<u>21</u>
E Bölgesi	-	18	3	<u>21</u>
Toplam	3	71	6	<u>80</u>

Eğlence amaçlı kullanılan mekanların fonksiyon türleri; müze, kahvehane, kulüp, Disko, Casino, Restorant, spor alanı, parklar şeklinde açıklanmaktadır. Bölgelerdeki eğlence

türlerini ve 1993 yılındaki analizleri açıklayan tablo 3.12 de bölgelere göre yoğunluklar açıklanmaktadır (Bk. tablo 3.10).

Tablo 3.10: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Eğlence kullanım türlerine göre dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:94)

	Korum Alanı 1	D Bölgesi	E Bölgesi	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Müze	2	-	-	2
Kahvehane	-	1	-	1
Kulüp	2	-	-	2
Disko	-	-	1	1
Casino	-	-	2	2
Restoran	30	19	11	60
Parklar	1	-	2	3
Spor alanları	-	-	1	1
Diğer spor alanları	1	1	-	2
Diğer eğlence alanları	2	-	4	6
Toplam	38	21	21	80

Tablo 3.9 ve tablo 3.10’ de eğlence alanlarının yoğunlaştığı bölge Girne Antik Liman ve çevresi olduğu görülmektedir. Bu alanın tarihsel dokusu ve barındırdığı kültürel değerler nedeni ile yoğunluk gösteren alan olmaktadır. Park alanları olarak açıklanan eğlence türü çocuk oyun alanlarını açıklamaktadır. Tüm alan içerisinde toplam 3 adet park olduğu analiz edilmiştir. En fazla restoranların olduğu bu sektör yine Liman çevresinde yoğunluk göstermektedir.

Toplamda 60 restoran mekanının 30 adeti Antik Limanda, 19 adet D bölgesinde, 11 adet restoran E bölgesinde bulunmaktadır. Tüm alanlarda eğlence kullanım türleri içinde en fazla kullanım restoran olarak tespit edilmiştir.

Toplumsal hizmet kullanımlar:

Bu alanlar türlerine göre kiliseler ve cami kullanımları olarak maddelenmektedir. 1993 yılında yapılan analizler sonucu çalışma alanı kapsamında, 3 adet kilise ve 1 adet cami tespit edilmiştir (Bk. tablo 3.11).

Tablo 3.11: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi İbadet kullanım dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

	Kilise	Cami	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i><u>Adet</u></i>
Koruma alanı 1	3	1	<u>4</u>
D Bölgesi	-	-	<u>-</u>
E Bölgesi	-	-	<u>-</u>
Toplam	3	1	<u>4</u>

Kamu Kullanım Alanları:

Kentsel alanlarda toplumsal yaşamın sürdürülebilmesi için kamu kullanım alanlarına ihtiyaç vardır. Polis, terminal, otopark, genel tuvalet, itfaiye gibi kamu kullanım alanları 1993 yılında yapılan analizler sonucu kullanım dağılımları tablo 3.14’ te açıklanmıştır (Bk. tablo 3.12).

Tablo 3.12: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Kamu kullanım alanları dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

	Polis	Terminal/ulaşım	Otopark	Genel tuvalet	İtfaiye	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i><u>Adet</u></i>
Koruma alanı 1	1	-	3	1	-	<u>5</u>
D Bölgesi	-	1	1	1	-	<u>3</u>
E Bölgesi	-	-	1	-	-	<u>1</u>
Toplam	1	1	5	2	-	<u>9</u>

Boş alanlar:

Çalışma alanı içerisinde bulunan boş alanların bölgelerine ve türlerine göre açıklanması (Bk. tablo 3.13)

Tablo 3.13: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi Boş alanlar dağılımı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

Bölgeler	Alan	Adet	Ortalama birim m2	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Koruma alanı 1	1997 m2	9	220 m2	<u>9</u>
D Bölgesi	947 m2	3	315 m2	<u>3</u>
E Bölgesi	74,336 m2	72	1032 m2	<u>72</u>
Toplam	77,280 m2	84	1567 m2	<u>84</u>

Koruma alanı 1 olarak adlandırılan Girne Antik Liman ve Çevresinde toplam 9 adet yapılaşmaya açık arsa bulunmaktadır. Yapılaşmaya açık olan parseller kent dokusu açısından sıkıntılar oluşturmaktadır. Burada ki yapılaşmanın kentsel dokuya zarar vermeden ve çevre ile uyumlu olacak şekilde yapılaşması gerekmektedir.

3.3.2 Mevcut yapısal durum ve kat analizleri 1993

1993 yılında bölgede yapılan yapısal durum analizinde binaların, sağlamlıkları, görüntüleri, bakım ve onarım gereksinimleri dikkate alınarak tespit edilen durum tablo 3.14’ da açıklanmıştır (Bk. tablo 3.14)

Tablo 3.14: Bölgelerdeki binaların yapısal durumu (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:106)

Bölgeler	Çok iyi	İyi/Orta	Kötü	Yıkıntı	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
1. Koruma Alanı	73	58	39	-	170
Tampon bölge D	35	46	8	-	89

Tampon Bölge E	80	89	6	-	175
Toplam	188	193	53	-	434

Kat Analizi:

Çalışma alanında 1993 yılında yapılan kat analizleri sonucu tablo 3.15’ de açıklanmaktadır (Bk. tablo 3.15)

Tablo 3.15: Bölgelerdeki binaların kat analizi (Girne Koruma Çevre Planı, 1993 s:109)

Bölgeler	1 kat	2 kat	3 kat	4 kat	6 kat	1&2	2&3	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
1. Koruma Alanı	64	77	13	12	-	-	4	170
Tampon bölge D	52	32	3	2	-	-	-	89
Tampon Bölge E	113	34	5	14	3	2	4	175
Toplam	229	143	21	28	3	2	8	404

Tüm analizler sonucunda belirtilen değerlerde binaların bazıları birden fazla parsel üzerine oturabilmekte veya parsel üzerinde birden fazla bina bulunabilmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden biri miras yoluyla gerçekleşen bölünmeler veya başka özel sebeplerden dolayı bölmeler veya birleştirmeler söz konusu olabilmektedir. 1993 yılında yapılan kat analizleri paftası şekil 4.1 de açıklanmaktadır.

3.3.3 Genel Arazi ve Yapı Kullanımları 2017

Kentte çalışma alanı olarak seçilen bölgeler koruma alanı 1, tampon bölgeler D ve E bölgeleri sınırları olmuştur. Bölge olarak seçilen alan kentin batı ve güney yönündeki gelişimi kapsamakta ve açıklamaktadır. Seçilen bölgeler turizm amaçlı gelişim gösteren ve turizmden etkilenmekte olan alanlardır. Araştırma alanı sınırları şekil 3.18’ de açıklanmıştır. Bak. şekil 3.18

Çalışma alanı 1993 yılındaki bölge sınırlarında açıklanan parsel sayılarından farklı olabilmektedir. Bunun sebebi yıllar içerisindeki miras yolu bölünmeleri veya birleştirmeleridir. Bu durum 1993 ve 2017 yılları arasındaki parsel sayılarında oluşan farkın sebeplerini açıklamaktadır.

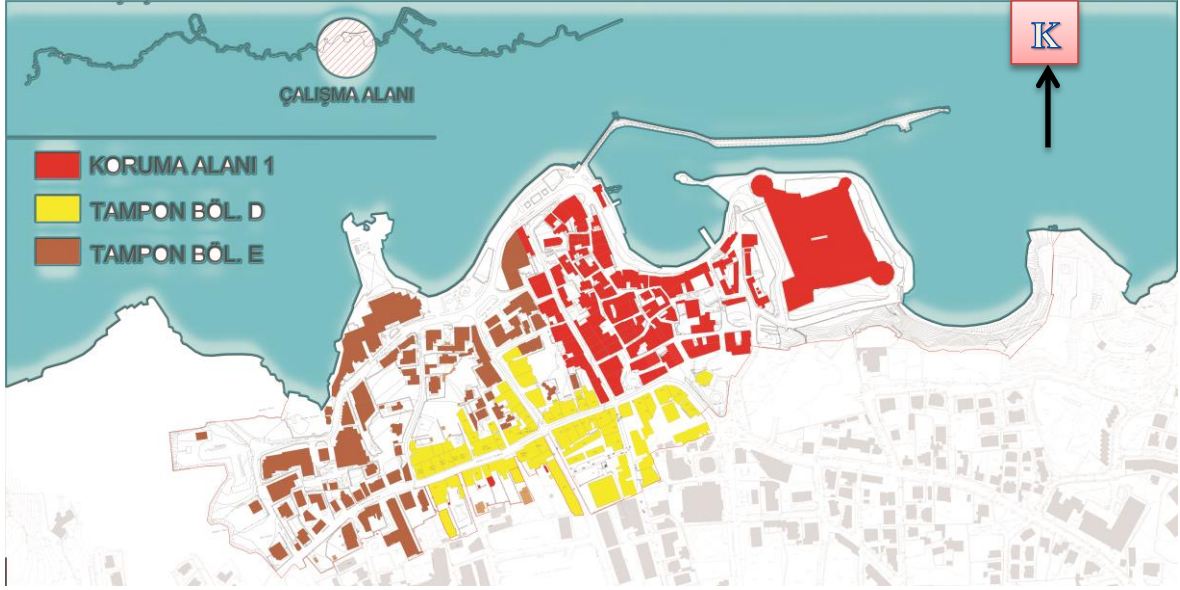
1993 yılında yapılan analizlerde olduğu gibi bölgede tespit edilen kullanımlar büyük ölçüde konut dışı kullanımlar olup turizm amaçlı kullanılan yeme içme mekanları, ticaret mekanları ve turistik konaklama tesisleri şeklinde yoğunluk göstermektedir.

Şekil 3.18: Çalışma alanı sınırları (Yazar, 2017)

Araştırma alanı 1993 yılında yapılan çalışma şeklinde bölgelere ayrılmış ve 1993 yılındaki analiz sınırları kapsamında çalışılmıştır. Çalışma alanı bölgeleri şekil 3.19 de ifade edilmektedir.

Çalışma alanında toplam 353 adet binada kullanım analizleri çalışılmıştır. Alan olarak seçilen bölgeler koruma çevre planı olan bölgeler olmakta ve turizm amaçlı değişim gösteren alanlar oluşturmaktadır (Bk. şekil 3.19).

Şekil 3.19: Çalışma alanı bölgeleri (Yazar, 2017)

2017 yılında araştırma bölgelerinde yapılan durum tespit sonucunda bölgede kullanım: konut, turistik konaklama, ticaret, büro, eğlence, kamu alanları, yeme-içme alanları, otoparklar ve boş alanlar olarak kentsel kullanımlar olduğu tespit edilmiştir. Kullanım türleri açıklamaları;

Konut; bölgede değişik tipte konutun yer aldığı saptanmıştır. Parsel ve sokak üzerinde konumlanan konutlar yerli yaşayan halk veya kiracılar tarafından kullanılan yaşam alanları şeklinde tanımlanabilir.

Turistik amaçlı konaklamalar; pansiyon ve otel olarak kullanılmakta olan yapılardır. Bölgede bir çok konut amaçlı kullanılan yapıların kullanımları değiştirilerek turistik konaklama mekanlarına dönüştürülmüştür.

Büro; bölgede çeşitli sigorta ofisleri, özel ofisler ve banka şubeleri mevcuttur ve bu fonksiyonlar büro sınıflandırmasını içermektedir.

Ticaret; bölgede en fazla gelişim gösteren işletme türü turistik amaçlı gelişen ticaret mekanlarıdır. Perakende ticaretin yapıldığı dükkanlar olarak analiz edilmiştir. Giyim, ayakkabı, aksesuar vb. satış yerleri bu sınıfa girmektedir.

Kamu kullanım alanları; polis karakolu, belediye binası gibi kamuya hizmet eden binaları açıklamaktadır.

Eğlence-dinlence alanları: Müze, tiyatro, spor alanlarını açıklamaktadır.

Retoran ve kafeler; yeme içme alanlarını, bar mekanlarını açıklamaktadır.

Boş alanlar; yapılaşmamış alanları açıklamaktadır.

Otopark alanları; araçların park etme alanlarını açıklamaktadır.

Yeşil alan; oyun parkları, yeşil alanları açıklamaktadır.

2017 yılında yapılan analizler sonucu arazi kullanım biçimine göre çalışma yapılan alan ve bölgedeki bina adedi tablo cinsinden açıklaması tablo 3.16' da açıklanmıştır.

Tablo 3.16: Çalışma alanı analiz yapılan bina sayısı (Yazar)

Bölgeler	İçinde bina olan parsel sayısı	Boş parsel
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
1. Koruma Alanı	183 %52	8
Tampon bölge D	80 %23	9
Tampon Bölge E	90 %25	-
Toplam	353 %100	17

Çalışma alanı içerisinde analiz çalışması yapılan bina sayısı toplam 376 adettir. Koruma alanı 1 olarak nitelendirilen Girne Antik Liman ve çevresinde toplam 183 bina bulunmaktadır, Tampon D bölgesinde 80, E bölgesinde 90 bina tespit edilmiş ve kullanım analizleri toplam 353 binada çalışılmıştır.

Konut kullanımları:

Koruma alanı içerisindeki konut kullanım dağılımlarını tablo cinsinden açıklayacak olursak;

Tablo 3.17: Koruma alanı içerisinde konut cinsinden kullanım dağılımları 2017 (Yazar)

Bölge	Koruma alanı 1	Yüzdelik
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Sıra ev	42	%65
İç avlulu ev	13	%20
Apartman tipi ev	10	%15
Toplam	65	100

Çalışma alanı içerisinde bölgelere göre kullanım açılımları fonksiyon niteliğinde açıklandığında, koruma alanı içerisinde yapılan tespitler sonucunda konut kullanımı 183 parsel içerisinde toplam 65 parselin konut amaçlı kullanımı olduğu tespit edilmiştir. Konut kullanımları yapısal niteliği ve parsel üzerindeki yapısal durumu şeklinde açıklanacak olursa, 65 adet parselin 42 adet sıra ev, 13 adet iç avlulu ev ve 10 adet apartman tipi ev olduğu tespit edilmiştir. Yüzdelik cinsinden açıklaması %65 sıra ev, %20 iç avlulu ev ve %15 apartman tipi konut şeklindedir.

Tampon bölge D ve E bölgelerinde konut kullanım tespitleri tablo 3.18’de açıklanmıştır.

Tablo 3.18: D ve E bölgelerinde konut kullanım dağılımları 2017 (Yazar)

Bölge	D Bölgesi	Yüzdelik	E Bölgesi	Yüzdelik
	<i>Adet</i>	<i>%</i>	<i>Adet</i>	<i>%</i>
Sıra ev	6	%75	10	%38
İç avlulu ev	1	%12.5	2	%8
Apartman tipi ev	1	%12.5	14	%54
Toplam	8	%100	26	%100

Araştırma sonucu tampon bölgelerinde D bölgesinde toplam 8 konut kullanımı; 6 adet sıra ev, 1 adet iç avlulu ev ve 1 adet apartman tipi kullanım olduğu tespit edilmiştir.

E bölgesinde toplam 26 konut kullanımı; 10 adet sıra ev, 2 adet iç avlulu ev ve 14 adet apartman tipi konut kullanım olduğu analiz edilmiştir.

Değerlendirme: konut kullanımlarının 1993 yılındaki değerlerine göre Koruma alanı olarak nitelendirilen Girne Antik Liman ve çevresinde azaldığı ve değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bölge içerisindeki değişimlerin büyük ölçüde turistik amaçlı değişimler olduğu saptanmış ve konut kullanımlarının turistik amaçlı konaklama tesislerine dönüştürüldüğü (pansiyon konaklama tesisleri) tespit edilmiştir. Tampon D ve E bölgelerinde konut kullanımlarının değişim göstermediği saptanmıştır.

Turistik konaklama tesisleri:

Tablo 3.19: turistik konaklama tesislerinin bölgesel dağılımı 2017 (Yazar)

	Otel	Pansiyon	Toplam
	Adet	Adet	Adet
Koruma alanı 1	9	11	20
D Bölgesi	5	6	7
E Bölgesi	2	3	5
Toplam	16	20	36

Çalışma alanında tespit edilen 36 adet turistik konaklama tesisi bulunmaktadır. Koruma alanı 1 içerisinde toplam 20, tampon D bölgesinde 11, tampon E bölgesinde 5 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. 36 adet tesisin 16 tanesi otel nitelikli, 20 tane tesis pansiyon nitelikli konaklamalar şeklindedir (Bk. tablo 3.19)

Koruma bölgesi 1 olan Girne Antik Liman ve çevresinde gelen ziyaretçilerin konaklayabilecekleri türden gelişim ve değişim gösteren yapılar ağırlıklı olarak konutların pansiyon yapılarına dönüştürülmesi ile oluşmuş olduğu gözlemlenmiştir.

Liman cephesindeki yapıların zemin katları yeme içme alanları olarak kullanılmakta üst katlar ise turistlerin konaklama amaçlı kullanılmış oldukları tespit edilmiş ve liman cephesinde yoğunluk göstermiş olduğu analiz edilmiştir.

Tampon bölge D olarak adlandırılan Hürriyet Caddesinde pansiyon nitelikli 6 otel nitelikli 4 adet bina bulunmaktadır.

Tampon Bölge E alanı içerisinde büyük ölçekte yer alan 2 adet otel bulunmaktadır. bölgede 3 adet pansiyon tespit edilmiştir. Bu bölgede yer alan büyük otellerin kapasitesi diğer bölgedeki otellere göre oldukça büyük olduğu gözlemlenmiştir.

Ticaret kullanımı:

Tablo 3.20: Koruma Alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi, ticaret kullanım dağılımı (Yazar)

Ticaret Türü	Koruma Alanı 1	D Bölgesi	E Bölgesi	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<u><i>Adet</i></u>
Gıda	12	7	3	<u>22</u>
Gazete Bayi	3	2	-	<u>5</u>
Banka	1	14	3	<u>18</u>
Telefon bayi	15	4	-	<u>19</u>
Giyim & Ayakkabıcı	18	86	35	<u>139</u>
Vb. ticaret alanları				
Ev Eşyası	-	3	-	<u>3</u>
Eczane	2	2	-	<u>4</u>
Berber	5	1	-	<u>6</u>
Klinik + ofis	1	6	-	<u>7</u>
Boş dükkan	14	27	10	<u>51</u>

Toplam	81	152	51	<u>284</u>
---------------	-----------	------------	-----------	-------------------

Çalışma alanı arazi kullanımları ticari alan bakımından incelendiğinde, koruma 1 ve tampon bölgeler olan D ve E alanı içerisinde toplam 284 yapının ticaret amaçlı kullanılmakta olduğu tespit edilmiştir. Ticaret kullanımları fonksiyonlarına göre tabloda açıklandığı şekilde analiz edilmiştir (Bk. tablo 3.20).

Bölgenin en yoğun fonksiyonu ticari kullanımın yanı sıra boş dükkan sayısının oldukça fazla olduğu saptanmıştır. Özellikle ticaretin en yoğun olduğu tampon D bölgesinde toplam 27 adet dükkanın boş olduğu gözlemlenmiştir. Giyim ve ayakkabı dükkanların yoğunluğu ise tampon D bölgesinde olduğu analiz edilmiştir.

Büro Kullanımı:

2017 yılında çalışma alanı içerisinde tespit edilen büro kullanımı klinik ve sigorta bayileri olarak sınıflandırılmış ve ticaret kullanım tablosunda açıklanmıştır. Toplam 7 mekanın klinik ve sigorta bayisi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sanayi kullanımı:

Çalışma alanı sınırları içerisinde 1993 yılında tespit edilen sanayi kullanımları oldukça fazlaydı. Bölgenin dokusuna aykırı bir çalışma niteliği olduğundan öneri planı çerçevesinde de dikkate alınmış ve gelişim planı içerisinde sanayinin bu alan sınırları içerisinde uygun olmayacağı kararına ulaşılmıştır.

2017 yılında çalışma alanı içerisinde sadece koruma alanı 1’ de motor tamir atölyesi tespit edilmiştir. Mekan çevreye ciddi uyumsuzluk içerisinde ve zarar vermekte olduğu gözlemlenmiştir (Bk. tablo 3.21).

Tablo 3.21: Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi sanayi kullanım dağılımı 2017 (Yazar)

İmalat sanayi	İnşaat	Depolama	<u>Toplam</u>
----------------------	---------------	-----------------	----------------------

	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<u><i>Adet</i></u>
Koruma alanı 1	1	-	3	<u>4</u>
D Bölgesi	-	-	11	<u>11</u>
E Bölgesi	-	-	6	<u>6</u>
Toplam	1	-	20	<u>21</u>

1993 yılında yapılan analizler ve bugün arasında ciddi değişim olduğu saptanmıştır. Sanayi amaçlı çalışan iş yerleri bölgeden taşınmış ve bina kullanımları değişmiştir.

Eğlence – dinlence alanı:

Uzun yıllardır bölgede eğlence ve dinlenme alanlarının kullanımı yaygın bir şekilde devam etmiştir. Eğlence dinlence alanlarında restoran, kafeler, eğlence alanları sınıfında değerlendirilmiş ve açıklanmıştır (Bk. tablo 3.22)

Tablo 3.22: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi eğlence kullanımı dağılım tablosu (Yazar)

	Koruma alanı	D bölgesi	E bölgesi	<u>Toplam</u>
	1			
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Müze	2	-	-	<u>2</u>
Kulüp	-	-	2	<u>2</u>
Casino	1	1	2	<u>4</u>
Restoran& Bar	44	15	11	<u>70</u>
Park	1	-	1	<u>2</u>
Toplam	48	16	16	<u>80</u>

2017 yılında toplam 80 adet işyerinin eğlence amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu işyerlerinin tüm bölgelerdeki toplamına göre 70 adet restoran & bar, 2 adet müze, 2 adet kulüp/disko, 4 adet Casino, 2 adet çocuk parkı şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Turizm amaçlı gelişim göstermekte olan kentte eğlence amaçlı mekanların antik liman kıyı boyunca yoğunlukta olduğu analiz edilmiş ve çoğunlukla restoran amaçlı kullanımlar olduğu gözlemlenmiştir. Toplam 70 restoranın 44' ü antik liman ve çevresinde yoğunluk göstermektedir. Bu durum şüphesiz ki bünyesinde barındırmış olduğu tarihi birikimdir. Gelen ziyaretçinin odak noktası olmakta ve gezinti esnasında tarihi dokunun içerisinde dinlenip nefes almak hissini yaşatmaktadır. Sürekli gelişim gösteren alan olan eğlence alanları kentin ekonomik kalkınmasında oldukça önemli katkı sağlamaktadır.

Toplumsal hizmet kullanımları:

Halkın kullanmakta olduğu ibadethaneler bu sınıfta açıklanmıştır. Çalışma alanı sınırlarında Cami ve Kiliseler bulunmaktadır. tespit edilen 5adet ibadet yapısı mevcuttur. Koruma alanı 1' de toplam 3 adet kilise 1 adet Cami, E bölgesinde 1 adet kilise bulunmak olup D bölgesinde ibadet amaçlı yapı bulunmamaktadır (Bk. tablo 3.23)

Tablo 3.23: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi ibadet kullanımı dağılım tablosu (Yazar)

	Cami	Kilise	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i><u>Adet</u></i>
Koruma alanı 1	1	3	<u>4</u>
D Bölgesi	-	-	<u>-</u>
E Bölgesi	-	1	<u>1</u>
Toplam	1	4	<u>5</u>

Kamu kullanım alanları:

Kamu kullanım analizinde; polis, terminal/ulaşım, genel tuvaletler, belediye binası, devlet daireleri, otopark alanlarını kapsamakta ve açıklanmaktadır (Bk. tablo 3.24)

Tablo 3.24: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi kamu kullanımı dağılım tablosu (Yazar)

	Polis	Terminal /ulaşım	Otopark	Genel tuvalet	Belediye	Devlet dairesi	Toplam
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>
Koruma alanı 1	1	1	4	1	2	1	10
D Bölgesi	-	1	6	1	-	-	7
E Bölgesi	-	1	4	-	-	-	5
Toplam	1	3	14	2	2	1	22

Çalışma alanı içerisinde toplam 22 adet kamu kullanım alanı bulunmaktadır. koruma alanı 1’ de 1 adet polis, 1 adet ulaşım alanı, 4 adet otopark, 1 adet genel tuvalet, 2 adet belediye binası, 1 adet devlet binası bulunmaktadır. D bölgesinde 1 adet ulaşım, 6 adet otopark, 1 adet genel tuvalet bulunmaktadır. E bölgesinde 1 adet ulaşım alanı, 4 adet otopark alanı analiz edilmiştir.

Boş dükkanlar:

Koruma alanı 1 ve diğer tampon bölgelerde ciddi sayıda boş dükkan tespit edilmiştir. Durumun böyle olması ekonomik sıkıntıların olduğunu ortaya koymaktadır. Bölgelere göre tespit edilen boş dükkan sayısı tablo 3.25’de açıklanmıştır (Bk. tablo 3.25).

Tablo 3.25: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi boş dükkan dağılım tablosu (Yazar)

	Koruma alanı	D bölgesi	E bölgesi	Toplam
1				

	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<u><i>Adet</i></u>
Boş dükkan	14	27	6	<u>47</u>

3.3.4 Kat Analizleri 2017 yılı

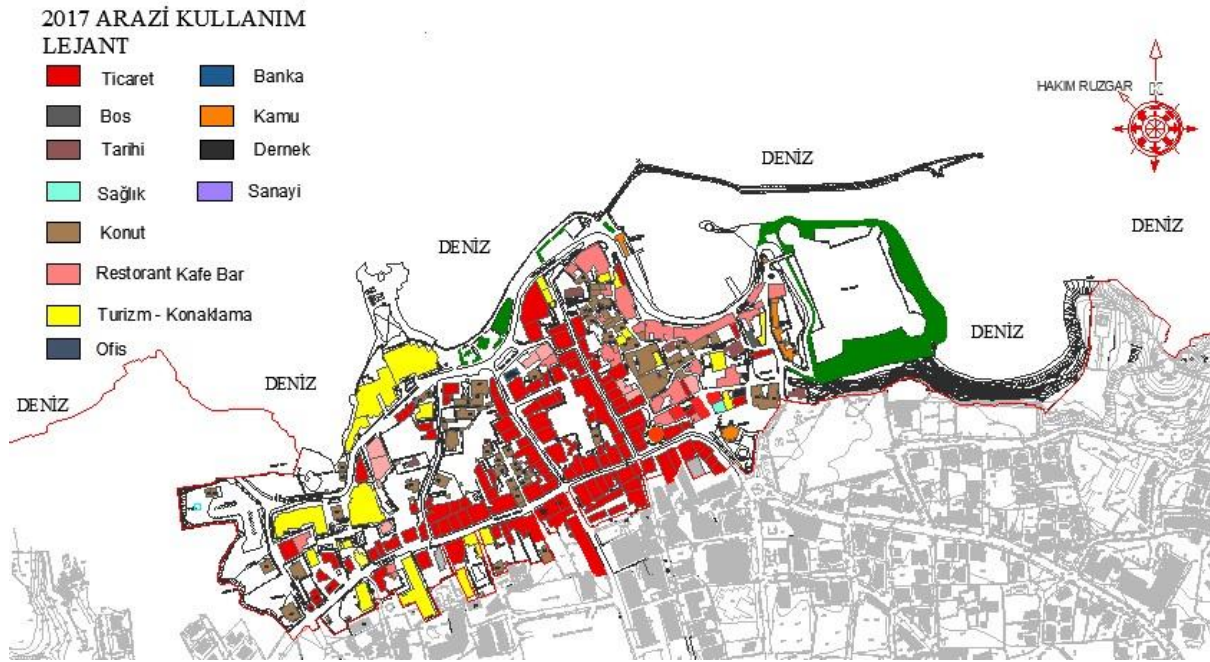
Tablo 3.26: 2017 yılı Koruma alanı 1, D bölgesi ve E bölgesi boş dükkan dağılım tablosu (Yazar)

	1 kat	2 kat	3 kat	4 kat ve üzeri	<u>Toplam</u>
	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<i>Adet</i>	<u><i>Adet</i></u>
Koruma Alanı 1	78	74	21	10	<u>183</u>
D bölgesi	41	29	6	4	<u>80</u>
E bölgesi	20	38	10	22	<u>90</u>
Toplam	139	141	37	36	<u>353</u>

Koruma alanı 1 de 78 adet tek katlı yapı, 74 adet 2 katlı yapı, 21 adet 3 katlı yapı, 10 adet 4 ve üzeri katlı yapılar bulunmaktadır. D bölgesinde 41 adet tek katlı yapı, 29 adet 2 katlı, 6 adet 3 katlı yapı, 4 adet 4 ve üzeri katlı yapılar analiz edilmiştir. E bölgesinde 20 adet tek katlı, 38 adet 2 katlı, 10 adet 3 katlı, 22 adet 4 ve üzeri katlı yapılar analiz edilmiştir. (Bk tablo 3.26)

2017 analizleri tablolı açıklamalarına ilaveten, bölgede analiz edilen yapı kullanım fonksiyonları, kat analizleri ve yol kullanım aksları harita üzerinde detaylı açıklanmıştır.

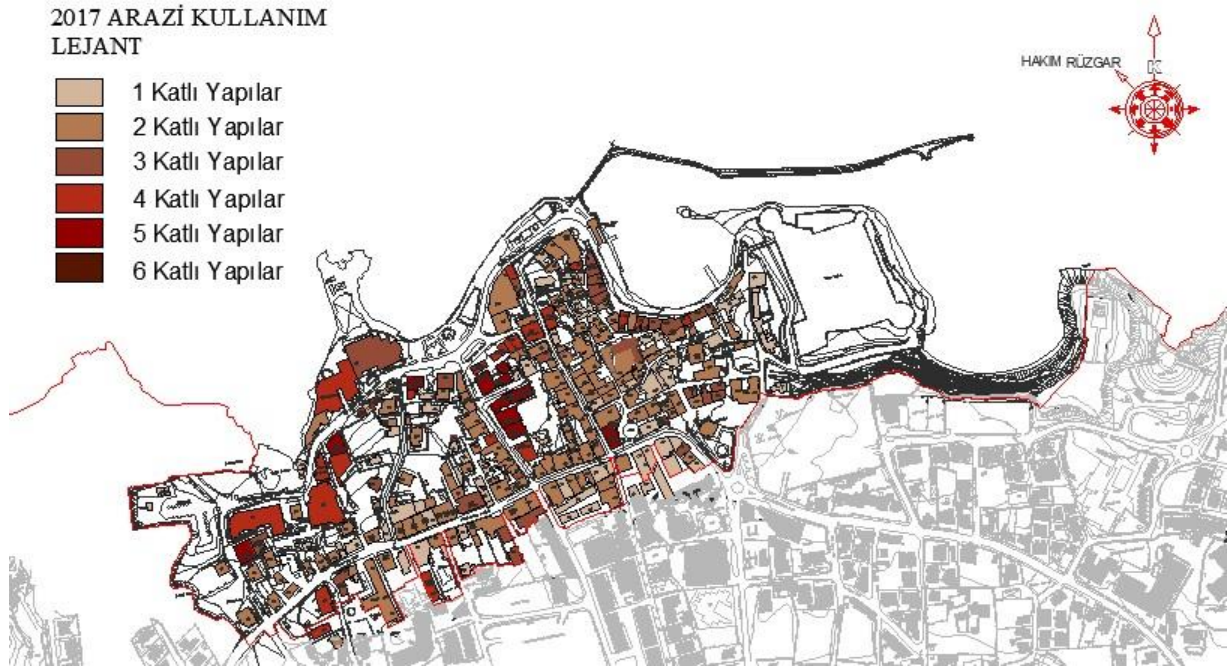
Şekil 3.20’ de kullanım fonksiyonları açıklanmaktadır. Projede lejant, yapıların kullanım fonksiyonlarını açıklayıcı olarak ortaya koymaktadır.

Şekil 3.20: 2017 arazi kullanım paftası (Yazar, 2017)

Şekil 3.20 de kentsel kullanım analizleri detaylı bir şekilde alan içindeki yapı kullanımları açıklanmaktadır. Koruma alanı 1’de ticaret, restoran, eğlence alanları, tarihi yapılar, turistik konaklama tesisleri ve konut kullanımlarının yoğun olduğu analiz edilmiştir. Tampon D bölgesinde ticaret amaçlı kullanımların, tampon bölge E de konut, turistik tesisler, ticaret, restoran gibi karışık kullanımlar analiz edilmiştir.

Şekil 3.21’ de bölgede analiz edilen kat yükseklikleri açıklanmıştır. Tablo 3.26’ da açıklanan kat yükseklikleri harita üzerinde ifade edilmiş ve bölgedeki kat yoğunlukları parsel üzerinde açıklanmıştır (Bk. şekil 3.21).

Şekil 3.21: 2017 kat analiz paftası (Yazar, 2017)

Haritada açıklandığı üzere koruma alanı 1 liman cephesi de 3 ve 4 katlı yapılar yoğunluk göstermektedir. Liman hattının gerisindeki yerleşim alanında, tek katlı yapılar ve 2 katlı yapıların olduğu analiz edilmiştir. Tampon bölge D de 2 katlı yapılar ve tampon bölge E de 2 kat ve 6 kat yapıların olduğu analiz edilmiştir.

Bölgedeki turizm amaçlı inşa edilen otel tesislerin kat yükseklikleri 2 ve 4 kat arası olmaktadır.

Şekil 3.22: 2017 yol kullanım analiz paftası (Yazar, 2017)

Çalışma alanında yapılan arazi çalışması haritalar üzerinde kullanım ve kat analizleri açıklanmıştır. Şekil 3.22 de bölgedeki 2017 araç kullanımı ve yaya aksları ifade edilmiştir. Koruma alanı 1 de liman cephesindeki yol yaya sirkülasyonu olarak kullanılmaktadır. Sabah saatlerinde mekanlara servis amaçlı araç kullanımı için açılmakta ve belli bir süre sonra yol araç trafiğine kapatılmaktadır. Koruma alanı 1 liman hattının arka sokakları yaya ölçeğinde olup yaya sirkülasyonu için kullanılmaktadır. Tampon Bölge D ve E bölgelerinde yoğun bir şekilde araç sirkülasyonu olduğu analiz edilmiştir.

3.3.5 1993 Koruma Planı Değerlendirme, 2017 Kıyaslama

1993 yılında Şehir planlama dairesi, Girne belediyesi ve eski eserler dairesi tarafından hazırlanan Girne Koruma Çevre Planının esas amacı kentin geçmişini gelecek nesillere aktarmak ve sürdürülebilir bir gelişmenin devamlılığını sağlamaktır. Ağustos 1993 tarihinde oluşturulan karar raporunun esas amacı;

- Kamu yararı için çevre doğal kaynaklarını, insan gücü ile yapılmış tarihi mirasların korunmasını sağlamak ve kaynakların yok edilmesini önlemek amacı ile yeniden işlevlendirmek yeniden kullanıma sunmayı amaçlamaktadır.

- Kent karakterini, silüetini, ölçeğini, kent dokusunu korumak, kentin yaşam tarzını etkileyen sanayi ve benzer fonksiyonların kullanımlarını önlemek ve de denetlemek,
- Kamu malını korumak, ekonomik yapıyı güçlendirmek, sağlıklı kentleşmeyi sağlamak ve kentin gelişimini kontrol etmek amaçları ile hazırlanmıştır.

1993 koruma planının genel ilkeleri;

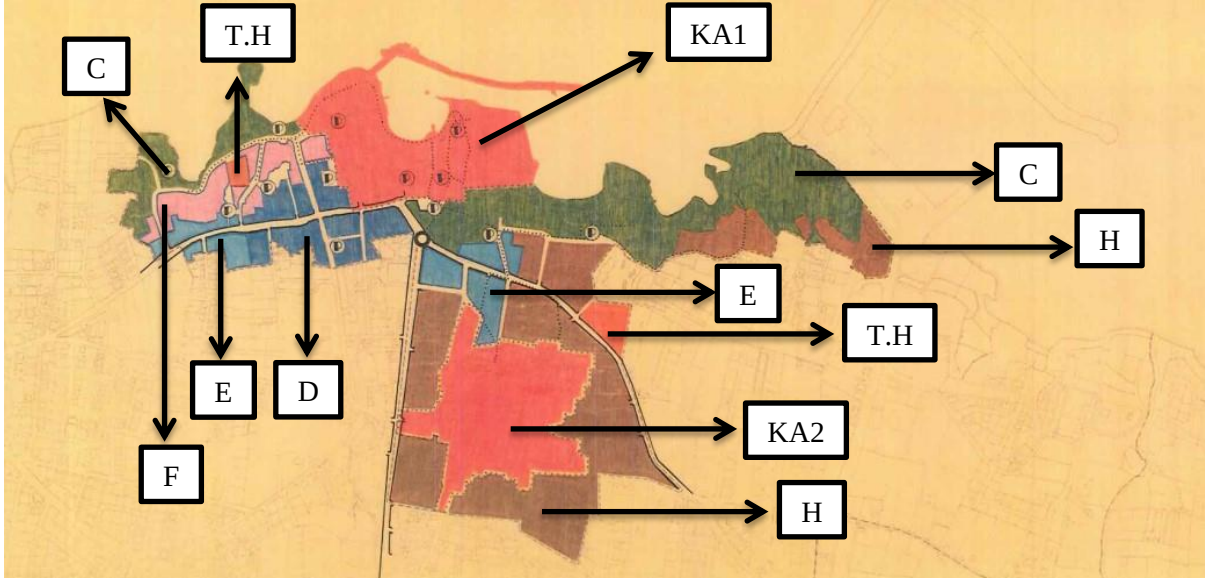
1993 yılında hazırlanan Girne Koruma Çevre Planında hazırlanan ve oluşturulan genel ilkeler maddeler şeklinde açıklanmıştır;

1. Kente ki gelişimin tarihi, kültürel açıdan kent dokusuna, silüetine, ölçeğine, kütleli yapısına, cephe özelliklerine, kentteki özelliği oluşturan kat yüksekliğine, kat sayısına, bina arsa orantılarına, malzemelerin ve mimari elemanların özelliklerinin korunmasına, yeni oluşturulacak gelişmelerin ve de yapılaşmaların çevreye uygun olmasına dikkat edilecek ve gelişimi sağlanacak,
2. Plan alanı içerisindeki yoğunlukla konut olarak kullanılan yapıların her geçen gün bozulmakta ve eskimekte olan mimari ve çevresel değere sahip olan yapıların restore edilmesi ve sağlamlaştırılması ile geliştirilmesi,
3. Kentteki anıtsal değere sahip yapıların kamu kullanımı için uygun işlevler verilerek kentte yaşatılması,
4. Sadece anıtsal değerdeki yapılarda değil sivil mimarlık değerindeki özgün geleneksel kentsel dokuyu oluşturan yapılarda gereksinimleri karşılanarak korunması,
5. Kentte bulundukları sokak veya cephede silüet bütünlüğü sağlamakta olan ancak tek başına değeri olmayan yıpranmış yapıların bakım ve onarımlarının sağlanarak korunması,
6. Yeni yapılaşma ile koruma alanları içerisinde korunması gereken yapıların ve yapıların oluşturduğu kültürel dokunun sürekliliğini ve bütünlüğünü bozmamak konusunda dikkatli olmak ve korunacak olan yapıların benzerini yapmadan

taklidini yapmadan kütleli olarak mimari öğelerine uygun olarak, malzemesine saygılı olacak şekilde yeni yapılaşmanın sağlanması,

7. Kentte plan alanı içerisinde yaygınlaşan ticarete yönelik gelişmelerin kent dokusu içerisinde özellikle konut alanlarına yayılmasını önlemek,
8. Mevcut koruma alanı içerisinde istenmeyen kullanımların plan alanı içerisinde çıkarılması,
9. Koruma alanı içerisindeki konut kullanımlarının özellikle ticarete yönelik kullanım değişikliklerinin önlenmesi,
10. Konut alanlarının korunması,
11. Ticaret ve eğlence alanı olarak yoğunlaşan özellikle eski liman çevresinin gerek işlev ve de gerekse yapısal olarak canlandırılması,
12. Kentteki alt yapının iyileştirilmesi, çevre standartlarının geliştirilmesi,
13. Kentteki mevcut yapı yoğunluğu ile nüfus yoğunluğunun dengesinin sağlanması,
14. Kent içerisindeki yeşil alanların sürekliliğinin sağlanması ve de geliştirilmesi.
15. Mevcut koruma alanı olarak belirlenen alanların dışında kalan tampon bölgelerindeki gelişmelerin kent silüet ölçeğine uygun olarak gelişim göstermesinin sağlanması şeklinde ilkeler öngörülmektedir (Girne koruma çevre planı karar raporu, 1993).

Plan kararları, genel gelişme kararları şekil 3.20' de açıklanmış ve harfler ile gelişim bölgeleri niteliklerine göre belirtilmiştir (Bk şekil 3.23).

Şekil 3.23: 1993 yılı çevre koruma kararları gelişme planı (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

1993 yılında çevre koruma planında alınan gelişme kararları bölgelere göre ayrı ayrı belirlenmiş ve de düzenlenmiştir. Bölgeler; KA1, KA2, C, D, E, F, H ve T.H(toplumsal hizmet) gelişme alanları olarak belirlenmiş ve her bir bölge için gelişim kararları oluşturulmuştur.

Kentsel koruma alanlarındaki gelişmeler tanımlanacak olursa;

KA1 ve KA2; kentsel koruma alanları olarak belirlenmiş ve koruma kararları doğrultusunda geliştirilecek bölge olarak belirlenmiştir.

C bölgesi; yeşil alan olarak geliştirilecek alanlar

D bölgesi; bitişik yapılaşma düzenine göre karışık kullanım olarak geliştirilebilecek alanlar,

E bölgesi; ayrık yapılaşma düzenine göre karışık kullanım olarak geliştirilebilecek alanlar,

F bölgesi; ayrık yapılaşma düzenine göre ve karışık kullanım olarak geliştirilebilecek alanlar,

H bölgesi; ayrık yapılaşma düzenine göre konut kullanımı olarak geliştirilebilecek alanlar,

T.H; toplumsal hizmet alanları

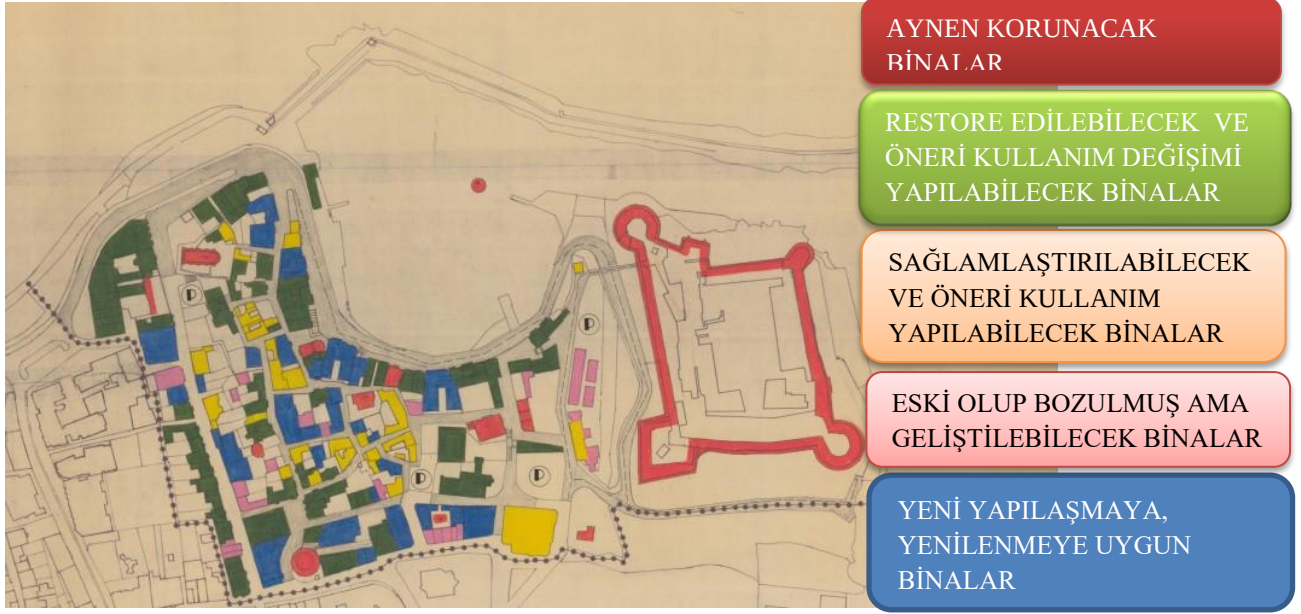
P noktaları; otopark alanları

Şeklinde bölgesel kararlar alınmıştır. Alınan kararlar kent bütünü içerisindeki konumlar dikkate alınarak kentsel kullanım kararları alınmıştır.

KA1 ve KA2 de alınan gelişme kararları; bu bölgede alına gelişim planları kenttin dokusunu oluşturan karakteristik yapı ve bölgedeki anıtsal yapıların özelliği dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bölgede bulunan yapılarda mimari sınıflamalar yapılmıştır. Bu sınıflama doğrultusunda bölgede bulunan yapıların değeri arttıkça müdahalelerin daha kısıtlayıcı olduğu değeri azaldıkça daha esnek kurallar çerçevesinde gelişim uygulanması öngörülmüştür. Koruma alanı içerisinde alınan koruma kararları kendi içerisinde aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

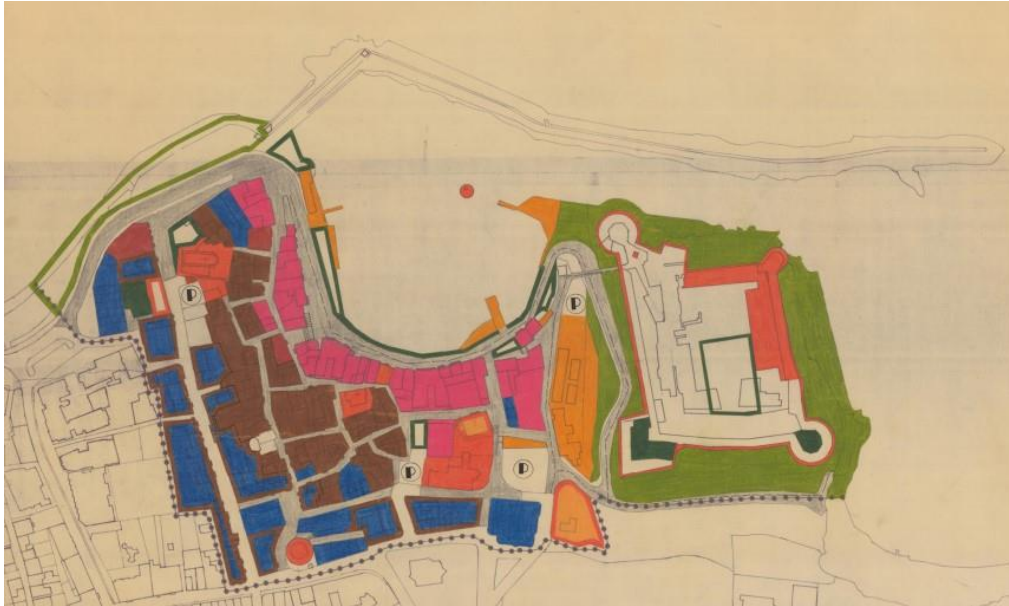
1. Aynen korunacak binalar (kırmızı)
2. Restore edilerek içinde öneri ve kullanım değişikliği yapılabilecek binalar (yeşil)
3. Mimari eleman, görünüş, ve yükseklikleri korunarak geliştirilebilecek, sağlamlaştırılabilir, yenilenebilecek binalar (sarı)
4. Eski ancak bozulmuş nitelikte olan yeni yapılaşma ilkelerine göre yenilebilecek binalar (pembe)
5. Yeni olan ve yeni yapılaşma uygulamalarının yapılabileceği yenilenebilecek ve cephe değişiklikleri uygulanabilecek binalar (mavi)

Şeklinde gelişim kararlarını oluşturmaktadır (Bk. şekil 3.24)

Şekil 3.24: 1993 binaların koruma ve gelişim kararları (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

Koruma bölgesinde korunacak binaların kullanım değişikliği şekil 3.24’ de açıklanmıştır. Plan üzerinde bölgelere göre kullanım kararları açıklanmış ve ifade edilmiştir (Bk. şekil 3.25).

Şekil 3.25: 1993 binaların kullanım kararları (Girne Koruma Çevre Planı, 1993)

Harita üzerinde açıklanan, koruma planı kullanım kararları, bölgedeki yoğunluk ve yapısal durum göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

Pembe renk: konut-eğlence-turizm amaçlı gelişim gösterebilecek ve kullanım değişiklikleri uygulanabilecek alanları tanımlamaktadır.

Kahverengi renk: konut kullanım olarak belirlenen ve gelişim gösterebilecek olan alanları,

Mavi renk; ticaret gelişimi için uygun görülmüş olan alanları,

Kırmızı renk; sosyal ve kültürel kullanım alanlarını,

turuncu ve kırmızı çizgili renk; dini yapıları, ibadet alanlarını,

turuncu renk; kamu hizmet alanlarını,

bordo renk; turistik konaklama için uygun görülen alanları,

yeşil renk; yeşil alan kullanımı için uygun alanları tanımlamaktadır.

Koruma alanları için alınan kullanım kararları haritada belirtilmiş ve her bir bina için ayrı ayrı renklendirilerek kararlar açıklayıcı olmuştur.

Koruma alanları dışında kalan diğer bölgeler tampon bölgeler olarak adlandırılmış ve gelişim kararları ayrı ayrı açıklanmıştır.

Şekil 3.22’ deki haritada D, E, F bölgeleri kentin merkezini oluşturmaktadır. Bu bölgelerde yapılaşma 2 kat ile sınırlandırılmış, bölgedeki sanayi atıklarının kaldırılması, çoğunlukla ticsri kullanımların uygulanabilir olması kararları alınmıştır. D ve E bölgesinde parsel küçüklükleri, yapılaşma, trafik gibi nedenlerden dolayı turizm amaçlı yeni inşaatların yapılmaması kararı alınmış ancak turizm bakanlığının uygun gördüğü ev kullanımlarının pansiyon amaçlı kullanım değişiklikleri uygulanabilecektir.

Bölgelerde karışık kullanımların uygulanabileceği ticaret, eğlence konut, turistik pansiyonlar gibi kullanımları gelişim gösterebilecektir. F bölgesinde ayırık yapılaşma ve karışık kullanım kararları alınmış ve kat yüksekliği yine 2 kat sınırı getirilmiş ve maksimum yükseklik sekiz metreyi aşmaması öngörülmektedir. Bu bölgede turizm amaçlı ve ticaret amaçlı yapılacak olan yeni yapıların bölgenin trafik sirkülasyonu ve gereksinimleri dikkate alınarak planlama onayı aşamasında uygun olup olmadığı kararı verilmesi öngörülmüştür. H bölgesi konut bölgesi olarak belirlenmiş ve konut dışı kullanımların kabul edilmeyeceği kararı verilmiştir. Yeşil alanlar karar haritasında

belirtilen alanlar olarak öngörülmüştür. Bu alanların belirlenmesine neden olan etkenler şu şekilde maddelenebilir;

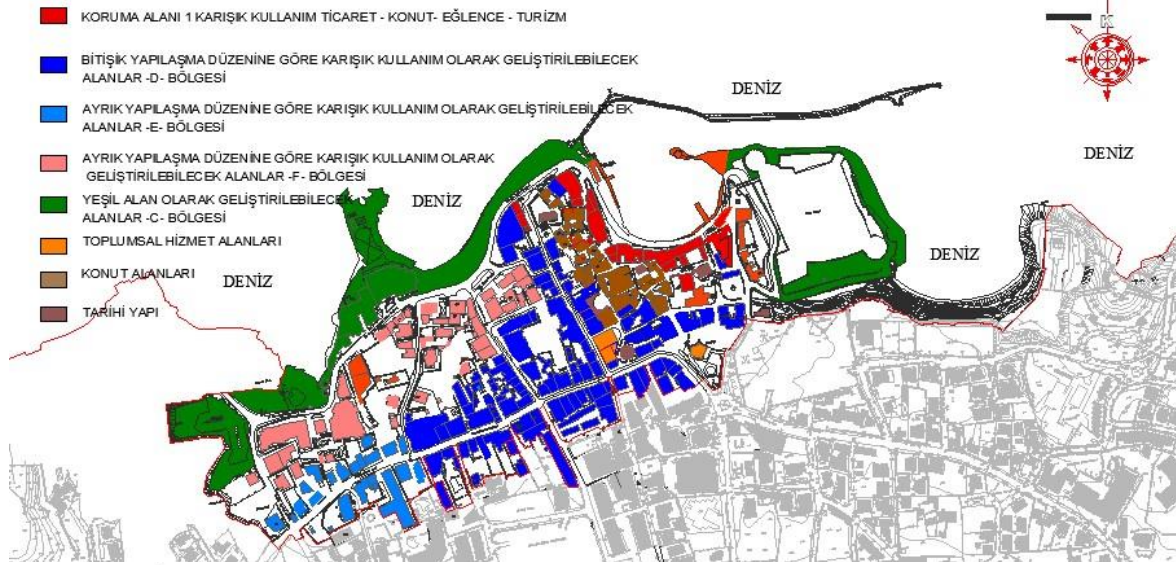
- Girne kalesinin görünümünün korunması ve engellenmemesi,
- Arkeolojik ve doğal değerlerin, kalıntıların korunması,
- Tarihi yapıların ve alanların özelliklerinin ön planda tutulması,
- Ekolojik yapı ve topoğrafyanın bozulmaması,
- Ağaç dokusunu ve de bitki dokusunun korunması,
- Korunacak değerdeki yapıların görünümünün engellenmemesi yeşil alan sınırlarını etkileyen önemli nedenlerdi.

Yeşil alan olarak belirlenen bölgelerin batı kısmındaki alan yapılaşmanın mümkün olmayacağı alan olarak belirlenmiştir.

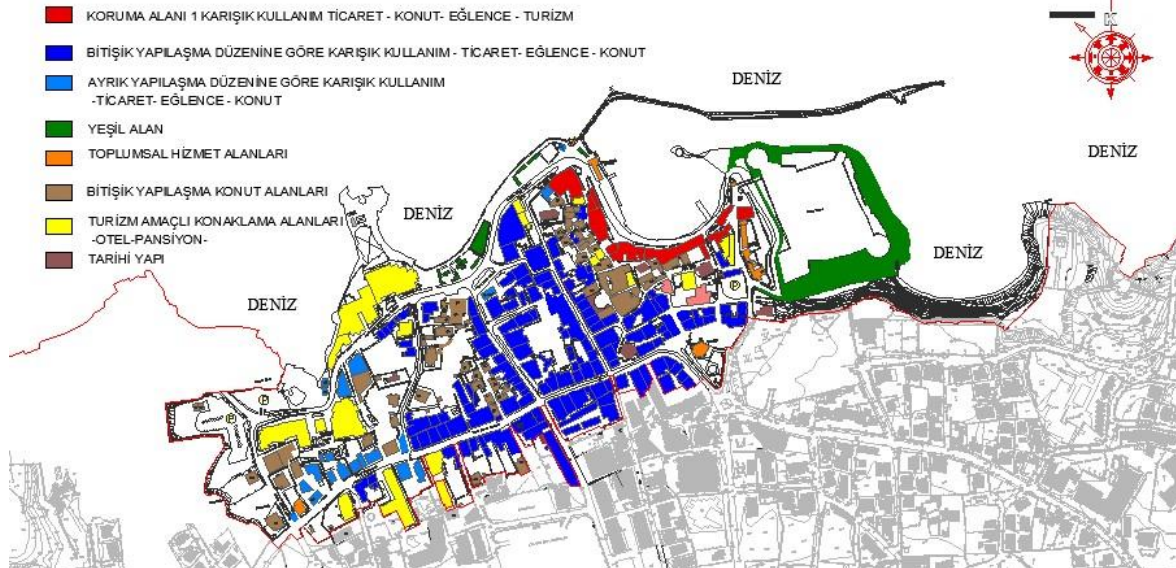
Trafik ve otoparklar ile ilgili alanın kararlar şekil 3.25’ de belirtilmiştir. Plan içeriğinde kentin tümünü etkilemeyecek kararlar alınmıştır. Liman ve çevresindeki iç sokakların yayalaştırılması ön görülmüştür. Belediye binasının doğu kısmının araç trafiğine kapatılması, Ecevit Caddesi, Çağatay Caddesi ve Hürriyet Caddesi (bugünkü Ziya Rızkî Caddesi) kesişme noktalarında trafiğin rahatlatılması için kavşak düzenleme kararı alınmıştır. Belediye binasının kuzey kısmında kalan alanda otopark düzenlenmesinin yapılması, Canbulat Sokak arkasındaki belediyeye ait boş alanda ve ordu pazarının karşındaki alana bodrum katta kapalı otopark çözümlerinin uygulanması kararları alınmıştır. Plan alanları içerisinde araçların yol açtığı trafik akışı otopark çözümünde kebtin bütünü düşünölmeli ve sorunlu noktalarda kavşak düzenlemelerinin yapılmaları öngörülmüştür. Yeni yapılaşma alanlarında bodrum katta otopark düzenlemelerinin uygulanması alınan kararlar içerisinde (Girne Koruma Çevre Planı, 1993).

Girne Antik Liman ve çevresindeki koruma amaçlı kullanım kararları ile günümüz kullanımları ile karşılaştırılacak olursak alınan kararların uygulanmadığı aşıkardır. Şekil 3.26 da kentte 1993 yılında alınan koruma planlama kararları ile 2017 deki kullanım kıyaslaması harita üzerinde açıklanmıştır (Bk. şekil 3.26).

1993 KORUMA PLANI GELİŞİM KARARLARI LEJANT

2017 ARAZİ KULLANIM LEJANT

Şekil 3.26: 1993 koruma ve çevre planlanama kararları – 2017 yılı kullanım kıyaslaması (Yazar, 2017)

1993 yılında hazırlanan ve kabul görülen koruma çevre planı günümüz analizleri sonucunda ne kadarı uygulanabildiği tartışma konusudur. Öncelikle kentte yapılan arazi kullanımları proje eklerinde detaylı olarak açıklanmıştır. Geçen yıllar içerisinde kentsel dokuda alınan çevre koruma planı ne yazık ki tam anlamı ile uygulanamamış ve gerekli

denetimlerin yapılmaması sonucunda kentte koruma ve gelişim adına ciddi sorunlar ortaya konmuştur.

Girne Çevre Koruma Planında, koruma alanı için oluşturulan kullanım kararları liman cephesindeki yapıların konut, eğlence ve turizm amaçlı gelişmelerin uygulanabileceği öngörülmüştür. Ancak buradaki kullanımlar daha çok turizm amaçlı yeme içme alanları, ticaret amaçlı dükkanlar ve 1. 2. ve üst katlarında ise turizm amaçlı konaklama pansiyonları şeklinde gelişim gösterdiği saptanmıştır. Ve yine sağlamlaştırma ve koruma amaçlı alınan kararların uygulanmadığı yapıların bakımsız kaldığı ve eskimeye terkedildiği tespit edilmiştir.

Alan içerisinde tarihi korumanın değil sadece ekonominin önemli olduğu ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlandığı söylenebilmektedir. Yapıların tarihsel değeri maalesef ki ekonomik değerden sonra gelmekte ve bilinçsizliğin ve denetimsizliğin sonucu yapıların gerektiği şekilde korunmadığı tespit edilmiştir.

Liman çevresinin arka sokaklarında konut kullanım kararları alınmış olmasına rağmen bu alan içerisinde pansiyonların ve restoran alanların gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu alınan kararların dışında uygulamalar söz konusu olmaktadır. Konut alanı olarak belirlenmiş olan bölgelerde turistlik pansiyon yapılarının, kullanımlarını gelişim göstermiş olduğu 2017 arazi kullanım plan paftalarında ortaya konmuştur. Yine bu alan içerisinde restoran ve bar amaçlı kullanımlar gelişim göstermiştir.

Kentte tampon bölgeler olarak belirlenen alanlarda yapısal niteliklerine göre belli kararlar alınmıştır. Çalışma alanı olarak belirlenen ve turizm etkili değişim gösteren bölgelerde ticaret, restoran ve benzeri fonksiyonlar uygulanabilir olmaktadır. Kararlar doğrultusunda bölgedeki değişimler ve de gelişimler ticaret ve benzeri nitelikteki kullanımlar günümüz kullanım analizinde ortaya konmuştur. Ancak karar haritalarında belirtilen D ve E bölgelerinde karışık kullanım amaçlı gelişmelerin uygulanabileceği fakat yeni inşaat olarak turizm amaçlı yapıların yapılamayacağı ön görülmüştü. Bugün kullanım analizlerinde bu iki bölgede toplam 2 otel binası ve çeşitli pansiyonların bulunduğu analiz edilmiştir.

Ticaret amaçlı kullanımlar ile Girne Koruma Planı kararına uyulduğu ancak yine bu ticaret alanları içerisinde zemin katların üst katlarında turistik pansiyonların olması, bu derece yoğun çalışma ortamının ve ses gürültü, trafik yoğunluğunun olduğu bölgede pansiyon kullanım gelişmelerinin ne kadar doğru bir uygulama olduğu tartışılır. İnsan gereksinimleri ve ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmayan yapıların turistik amaçlı kullanımlara izin verilmemesi gerekmekte ve ciddi şekilde denetiminin ilgili makamlarca yapılması önemli derecede gerekli olmaktadır.

Girne Çevre Koruma Planında, koruma alanı dışındaki tüm tampon alanları için gelişmeler ve de yeni yapılaşma sınırları için maksimum kat yüksekliği 8 metreyi aşmayacak yani toplamda iki kat yüksekliğinde yapılaşma uygulanabilir olacaktır. Ancak tüm tampon bölgelerde bunun uygulanmadı kat analiz paftasında yapıların toplam kat yükseklikleri açıklanmış ve koruma planındaki kararların uygulanmadığı ortaya konmuştur.

3.4 Fiziksel Yapıdaki Değişimler

3.4.1. Mekansal Kullanım Değişimleri

Kullanım tasarımlarda mekânsal oluşumun en önemli etmenidir. Yapının kullanım amacı planların şekillenmesini sağlamaktadır. Mevcut bir binanın mekânsal kullanım değişimleri yapının kurgusunu da etkilemektedir. Bu durum uygulamalarında bilinçsizce yapılan değişim uygulamaları mekanın, binanın özgün yapısını yok eden bir uygulama olarak sonuçlanmaktadır. Bu uygulama sonucu binalardaki değişimler sadece plan kurgusunda değişimler olarak kalmamakta ve bu uygulama cepheye ve cephe elemanlarına yansiyarak yapının özgün halinin yok edilmesine sebep olmaktadır.

Çalışmanın kavramsal araştırma ve açıklama bölüm ü olan ikinci bölümde kültürel mirasların korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının ancak yaşatılarak sağlanabileceğinden bahsedilmiştir. Koruma yöntemlerinden biri olan yeni fonksiyon yüklenerek yapıların yaşatılması için önemli bir uygulamadır. Bu uygulama doğru bir yöntemle ve doğru bir projelendirme ile uygun olacak ve amaç sağlanabilecektir. Kullanım

için mekanın mevcut kurgusu esas alınmalı ve yeni fonksiyonun mekânsal özelliklere uygun olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Girne Antik Liman ve çevresi turizmden etkilenen ve bu nedenle değişimler yaşayan bir kent olmuştur. Binaların birçoğu bu değişime göre yeniden işlevlendirilmiş ve bu amaçla düzenlemeler yapılmıştır.

Kentin ilk yerleşim alanı olarak bilinen ve gelişim gösteren Girne Kalesi çevresindeki yapılar inşa edildikleri yıllarda depo amaçlı yapılar olarak kullanılmak amaı ile inşa edilmiştir. Limanın güney kısmında konutlar ve konut amaçlı gelişimler olmuştur. Tarihsel dönem sürecinde bu mekanlar gelişerek ve de kullanım değişikliklerine uğrayarak g n m şekline ulaşmıştır. Kentteki mekânsal değişimler turizm amaçlı olmakta ve ekonomik kalkınma odaklı uygulanmaktadır. Oldukça fark edilecek derecede olan değişim liman boyunca uzanan yüksek katlı depo kullanımı için inşa edilen ambar yapılarının günümüz dokusunda restoran, kafe, bar, ticaret amaçlı kullanımlar olarak değişim göstermesidir (Bk. şekil 3.27)

şekil 3.27: Mekânsal değişime uğrayan yapılar yoğunluğu (Yazar, 2017)

Kentsel gelişimde mekânsal kurguların uygulandığı ve değişimlerin yapıldığı en yoğun bölge koruma alanı 1 olarak belirlenen Girne antik liman olmaktadır.

Bu yoğunluğun sebebi turizmin odak noktası olmasıdır. Ancak bu gelişimin mümkün olabilmesi için yapının özgün karakterinin etkilenmemesi ve fonksiyondan önce gelerek uygulanması doğru bir yöntem olacaktır. Ancak kentin tümüne bakıldığı zaman çevre koruma planında alınan kararlar doğrultusunda bile gelişim göstermediği ortadadır. Bölgede ki halkın bilinçsizliği ve ekonomik kalkınmanın öncelikli olarak karşımıza çıkması alan içerisinde yapılan anket araştırması ile ortaya konmuştur.

Mekânsal değişimlerin kent dokusundan önce ekonomik olarak sağlandığı ve düşünülmüş olduğu saptanmış ve kentin gerekli şekilde korunmadığı ortaya konmuştur.

3.4.2. Cephe Değişimleri

Yapıların cepheleri caddelere, sokaklara yansıtılan çehreleridir. Ve görsel algılamanın yapısal kimliğini, yapıların bilgilerini aktaran yüzlerdir. Cephelerin düzenlenmesine bakıldığı zaman yönlendirme, yapının işlevi, yapının karakteri anlaşılmaktadır. Mekânsal bilgileri aktaran yapının dış yüzeyi yani cepheleri olmaktadır. Mekânsal değişimler oluştuğu zaman bu durum dış cepheye de yansımaktadır.

Çalışma alanı içerisinde cephe değişimleri yıllar içerisinde kullanım değişimli kaynaklı, ihtiyaçlar doğrultusunda değişime uğramıştır. Özellikle Antik liman boyunca dış cephelerde mekânsal değişimlerin etkileri oldukça fazladır. Yapılar üzerinde açılan açıklıklıklar, kafeler ve restoranların kapasiteyi artırma amaçlı yapıların ön kısmına ilave ettikleri yarı kapalı yarı açık alanlar kent dokusunun özgün silüetini etkileyen önemli tehlikeli unsurlardır (Bk. resim 3.9).

Resim 3.8: Bina önlerindeki kapalı ek ilave alanlar (Yazar)

Cephe değişimlerindeki en büyük sıkıntı yeni fonksiyonlar ve değişimler getirilen binaların dış cephelerindeki pencere, kapı açıklarının yapılmasıdır. Yapılan bu uygulamalar kent dokusuna zarar vermektedir. Ve kentin tarihsel yapılarının özgünlüğünü bozmaktadır. Dolayısı ile bu durumların engellenmesi ve de denetlenmesi gerekmekte ve uygulanmak istenen fonksiyonların yapı karakterine uygun olup olmadığı tartılarak ve projelendirilerek bilinçlice yeni fonksiyonların verilmesi gerekmektedir.

Resim 3.9: Dış cephedeki ticaret amaçlı açılan açıklıklar (Yazar)

Resim 3.10: Taş malzemenin sıva ile kaplanıp boyanması (Yazar)

Cephelerdeki değişimleri etkileyen diğer önemli bir madde ise malzeme değişimleri, yapıların orijinal malzemelerinin değişimi kentsel dokunun özgünlüğüne zarar veren önemli tehditlerden biri olarak tespit edilmiştir (Bk resim 3.10).

Girne Antik Liman silüeti, Can Bulat Cadde, Atilla Sokak cephe çalışmaları ve mevcut kentsel doku, proje olarak ek'te ölçekli ve detaylı olarak çizimle açıklanmıştır. Kentteki yükseklikler, cephe karakterleri, pencere açıklıkları, balkonlar, kapı yükseklikleri gibi detaylar cephe çiziminde kentsel dokuyu ortaya koymuştur.

Mevcut durum çizimleri Girne Belediyesi ve Lefkoşa Şehir Planlama Dairesinden alınmış ve kaynak olarak kullanılmıştır.

3.5 Girne Antik Liman Bölgesinde Turizmin Tarihsel Süreçteki Gelişimi

Girne kenti bünyesinde barındırdığı kültür mirasları ve kentteki tarihi doku ile kültür turizminin bir parçası haline geldi. Ziyaretçilerin odak noktası olan Girne Antik liman ve çevresi ekonomik yönden katkı sağlamakta ve önemli tarihi bir kent olmaktadır. Girne

yaşanmışlıkların izlerini ziyaretçilere aktarabilen yaşayan bir kent müzesi olmuştur. Ve turistlerin mutlaka uğradığı ziyaret ettiği, konakladığı, eğlendiği, yemek yiyip, içki içtiği bir liman kenti olarak gelişmiş ve günümüz şekline ulaşmıştır.

3.5.1 Girne Antik Liman Bölgesinde Günümüzdeki Turizm Faaliyetleri

Girne Antik Liman yıllar boyunca bünyesinde birçok ulusa ev sahipliği yapmış bir kıyı kentidir. Her ulus kendinden izler bırakmış ve kent bu yaşanmışlıklarla günümüz şekline ulaşmıştır. Bu izler kentteki turizm etkisini artırmakta ve merak konusu oluşturmaktadır. Girne Antik Limanda etkin olan turizm kültür turizmi, deniz turizmi, yat turizmi şeklindedir. Turizm de gerekli olan etkileyici özelliklere sahiptir.

Girne Antik limanda turizm odaklı gelişmeler liman boyunca yeme-içme alanları, barlar, kafeler, özel nitelikteki restoranlar ile turizme katkı sağlamaktadır. Bünyesindeki marina ve düzenlenen deniz turları ile kentin deniz den algılanması sağlanmaktadır.

Kentteki en önemli turizm faaliyeti kentin sahip olduğu kültür mirasların turistler tarafından ziyaret edilmesidir. En fazla ziyaret edilen ve kentin simgesi haline gelen, kentin ilk yerleşimi olan Girne Kalesidir.

Kültür turizmi Girne kentinin ekonomik dengesini oluşturmaktadır. Ve kent turizm ile geçimini sağlamaktadır. Girne Antik Liman dışında kalan alanlarda, Ziya Rızkî Caddesi (Hürriyet Caddesi) ve çevresinde turizm amaçlı ticaret yapan dükkanlar gelen ziyaretçilerin alış-veriş yapmasına imkan sağlamaktadır.

Yıllar içinde turizm amaçlı gelişen kent günümüz şekline ulaşmıştır.

3.5.2 Girne Antik Liman Bölgesindeki Turizm Faaliyetlerinin Sosyo-Ekonomik Yapı Üzerindeki Etkileri

Turizm günümüzde, sosyal, ekonomik, politik organizasyonları kapsayan bir sektör şekline ulaşmıştır. Turizm sektöründe çevre-doğa-kültür dengesi gelişim adına çevre ve turizm

arasında bir etkileşim oluşturmaktadır. Kıyı kentlerinde plansız gelişmeler kültürel değerlerin ve doğal güzelliklerin yok olmasına neden olabilmektedir (Üçer, 2011)

Ekonomik amaçlar için yapılan tahribatlar kent dokularına zarar vermekte özgünlüğünü yitirmeye sebep olabilecek en tehlikeli etken olmaktadır. Kentlerin koruma planlı ve çevreye uygun ve yapıların özgünlüğüne zarar vermeyen doğru koruma ve canlandırma ile tarihi kentlerde sürdürülebilirlik sağlanmış olacaktır.

Planlama yapılmadan gerçekleştirilen gelişimler çevreye zarar vermektedir. Girne antik liman ve çevresinde turizmin ekonomik gelişmeye önemli katkı sağlayacağı bir sektör haline gelmiş ancak turizm amaçlı plansız gelişmeler kentte yapısal bozulmalara neden olmuştur. Eksikliklerin giderilmemesi özellikle altyapı eksiklikleri en büyük bozulma etkilerinin başında gelmektedir.

Girne Antik Liman ve çevresinin en önemli gelir kaynağı turizm sektörüdür. Ancak plansız gelişimler turizm sektörünü de olumsuz etkileyecek önemli bir tehdit olmaktadır. Turizmin gelişimi ancak kentin korunması sağlandığı müddetçe eşit oranda düşünülüp planlandığı müddetçe uygun olacaktır. Bu durum planlamalı ve düzgün bir şekilde uygulandığı müddetçe ekonomik yönden kalkınma sağlanmaya devam edebilecektir. Kent ticarete ve eğlenceye yönelik kalkınma sağlamaktadır. Ancak turizm sektörünün sezonluk olması ekonomik açıdan dengeleri sarsmaktadır. Dolayısı ile sadece turizm odaklı gelişme göstermesi bu açıdan eleştiri oluşturabilecek durumdadır.

Girne kentinde turizm sektörü sosyal ve kültürel değişimlerde önemli rol oynamaktadır. Dünyanın her yerinden kente ziyaret eden turistler kentteki sosyal yapıyı artırmaktadır.

3.6 Bölüm Değerlendirme

Bölüm 3' te açıklanan ve ortaya konan bulgular Girne Kentindeki kentsel morfolojinin oluşumu, gelişimi ve değişimini ortaya koyarak turizm etkili değişimlerin sadece ekonomik kalkınma olduğunu, kentteki koruma planının tam olarak uygulanmadığını ortaya koymaktadır.

Girne kenti Kıbrıs adasının en önemli liman kentlerinden biri olmaktadır. Sahip olduğu kültürel değeri ve tarihsel geçmişi günümüz dokunun önemini artırmış ve tarihsel süreç içerisinde günümüz şekline ulaşmıştır.

Girne Kenti oluşum olarak tarihçe kısmında açıklandığı şekilde Roma döneminde kentsel oluşum başlamıştır. Daha sonraki yıllarda kentte egemen olan ve oldukça önemli bir kentsel oluşum dönemi olan Lüzinyanlar, kentte yaşanmışlıklar bırakarak önemli bir kentsel şekilleniş göstermiştir. Lüzinyanlar döneminde kentte kale dışında ikinci bir kale inşa edilmesi fazlasıyla önemli bir morfolojik gelişimdi. Kentteki bu gelişim yaşayanların güvenliği amacı ile ve kente dıştan gelecek saldırılara karşı halkı korumak amacı ile inşa edilmiştir. Kentin sur duvarları Venediklilerin hakimiyeti ile yıkılmış ve kent farklı bir oluşum göstermeye başlamıştır. Günümüz dokusunun temel oluşumları Venedikliler döneminde başlamıştır. Bu dönemde Venedikliler sur duvarlarının kalıntıları ile tüccarların konaklaması için zemin kat ve diğer katları arasında yükseklik farkı olan depolar inşa etmeye başlamıştır. Bu gelişimin esas sebebi Venedik döneminde önem kazanan deniz ticaretinin gelişmesiydi. Lüzinyan ve Roma-Bizans döneminde iç liman olarak kullanılan Girne kalesinin batı yönündeki liman koyu kapatılarak yol amaçlı kullanım şeklinde değişim göstermişti. Bu durum yine önemli bir morfolojik değişim olarak karşımıza çıkmaktadır. Venedikliler kentsel yapılaşma olarak liman koyunu tercih etmiş ve günümüzde önemli bir turistik alan olarak kullanılan liman cephesinin oluşumları Venedik döneminde oluşum göstermiştir.

Venediklilerden sonra adada hakimiyet gösteren ulus Osmanlı Hükümdarlığıdır. Osmanlı, kentsel morfolojide liman hattının arkasında ki ikinci hattı yerleşim alanı olarak gelişim

göstermiştir. Bu alanda kendi kültürüne ait cami, çeşme, dükkanlar ve ulaşım kolaylığı sağlamak amacı ile tarihi Osmanlı merdivenlerini inşa etmişlerdir. Bu dönemde konut inşası önem kazanmış ve caminin batı yönünde konut inşa edilmeye başlamıştır.

Osmanlı döneminden sonra İngilizler adada hakimiyet göstermiştir. İngilizler kentin gelişimine turizm amaçlı kullanım değişiklikleri ve rıhtım düzenlemeleri ile katkı sağlamış ve gelişim göstermiştir.

Böylelikle kent morfolojisi, yıllar geçtikçe ve ulusların yaşayış ve kültürel özelliklerine göre şekillenmiştir. Bu oluşum, parsel sınırları kentsel morfolojik oluşum olarak tanımlanmaktadır. Girne kenti yıllar boyunca bünyesinde barındırdığı egemenliklerin yaşam tarzları ile şekillenmiş ve günümüz şekline ulaşabilmiştir.

Sahip olduğu kültürel miraslar ve yaşanmışlıklar Girne kentinin korunması gerektiğini ve gelecek nesillere aktarılması gerektiği önemini oluşturmuş ve bu amaç doğrultusunda 1993 yılında koruma planı oluşturularak kentin korunması ve gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır. Ancak yıllar içerisinde artan nüfus ve ihtiyaçlar doğrultusunda 1993 yılında alınan koruma planlama kararlarının uygulanmadığı kentsel dokunun sadece ekonomik bir alan olarak kullanılması sorununu karşımıza çıkarmaktadır.

Turizm dünyadaki birçok ülkede kentlerin canlanması amacı ile uygulanan bir koruma aracıdır. Turizm ile kent ekonomisi kalkınacak ve doğru uygulamaları ve korumalar ile kentlerdeki tarihsel değeri olan kültür mirasların gelecek nesillere aktarılabilmesi mümkün olabilecektir.

Girne kentindeki koruma alanı ve tampon bölgeler turizm amaçlı gelişimler göstermiştir. Ancak tarihi değere sahip olan doku bilinçsizce uygulanan değişimler sonucunda tahribata uğramakta ve kentsel dokuya zarar verici olmaktadır. Bölgede turizm amacı ile uygulanan değişimler ekonomik kalkınmaya destek olmakta ancak bilinçsizlik ne yazık ki bölgenin yaşatılmasına ve geleceğe aktarılabilmesinde zorlayıcı bir durum oluşturmaktadır. Koruma kararları ve yapıların değerleri en birinci sırada olarak çalışmalar uygulanmalıdır.

Bölüm dörtte kentteki kullanıcı ve ziyaretçilerin katılmış olduğu ve de cevap verdiği anket bulguları bulunmaktadır. Bu bölümde anlatılmak istenen; Girne kentinin kullanıcıları, mal sahipleri veya kiracılarına ve ziyaretçilere yöneltilmiş anket verileri bölüm dörtte açıklanacaktır.

4. BÖLÜM

ANKET ÇALIŞMASI VE DEĞERLENDİRMESİ

Çalışma alanın da yapılan anketle Girne kentindeki morfolojik değişimin tarihsel süreç içerisinde turizm kaynaklı değişimlerin olduğunu ortaya koymaya yönelik amaçlanmıştır. Çalışma alanı içerisinde ankete katılmak isteyen kişi sayısı 80 olmuş ve 80 kişilik bir anket çalışması olmuştur.

Anket toplam 3 bölümden oluşmaktadır. A bölümünde; katılımcıların demografik yapısı sorgulanmış, cinsiyeti, medeni durumu, yaşı, uyruğu, katılımcı pozisyonu, eğitim durumu gibi kişisel bilgiler sorulmuştur. İkinci bölümde, B bölümünde; katılımcı pozisyonuna göre eğer işletme veya mal sahibi pozisyonunda katılıyorsa mülkiyet durumu, kaç yıl kullanıcı olduğu, binanın önceki kullanımı ile ilgili bilgiler, binada tadilatın yapılıp yapılmadığını, tadilatların iç-dış yapılıp yapılmadığı şeklinde sorular sorulmuş ve cevaplar alınmıştır. Üçüncü bölüm, C bölümünde; toplam on beş soru sorulmuş ve derecelendirilerek cevaplandırılması beklenmiştir. C bölümünde sorulan sorular;

- Girne kentindeki yapı fonksiyon değişikliklerinin koruma amaçlı olup olmadığını,
- Yapılardaki tadilatların turizm amaçlı yapılıp yapılmadığını,
- Girne kentindeki tarihi yapıların korunup korunmadığını,
- Girne kentindeki yapıların turistik tesisler olarak kullanılmasının doğru olup olmadığını,
- Girne kentindeki tarihi tesislerin turizm amaçlı kullanımlarının ekonomik kalkınmanın sağlanıp korumanın geri planda olup olmadığını,
- Girne de ki gelişimlerin turizm amaçlı olmasının doğru olup olmadığını,
- Girne kentindeki yapıların ve onarımların bilinçli yapılıp yapılmadığını,
- Tadilatların projelendirilerek yapılıp yapılmadığını,
- Korumanın ilgili kurumlar tarafından gerektiği sürelerde ve zamanlarda denetlenip denetlenmediğini,

- Girne kentinin düzenli ve sürekli bir şekilde gerekli kurumlar tarafından denetlenmesi gerektiği,
- Girne kentinin korunmaya değer bir tarihi kent olduğunu ortaya koyan bir anket çalışması hazırlanmıştır.

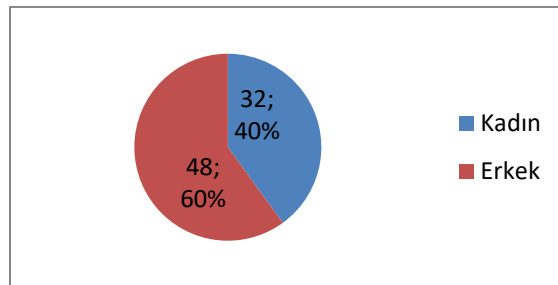
4.1 Anket Çalışmasının Sonuçları ve Grafikselle Açıklamaları

4.1.1. Anket A bölümü bulguları, Demografik yapı açıklaması

Çalışma alanı içerisinde birinci bölümde açıklanan demografik yapının tabloları ve grafikselle açıklamaları maddelenecektir. Yapılan anket çalışmasına katılan kişi sayısına göre toplam 32 kadın %40, 48 erkek %60 katılımcı olmuştur. Bu değerler tablo ve grafikselle olarak açıklanmıştır (Bk. Tablo 4.1, şekil 4.1)

Tablo 4.1: Anket cinsiyet tablo (Yazar, 2018)

Cinsiyet					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kadın	32	40,0	40,0	40,0
	Erkek	48	60,0	60,0	100,0
	toplam	80	100,0	100,0	

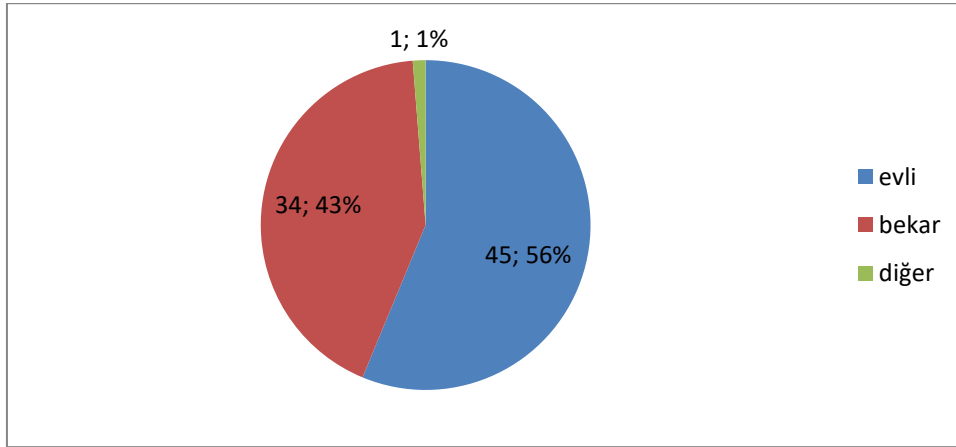

Şekil 4.1: Anket cinsiyet grafik analiz (Yazar, 2018)

Katılımcıların medeni durumları, evli, bekar ve diğer şeklinde sorulmuş ve toplam seksen katılımcının 45 tanesi %56.3'ü evli, toplam 34 kişinin %42.5 bekar, toplam 1 kişinin diğer seçeneğini %1.3 analiz edilmiştir (Bk. Tablo 4.2, şekil 4.2).

Tablo 4.2: Anket medeni durum tablo (Yazar, 2018)

Medeni durum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Evli	45	56,3	56,3	56,3
	Bekar	34	42,5	42,5	98,8
	Diğer	1	1,3	1,3	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

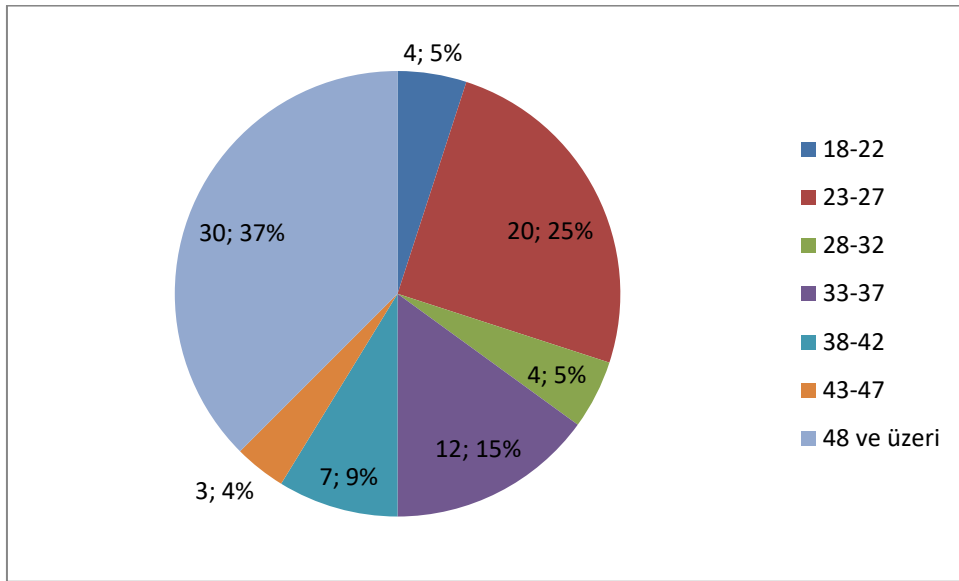

Şekil 4.2: Anket medeni durum grafik analiz (Yazar, 2018)

Bölüm birin üçüncü sorusu yaş analizi amaçlı katılımcıların yaşlarının ortaya konması için sorulmuş, toplam 80 kişinin 18-22 yaş arası 4 kişi %5, 23-27 yaş arası 20 kişi %25, 28-32 yaş arası 4 kişi %5, 33-37 yaş arası 12 kişi %15, 38-42 yaş arası 7 kişi %8.8, 43-47 yaş arası 3 kişi %3.8, 48 ve üzeri yaş 30 kişi %37.5 şeklinde analiz edilmiştir. Tablo ve grafiksel açıklamada daha anlaşılır ve algılanır şekilde açıklanmıştır (Bk. Tablo 4.3, şekil 4.3).

Tablo 4.3: Katılımcı yaş tablosu (Yazar, 2018)

Yaş					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	18-22	4	5,0	5,0	5,0
	23-27	20	25,0	25,0	30,0
	28-32	4	5,0	5,0	35,0
	33-37	12	15,0	15,0	50,0
	38-42	7	8,8	8,8	58,8
	43-47	3	3,8	3,8	62,5
	48 ve üzeri	30	37,5	37,5	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

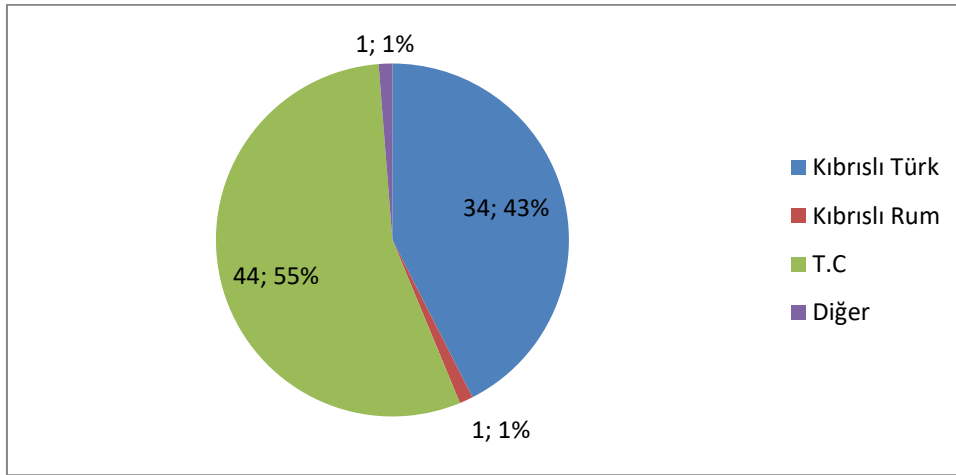
Şekil 4.3: Yaş analizi grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Katılımcı sayısına göre yaş sayısına göre en fazla 48 ve üzeri yaşların katılımcı olduğu açıklanmıştır. Daha sonra 23-27 yaş aralığı gelmiştir. Üçüncü yoğun yaş aralığı ise 33-37 aralığı olmuştur.

Anket katılımcılarının uyruğu sorgulanmıştır. Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı Rum, T.C, diğer şeklinde sorulmuştur. 80 kişini 34 kişisi Kıbrıslı Türk, 1 kişi Kıbrıslı Rum %1.3, 44 kişi T.C %44, diğer 1 katılımcı %1.3 şeklinde analiz bulguları ortaya konmuştur. Tablo ve grafikte detaylı açıklanmıştır.

Tablo 4.4: Uyruğu açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Uyruk					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kıbrıslı Türk	34	42,5	42,5	42,5
	Kıbrıslı Rum	1	1,3	1,3	43,8
	T.C	44	55,0	55,0	98,8
	Diğer	1	1,3	1,3	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

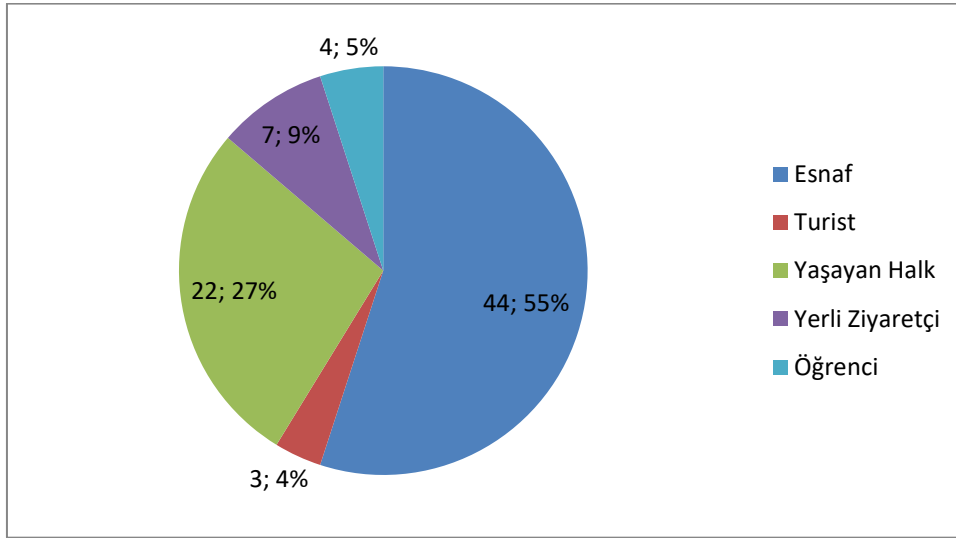

Şekil 4.4: Katılımcı uyruğunu grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Demografik yapı bölümünde katılımcı pozisyonu açıklanmıştır. 80 katılımcının 44 kişisi %55' i esnaf, 22 kişisi %27.5' i yaşayan halk, 7 kişisi %8.8' i yerli ziyaretçi, 4 kişisi %5' i öğrenci, 3 kişisi %3.8' i turist olmuştur (Bk. Tablo 4.5, şekil 4.5).

Tablo 4.5: Katılımcı pozisyonunu açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Katılımcı pozisyonu					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Esnaf	44	55,0	55,0	55,0
	Turist	3	3,8	3,8	58,8
	Yaşayan Halk	22	27,5	27,5	86,3
	Yerli Ziyaretçi	7	8,8	8,8	95,0
	Öğrenci	4	5,0	5,0	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

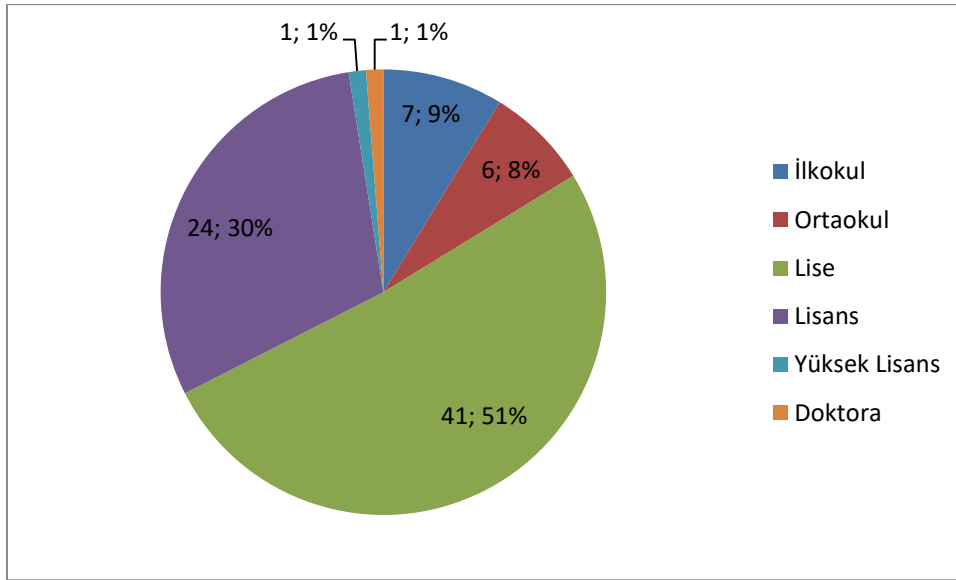

Şekil 4.5: Katılımcı pozisyonunu açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Ankete katılan 80 kişinin 7 kişisi %8.8' i ilkokul, 6 kişisi %7.5' i ortaokul, 41 kişisi %51.3'ü lise, 24 kişisi %30'ü lisans, 2 kişisi %2.6' sı yüksek lisans ve doktora eğitimli kişilerdi. Tablo 4.1.6 ve şekil 4.1.6 da açıklanmıştır (Bk. Tablo 4.6, şekil 4.6).

Tablo 4.6: Katılımcının eğitim durumunu açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Eğitim durumu					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	İlkokul	7	8,8	8,8	8,8
	Ortaokul	6	7,5	7,5	16,3
	Lise	41	51,3	51,3	67,5
	Lisans	24	30,0	30,0	97,5
	Yüksek Lisans	1	1,3	1,3	98,8
	Doktora	1	1,3	1,3	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

Şekil 4.6: Katılımcının eğitim durumunu açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

4.1.2 Anket çalışması B bölümü bulguları

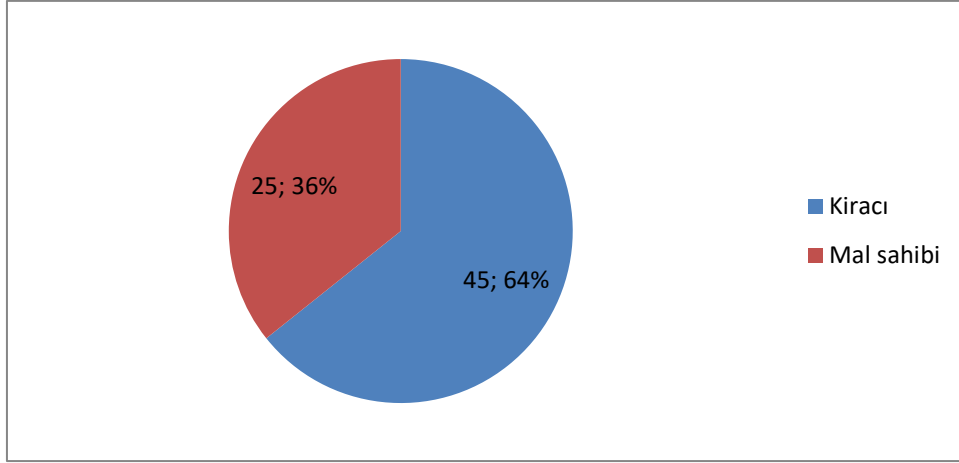
Çalışma alanında yapılan anket çalışmasının ikinci bölümünde katılımcılara bina ile ilgili sorular sorulmuştur. Bölgede yaşayan halkın cevapladığı soruların içeriğinde; esnaf ve yaşayan halkın cevap verebileceği, mülkiyet durum bilgileri, ikamet edilen toplam yıl, bina kullanımları ile ilgili bilgiler, binada tadilat yapılıp yapılmadığı ile ilgili bilgiler, tadilat iç mekanda mı dış cephe demi yapılıp yapılmadığını gibi sorular bölüm ikiye oluşturmaktadır. Bu bölüm sonucunda elde edilen bilgiler yapının tadilat edilip edilmediğini ve ne derecede tadilat edildiğini ortaya koyacaktır.

Bölüm b' de toplam 80 katılımcının 70 kişisi cevap vermiştir. 10 kişi turist ve yerli ziyaretçi olmasından dolayı bu bölümde anket sorularına yanıt verememiştir.

Birinci soruda katılımcılara sorulan mülkiyet durumunda 70 katılımcının 45 kişisi %64,3' ü kiracı, 25 kişisi %35,7' si mal sahibi oldukları yönde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.7, şekil 4.7)

Tablo 4.7: Katılımcının mülkiyet durumunu açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Mülkiyet durumu					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kiracı	45	56,3	64,3	64,3
	Mal sahibi	25	31,3	35,7	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
	Toplam	80	100,0		

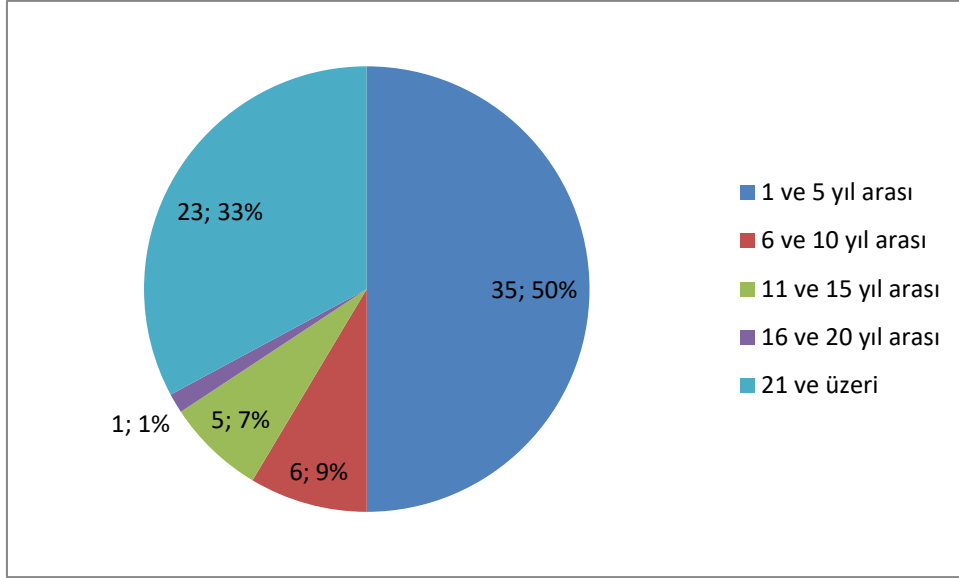

Şekil 4.7: Katılımcının mülkiyet durumunu açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Ankette katılımcılara kaç yıldır bu binada yaşadıklarını veya işletme sahibi oldukları sorulmuştur. Toplam 70 katılımcının 35 kişisi %50'i 1 ve 5 yıl arası, 6 kişisi %8.6'sı 6 ve 10 yıl arası, 5 kişisi %7.1'i 11 ve 15 yıl arası, 1 kişisi %1.4'ü 16 ve 20 yıl arası, 23 kişisi %32.9'u 21 ve üzeri yıl arası şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.8, şekil 4.8).

Tablo 4.8: Katılımcının binayı kaç yıldır kullandığını açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Kaç yıldır burada oturuyorsunuz					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	1 ve 5 yıl arası	35	43,8	50,0	50,0
	6 ve 10 yıl arası	6	7,5	8,6	58,6
	11 ve 15 yıl arası	5	6,3	7,1	65,7
	16 ve 20 yıl arası	1	1,3	1,4	67,1
	21 ve üzeri	23	28,8	32,9	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

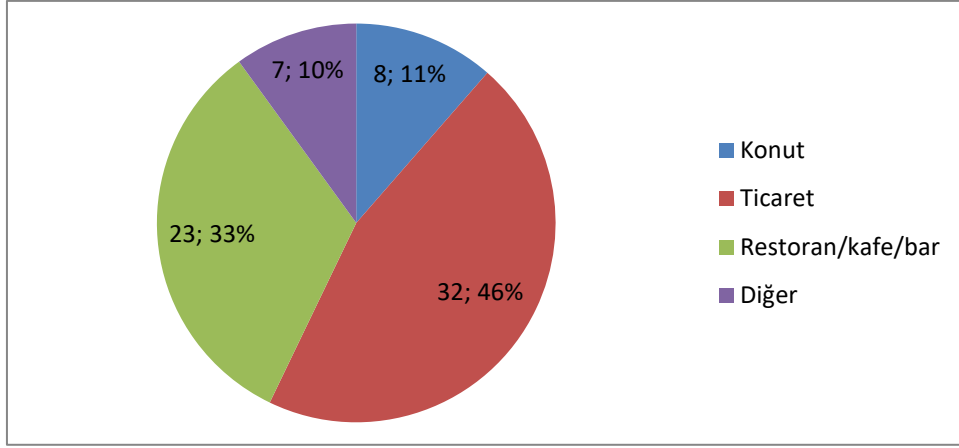

Şekil 4.8: Katılımcının binayı kaç yıldır kullandığını açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Anketin bu bölümünde katılımcılara bina ile ilgili sorular sorulmuş ve yanıtlar aranmıştır. Binanın daha önceki kullanımı ile ilgili soruya 70 katılımcının 8 kişisi %11.4' ü konut, 32 kişisi %45.7'si ticaret, 23 kişisi %32.9'u restoran/kafe/bar, 7 kişisi %10' u diğer olarak yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.9, şekil 4.9).

Tablo 4.9: Katılımcının bina önceki kullanımı ile ilgili verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Binanın önceki kullanımı					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Konut	8	10,0	11,4	11,4
	Ticaret	32	40,0	45,7	57,1
	Restoran/kafe/bar	23	28,8	32,9	90,0
	Diğer	7	8,8	10,0	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

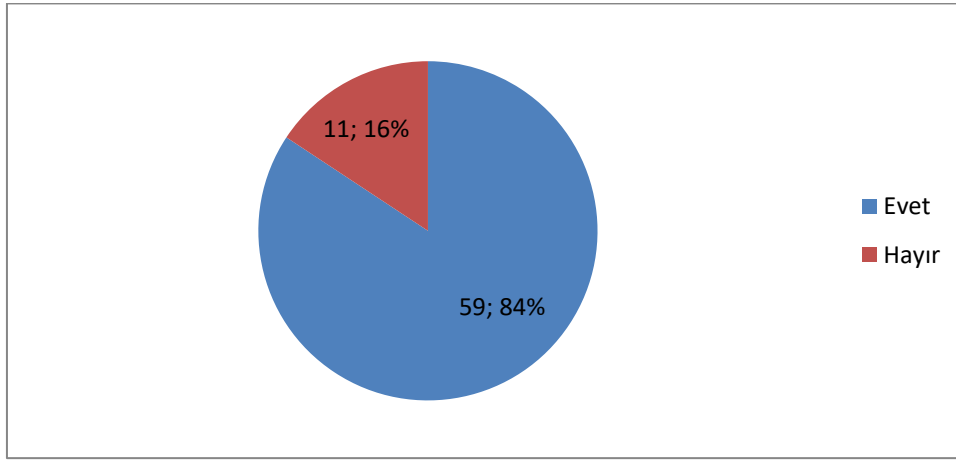

Şekil 4.9: Katılımcının bina önceki kullanımı ile ilgili verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Bölüm ikinin esas sorguladığı binalarda tadilat yapılıp yapılmadığıdır. Bu bölümde kullanıcılara binada tadilat yaptınız mı diye sorulan soruya 70 katılımcıdan, 59 kişi %84.3'ü evet, 11 kişi %15.7'si hayır cevabını vermiştir. (Bk. Tablo 4.10, şekil 4.10)

Tablo 4.10: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Binada tadilat yapıldı mı					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Evet	59	73,8	84,3	84,3
	Hayır	11	13,8	15,7	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

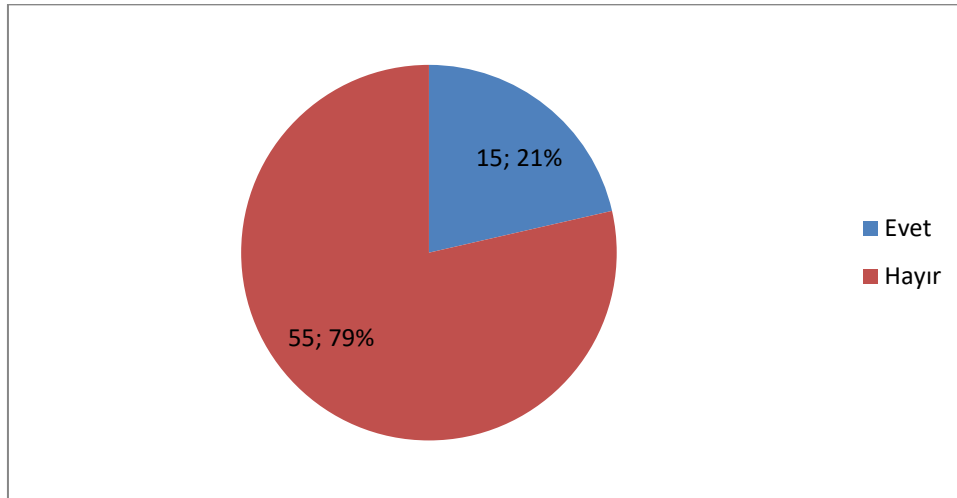
Şekil 4.10: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Verilen yanıtlar bölgedeki değişimi ortaya koymaya yardımcı olacaktır. Kullanım amacı ile yapılarda işlev değişimi tadilat gerektirmekte veya kullanıcı değişimi yenileme ihtiyacı oluşturmaktadır. Bu soru ile ve alınan yanıtlar ile tadilat uygulamalarının ne yoğunlukla yapıldığı ortaya konmuştur. Katılımcılara dış cephe elemanlarını değiştirip

değiştirmedikleri ile ilgili soru sorulmuş, 70 katılımcının 15 kişi %21.4'ü evet, 55 kişi %78.6'sı hayır cevabını vermiştir (Bk. Tablo 4.11, şekil 4.11).

Tablo 4.11: Katılımcının binada dış cephe elemanlarını değiştirdiniz mi sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Dış cephe elemanları değiştirilimi					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Evet	15	18,8	21,4	21,4
	Hayır	55	68,8	78,6	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

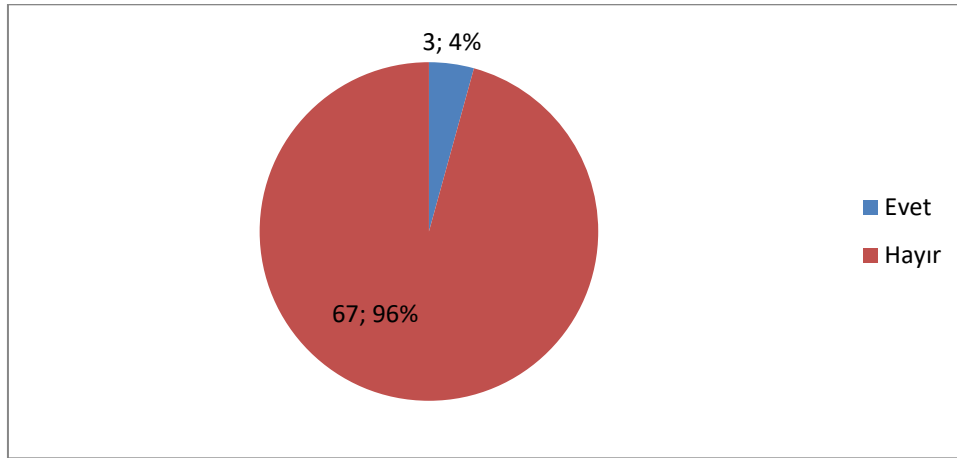
Şekil 4.11: Katılımcının binada tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Bu soru ve alınan yanıtlar ile binalardaki dış cephe değişimleri olup olmadığını ve kişilerin bölgedeki yapısal karakterin dış cephenin korunması gerektiğinin farkında olup olmadığını açıklamaktadır.

Bölüm b'nin altıncı sorusunda, kullanıcılara binada ilave mekanların olup olmadığı sorulmuştur. Toplam 70 katılımcının 3 kişi %3.8'i evet, 67 kişi %95.7'si hayır cevabı vermiştir (Bk. Tablo 4.12, şekil 4.12).

Tablo 4.12: Katılımcının binada ilave mekan yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Binaya ek ilave yapıldı mı					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Evet	3	3,8	4,3	4,3
	Hayır	67	83,8	95,7	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Eksik	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

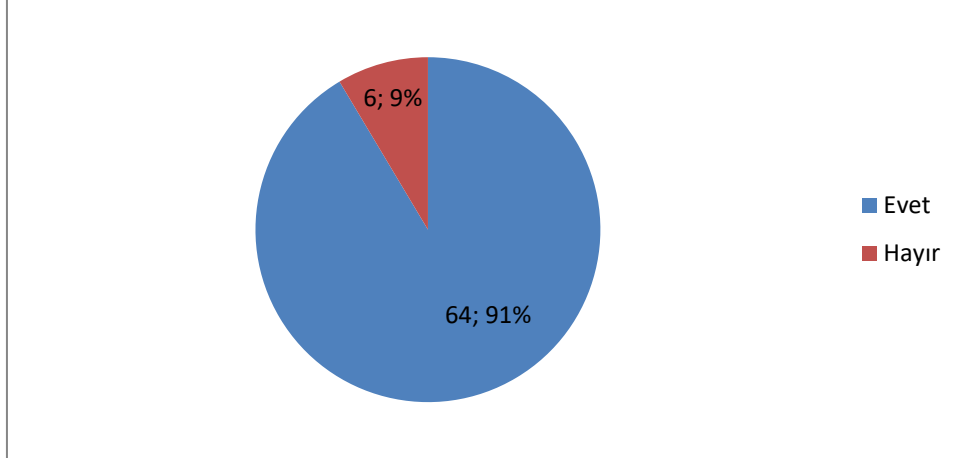
Şekil 4.12: Katılımcının binada ilave mekan yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Alınan yanıtlar binalarda kullanım değişiklikleri veya onarım amaçlı yapılan değişimlerin yanı sıra binada ek mekanlar olup olmadığını ortaya koymuştur.

B bölümündeki son soruda kullanıcılara binada iç tadilat yapımı ile ilgili soru sorulmuş ve 70 katılımcı cevap vermiştir. Bu soruya, 64 kişi %91.4'ü evet, 6 kişi %8.6'sı hayır cevabı vermiştir (Bk. Tablo 4.13, şekil 4.13).

Tablo 4.13: Katılımcının binada iç tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

Binada iç tadilat yapıldı mı					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Evet	64	80,0	91,4	91,4
	Hayır	6	7,5	8,6	100,0
	Toplam	70	87,5	100,0	
Missing	Yanıtlamayan kişi sayısı	10	12,5		
Toplam		80	100,0		

Şekil 4.13: Katılımcının binada iç tadilat yaptınız mı sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

Alınan yanıtlar binalarda iç tadilatın ne oranda yapıldığını ortaya koymaktadır. Bölgede ciddi derecede yapılarda iç mekan değişimleri ve tadilatları yapılmakta ve fonksiyon değişimi uygulanmaktadır.

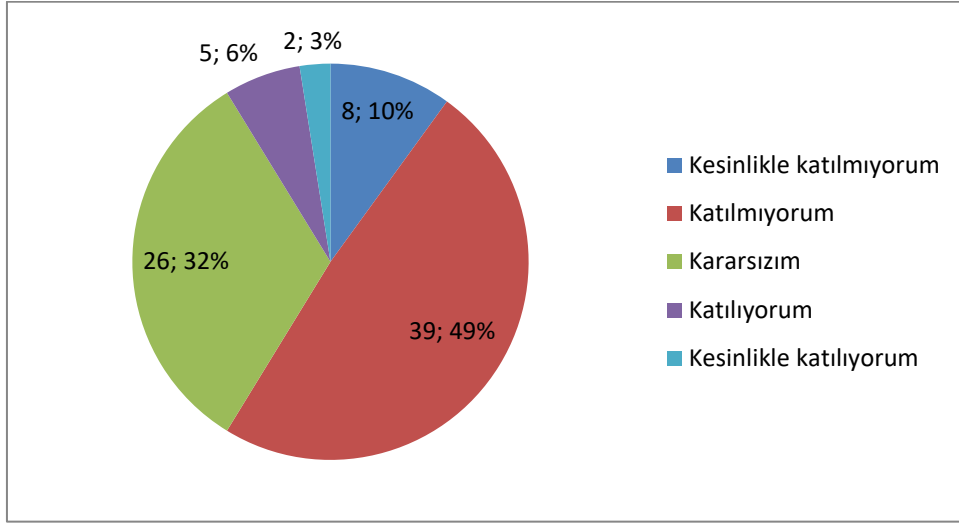
4.1.3 Anket çalışması C bölümü bulguları

Anketin C bölümünde katılımcılara sorulan sorularda derecelendirme yaparak cevap verilmesi istenmiştir. Derecelendirme; **kesinlikle katılmıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5)** şeklinde sorulmuştur. Bu bölümde alınan yanıtlar Girne kentindeki gelişimin turizm odaklı olmasının doğru olduğunu, yapıların gereklişekilde korunmadığını, ilgili kurumların kentteki değişimleri ve yapılan tadilatları denetlemediğini, kentte sadece ekonomik kalkınmanın sağlanması amacı ile değişimlerin ve tadilatların yapıldığını, mal sahiplerinin veya kullanıcıların koruma konusunda bilinçli olup olmadığını, tadilatların projelendirilerek yapılıp yapılmadığını, tarihsel değeri olan ve gerektiği şekilde korunmayan Girne kentinin korunması gerektiğini, kentteki gelişimin turizm odaklı olmasının doğru olup olmadığının yanıtları aranmış ve katılımcılara toplam 15 soru sorularak yanıt verilmesi beklenmiştir. Bu bölümde toplam 80 katılımcı sorulara yanıt vermiştir.

C1 sorusunda, Girne kentinde yapı fonksiyon değişikliklerinin koruma amaçlı yapıldığı sorulmuş ve 80 katılımcıdan 8 kişi %10' u kesinlikle katılmıyorum (1), 39 kişi %48.8'i katılmıyorum (2), 26 kişi %32.5'i kararsızım (3), 5 kişi %6.3'ü katılıyorum (4), 2 kişi %2.5'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.14, şekil 4.14).

Tablo 4.14: Katılımcının C1 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.1 Girne kentindeki yapı fonksiyon değişikliklerinin koruma amaçlı olduğunu düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	8	10,0	10,0	10,0
	Katılmıyorum	39	48,8	48,8	58,8
	Kararsızım	26	32,5	32,5	91,3
	Katılıyorum	5	6,3	6,3	97,5
	Kesinlikle katılıyorum	2	2,5	2,5	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

Şekil 4.14: Katılımcının C1 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

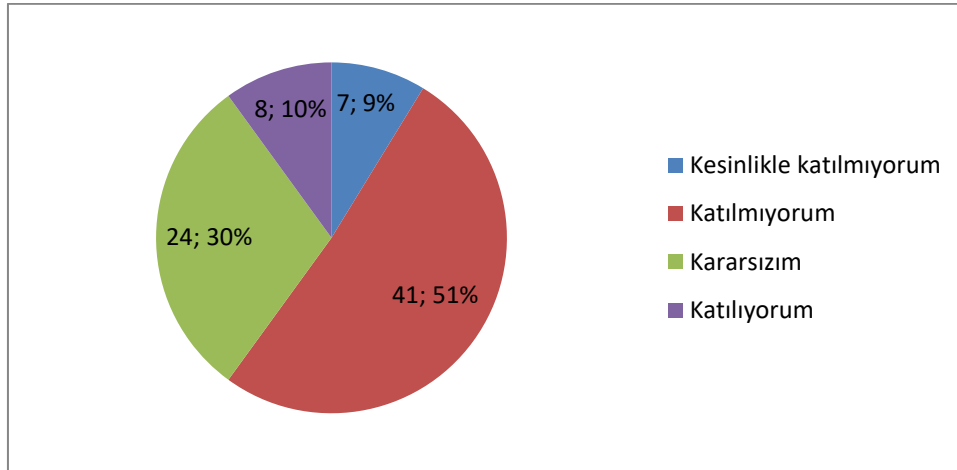
Bu soruda alınan yanıtlar Girne kentindeki yapılarda yapılan fonksiyon değişimlerinin koruma amaçlı olup olmadığını sorgulamıştır. Alınan yanıtlar sonucunda verilen en önemli cevap katılmıyorum (2) 39 kişi %48.8 olmuştur. Bölgedeki değişimler koruma amaçlı yapılmamakta ekonomik kalkınma amaçlı uygulamalar olmaktadır.

Kararsızım diyen 26 kişi %32.5 yüzdeler oranına sahip katılımcıların koruma amaçlı olup olmadığı yönünde çelişkileri olduğu düşünülmektedir. Korumanın sadece tadilat yapılması gerektiğini düşünmemek gerekmektedir. Binalarda yapılacak olan tadilatların öncelikli sebebi koruma olması daha sonra fonksiyon değişimi ve bu bağlamda uygun tadilatların uygulanması gerekmektedir. Doğru yöntemin seçilip uygulanması gerekmektedir. Ancak alınan yanıtlar bölgedeki tadilatların koruma amaçlı olmadığını ortaya koymaktadır.

C2 sorusunda C1 sorusunu desteklemek amacı ile sorulmuştur. Bu soruda Girne kentindeki tadilatların koruma amaçlı yapıldığına dair cevap aranmış, 80 katılımcının 7 kişi %8.8' kesinlikle katılmıyorum (1), 41 kişi %51.3'ü katılıyorum (2), 24 kişi %30'u kararsızım, 8 kişi %10'u katılıyorum (4) şeklinde yanıt vermiştir. Kesinlikle katılıyorum (5) cevabı verilmemiştir (Bk. Tablo 4.15, şekil 4.15).

Tablo 4.15: Katılımcının C2 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.2 Girne kentindeki yapı tadilat ve onarımların koruma amaçlı olduğunu düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	7	8,8	8,8	8,8
	Katılmıyorum	41	51,3	51,3	60,0
	Kararsızım	24	30,0	30,0	90,0
	Katılıyorum	8	10,0	10,0	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

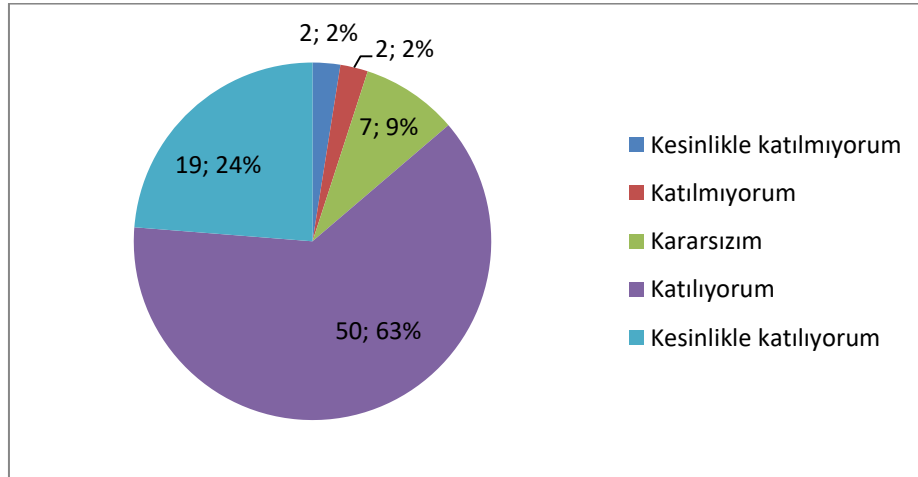
Şekil 4.15: Katılımcının C2 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C2 sorusunda bölgedeki tadilatların koruma amaçlı olmadığını katılımcılardan alınan yanıtlar ortaya koymaktadır.

C3 sorusunda yapılarıdaki tadilatların turizm amaçlı olduğu sorulmuştur. 80 katılımcıdan 2 kişi %2.5'i kesinlikle katılmıyorum (1), 2 kişi %2.5'i katılmıyorum (2), 7 kişi %8.8'i kararsızım (3), 50 kişi %62.5'i katılıyorum (4), 19 kişi %23.8'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.16, şekil 4.16).

Tablo 4.16: Katılımcının C3 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.3 Yapı tadilatlarının turizm amaçlı olduğunu düşünüyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	2	2,5	2,5	2,5
	Katılmıyorum	2	2,5	2,5	5,0
	Kararsızım	7	8,8	8,8	13,8
	Katılıyorum	50	62,5	62,5	76,3
	Kesinlikle katılıyorum	19	23,8	23,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

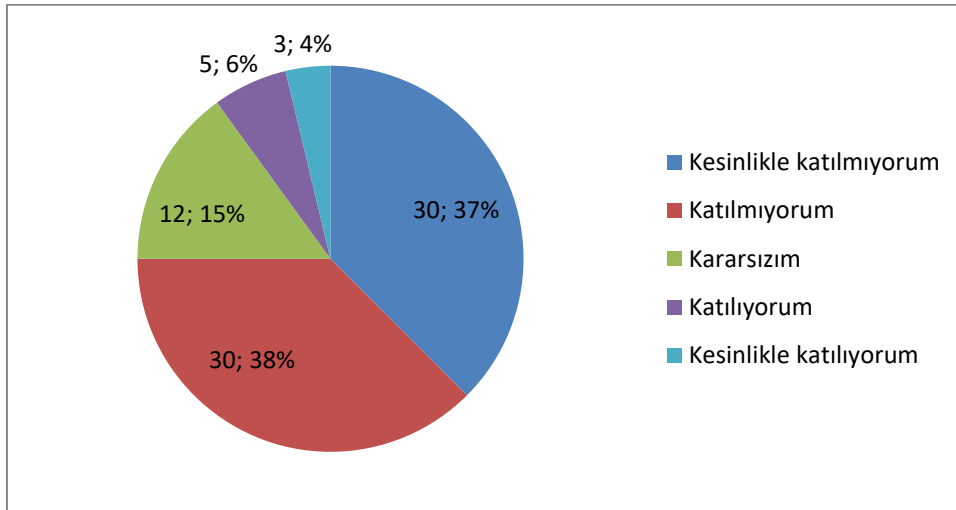
Şekil 4.16: Katılımcının C3 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C3 sorusuna alınan yanıtların bölgedeki tadilatların turizm amaçlı olduğunu ortaya koymaktadır.

C4 sorusunda Girne kentindeki tarihi yapıların korunduğu ile alakalı sorulmuştur. 80 katılımcıdan 30 kişi %37.5'i kesinlikle katılmıyorum (1), 30 kişi %37.5'i katılmıyorum (2), 12 kişi %15'i kararsızım (3), 5 kişi %6.3'ü katılıyorum (4), 3 kişi %3.8' i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.17, şekil 4.17).

Tablo 4.17: Katılımcının C4 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.4 Girne kentindeki tarihi yapıların korunduğunu düşünüyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	30	37,5	37,5	37,5
	Katılmıyorum	30	37,5	37,5	75,0
	Kararsızım	12	15,0	15,0	90,0
	Katılıyorum	5	6,3	6,3	96,3
	Kesinlikle katılıyorum	3	3,8	3,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

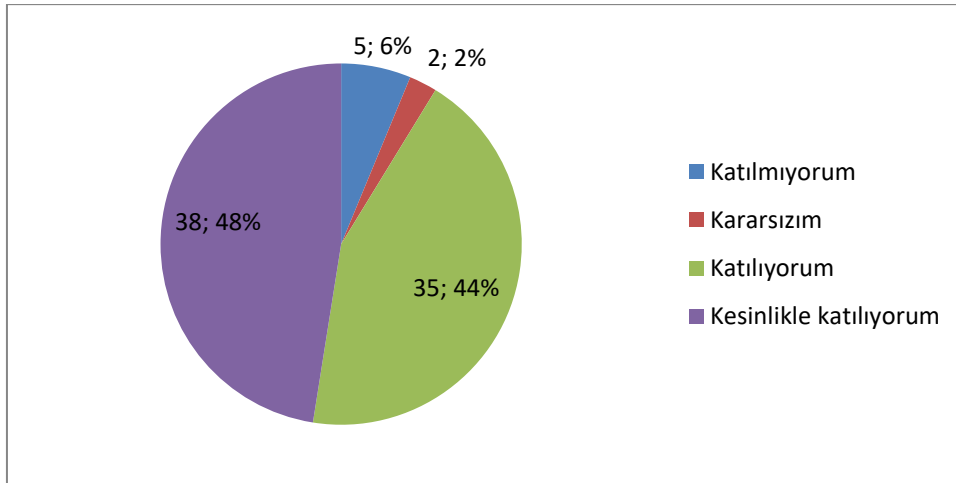
Şekil 4.17: Katılımcının C4 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C4 sorusundan alınan yanıtlar bölgedeki tarihi yapıların korunmadığını ortaya koymaktadır.

C5 sorusunda Girne kentindeki yapıların turistik tesisler olarak kullanılmasının doğru olduğunu açıklamak amacı ile sorulmuştur. 80 katılımcıdan 5 kişi %6.3' ü katılmıyorum (2), 2 kişi %2.5'i kararsızım (3), 35 kişi %43.8'i katılıyorum (4), 38 kişi %47.5'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıtlar vermiştir (Bk. Tablo 4.18, şekil 4.18).

Tablo 4.18: Katılımcının C5 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.5 Girne kentindeki tarihi yapıların turistik tesisler olarak kullanılmasını doğru buluyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılmıyorum	5	6,3	6,3	6,3
	Kararsızım	2	2,5	2,5	8,8
	Katılıyorum	35	43,8	43,8	52,5
	Kesinlikle katılıyorum	38	47,5	47,5	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

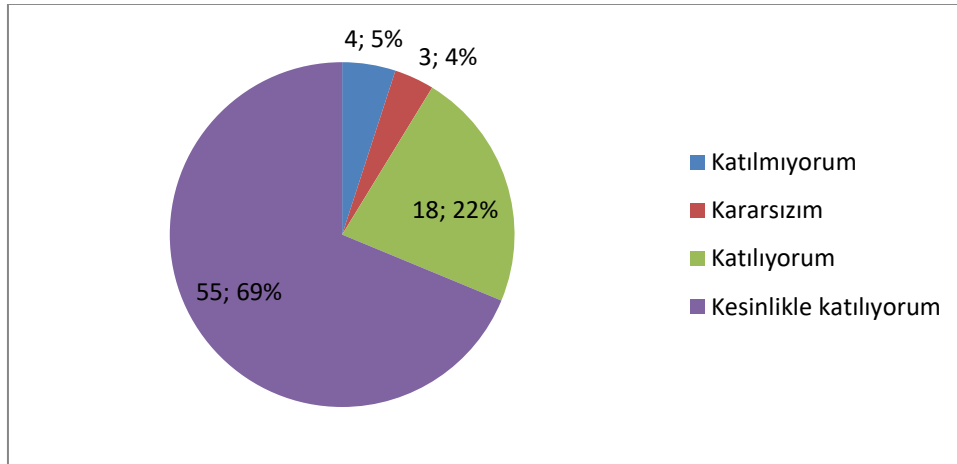
Şekil 4.18: Katılımcının C5 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C5 sorusunda alınan yanıtlar kentteki tarihi yapıların ve tarihi değerdeki yapıların turizm amaçlı kullanımlarının doğru olduğunu ortaya koymaktadır.

C6 sorusunda katılımcılara kentteki konut nitelikli yapıların turizm tesislerine dönüştürülmelerinin ekonomik yönden katkı sağladığı konusunda soru sorulmuştur. 80 katılımcıdan 4 kişi %5'i katılmıyorum (2), 3 kişi %3.8'i kararsızım (3), 18 kişi %22.5'i katılıyorum (4), 55 kişi %68.8'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.19, şekil 4.19)

Tablo 4.19: Katılımcının C6 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.6 Girne kentindeki tarihi nitelikli konutların turizm tesislerine dönüştürülmelerinin ekonomik yönden katkı sağladığını düşünüyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılmıyorum	4	5,0	5,0	5,0
	Kararsızım	3	3,8	3,8	8,8
	Katılıyorum	18	22,5	22,5	31,3
	Kesinlikle katılıyorum	55	68,8	68,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

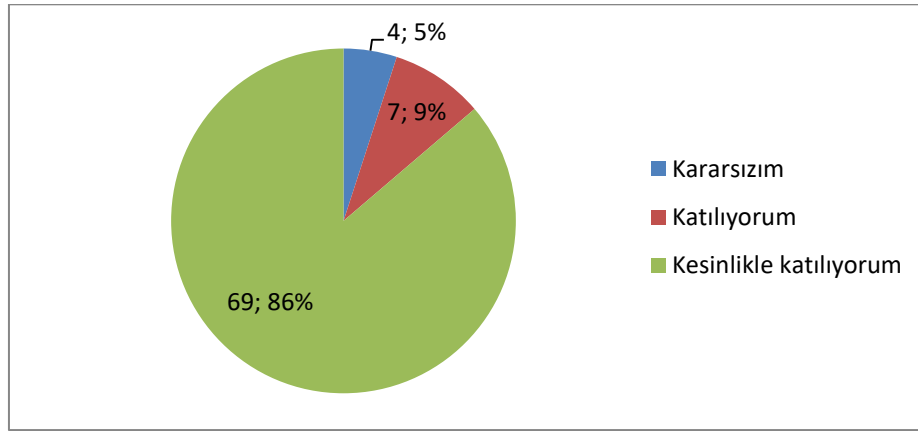
Şekil 4.19: Katılımcının C6 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C6 soruna verilen yanıtlar kentteki konut nitelikli yapıların turizm amaçlı kullanımlarının ekonomik olarak kazan sağladığını ortaya koymaktadır.

C7 sorusunda katılımcılara Kıbrıs' a ziyarete geldiklerini düşündükleri zaman kalmayı tercih edecekleri kent Girne olacağı yönünde soru sorulmuştur. 80 katılımcıdan 4 kişi %5' i kararsızım (3), 7 kişi %8.8'i katılıyorum (4), 69 kişi %86.3'ü kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.20, şekil 4.20).

Tablo 4.20: Katılımcının C7 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.7 Kıbrıs'a geldiğimde kalmayı tercih ettiğim yer Girne kentidir					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kararsızım	4	5,0	5,0	5,0
	Katılıyorum	7	8,8	8,8	13,8
	Kesinlikle katılıyorum	69	86,3	86,3	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

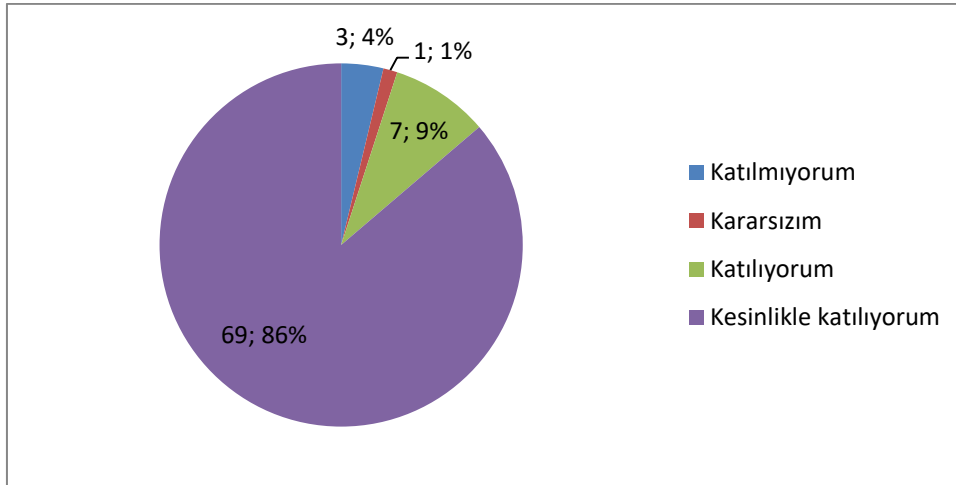
Şekil 4.20: Katılımcının C7 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C7 sorusundan alınan yanıtlar katılımcıların ziyaretçi olarak Kıbrıs'a geldikleri düşünüldüğünde kalmayı tercih edecekleri kentin Girne olduğu ortaya konmuştur. Katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum yanıtı verilmemiştir. Kentin turistler tarafından tercih edilir olmasını ortaya koyan bu yanıtlar kentin turizm kenti olduğunu açıklamak için yeterli değerler olarak görülmektedir.

C8 sorusunda katılımcılara Girne kentindeki gelişimin turizm amaçlı olmasının doğru olduğuna dair düşünceler sorulmuştur. 80 katılımcıdan 3 kişi %3.8'i katılmıyorum (2), 1 kişi %1.3 'ü kararsızım (3), 7 kişi %8.8'i katılıyorum (4), 69 kişi %86.3'ü kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.21, şekil 4.21).

Tablo 4.21: Katılımcının C8 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.8 Girne kentindeki gelişimin turizm amaçlı olmasını doğru buluyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılmıyorum	3	3,8	3,8	3,8
	Kararsızım	1	1,3	1,3	5,0
	Katılıyorum	7	8,8	8,8	13,8
	Kesinlikle katılıyorum	69	86,3	86,3	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

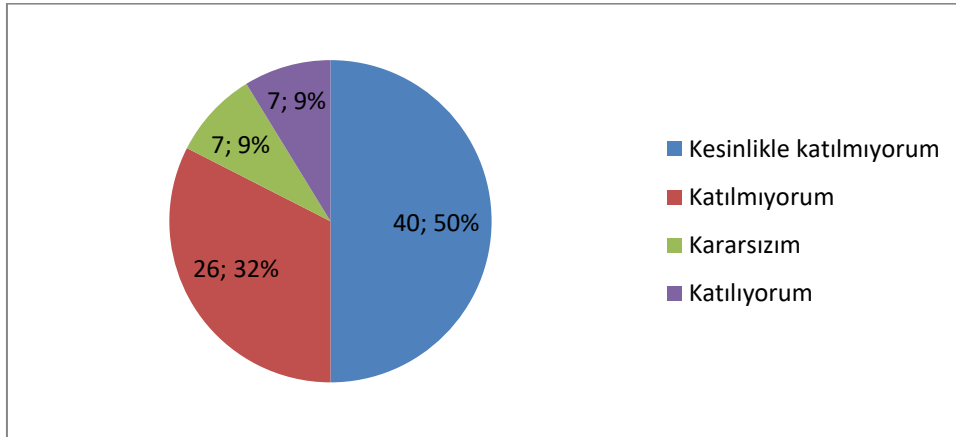
Şekil 4.21: Katılımcının C8 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C8 sorusunda alınan yanıtlar sonucu kentteki gelişimin turizm odaklı olması doğru olduğu ortaya konmuştur.

C9 sorusunda katılımcılara Girne kentindeki yapım ve onarımların bilinçli yapıldığı sorulmuştur. 80 katılımcıdan alınan yanıtlar; 40 kişi %50'i kesinlikle katılmıyorum (1), 26 kişi %32.5'i katılmıyorum (2), 7 kişi %8.8'i kararsızım (3), 7 kişi %8.8' katılıyorum (4) şeklinde yanıtlar vermiştir (Bk. Tablo 4.22, şekil 4.22).

Tablo 4.22: Katılımcının C9 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.9 Girne kentinde yapım ve onarımların bilinçli yapıldığını düşünüyorum					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	40	50,0	50,0	50,0
	Katılmıyorum	26	32,5	32,5	82,5
	Kararsızım	7	8,8	8,8	91,3
	Katılıyorum	7	8,8	8,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

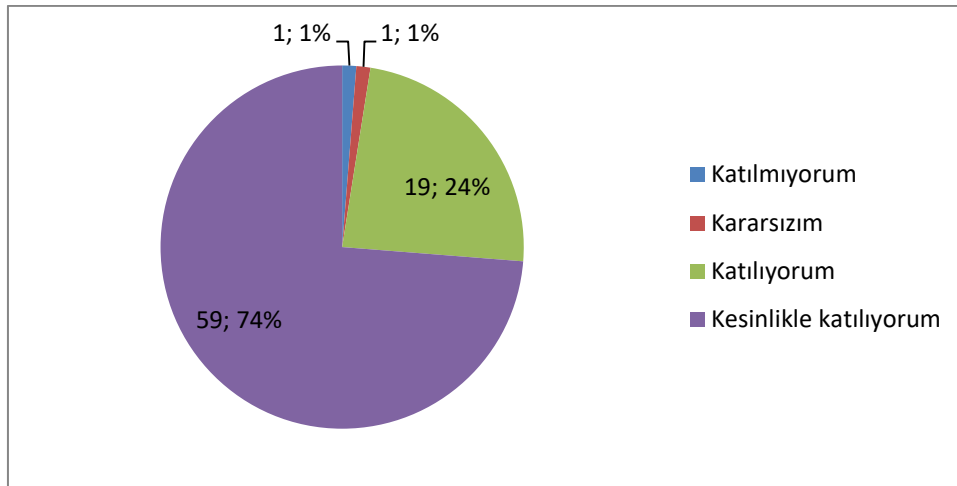
Şekil 4.22: Katılımcının C9 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C9 sorusunda alınan yanıtlar kentteki onarımların bilinçli ve gerektiği şekilde gerekli kurumlar kontrolünde olmadığını açıklamaktadır.

C10 sorusunda Girne kentinin koruma ve onarımlarının daha ciddi ve belirli sürelerde düzenli bir şekilde denetlenmesi gerektiği sorulmuştur. 80 katılımcıdan 1 kişi %1.3'ü katılmıyorum (2), 1 kişi %1.3'ü kararsızım (3), 19 kişi %23.8'i katılıyorum (4), 59 kişi %73.8'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.23, şekil 4.23).

Tablo 4.23: Katılımcının C10 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.10 Girne kentindeki koruma ve onarımların daha ciddi ve belirli sürelerde sürekli bir şekilde denetlenmesi gerektiğini düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılmıyorum	1	1,3	1,3	1,3
	Kararsızım	1	1,3	1,3	2,5
	Katılıyorum	19	23,8	23,8	26,3
	Kesinlikle katılıyorum	59	73,8	73,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

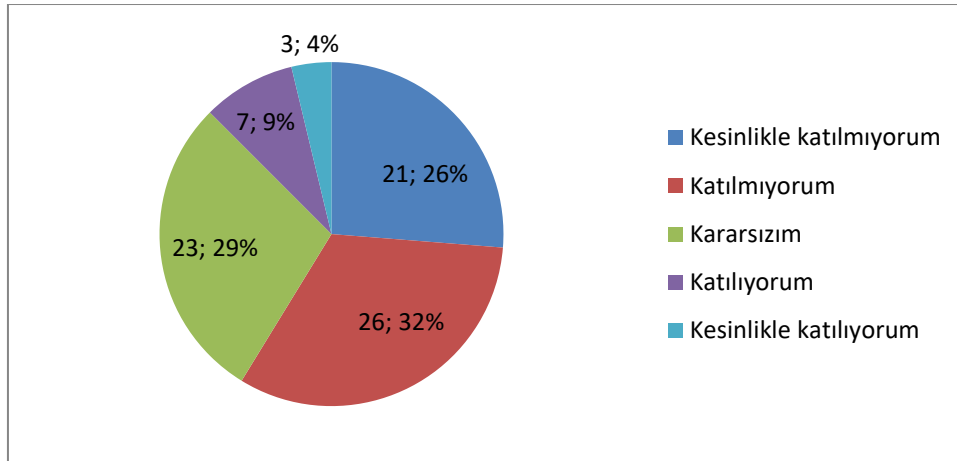
Şekil 4.23: Katılımcının C10 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C10 sorusundan alınan yanıtlar bölgedeki yaşayanların Girne kentindeki denetimin sürekli ve düzenli bir şekilde yapılması görüşüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

C11 sorusunda Girne kentinde yaşayanların koruma konusunda bilinçli oldu hakkında soru sorulmuştur. 80 katılımcıdan 21 kişi %26.3'ü kesinlikle katılmıyorum (1), 26 kişi %32.5'i katılmıyorum (2), 23 kişi %28.8'i kararsızım (3), 7 kişi %8.8'i katılıyorum (4), 3 kişi %3.8'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.24, şekil 4.24).

Tablo 4.24: Katılımcının C11 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.11 Girne kentindeki mal sahiplerinin koruma konusunda bilinçli olduğunu düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	21	26,3	26,3	26,3
	Katılmıyorum	26	32,5	32,5	58,8
	Kararsızım	23	28,8	28,8	87,5
	Katılıyorum	7	8,8	8,8	96,3
	Kesinlikle katılıyorum	3	3,8	3,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

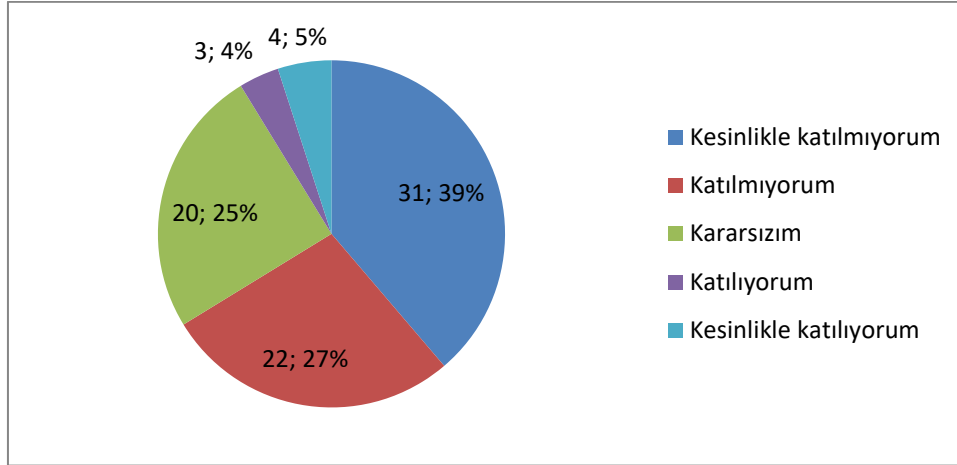
Şekil 4.24: Katılımcının C11 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C11 sorusundan alınan yanıtlar kentteki mal sahiplerinin koruma konusunda bilinçsiz olduğunu açıklamaktadır.

C12 sorunda katılımcılara Girne kentindeki tadilatların ve onarımların projelendirilerek yapıldığı sorulmuştur. 80 katılımcıdan 31 kişi %38.8'i kesinlikle katılmıyorum (1), 22 kişi %27.5'i katılmıyorum (2), 20 kişi %25'i kararsızım (3), 3 kişi %3.8'i katılıyorum (4), 4 kişi %5'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. Tablo 4.25, şekil 4.25).

Tablo 4.25: Katılımcının C12 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.12 Girne kentindeki tadilat ve onarımların projelendirilerek yapıldığını düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	31	38,8	38,8	38,8
	Katılmıyorum	22	27,5	27,5	66,3
	Kararsızım	20	25,0	25,0	91,3
	Katılıyorum	3	3,8	3,8	95,0
	Kesinlikle katılıyorum	4	5,0	5,0	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

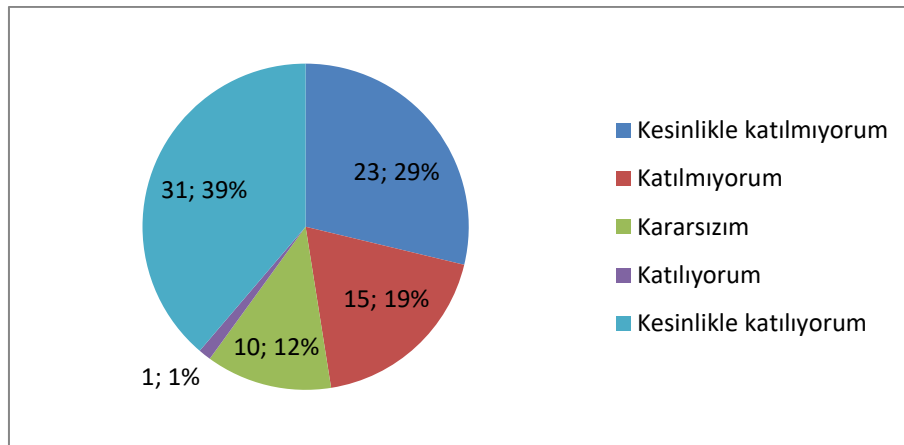
Şekil 4.25: Katılımcının C12 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C12 sorusunda elde edilen sonuç bölgedeki tadilat ve onarımların projelendirilmeden yapıldığı şeklindedir.

C13 sorusunda katılımcılara, Girne kentindeki tadilat ve onarımların gerekli kurumlar tarafından (belediye, eski eserler vs.) denetlenip kontrol edildiği sorulmuştur. 80 katılımcıdan 23 kişi %28.8'i kesinlikle katılmıyorum (1), 15 kişi %18.8'i katılmıyorum (2), 10 kişi %12.5'i kararsızım (3), 1 kişi %1.3'ü katılıyorum (4), 31 kişi %38.8' i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıtlar vermiştir (Bk. Tablo 4.26, şekil 4.26).

Tablo 4.26: Katılımcının C13 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.13 Girne kentindeki tadilat ve onarımların gerekli kurumlar tarafından (belediye, eski eserler vs.) denetlenip kontrol edildiğini düşünmekteyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Kesinlikle katılmıyorum	23	28,8	28,8	28,8
	Katılmıyorum	15	18,8	18,8	47,5
	Kararsızım	10	12,5	12,5	60,0
	Katılıyorum	1	1,3	1,3	61,3
	Kesinlikle katılıyorum	31	38,8	38,8	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

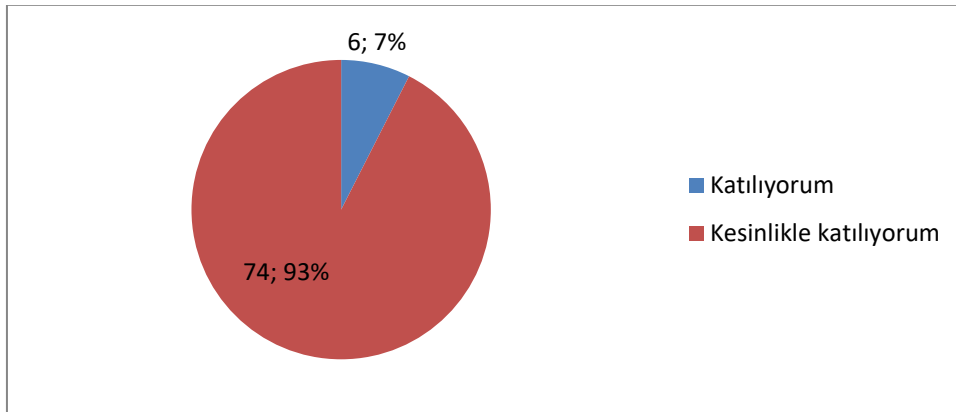
Şekil 4.26: Katılımcının C13 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C14 sorusunda katılımcılara, Girne kentinin turistik bir kent olarak gelişim göstermesini ve kentin bu yönde canlandırılmasının ve korunmasının doğru olduğu şeklinde soru

sorulmuştur. 80 katılımcıdan 6 kişi %7.5'i katılıyorum (4), 74 kişi %92.5' i kesinlikle katılıyorum (5) yanıtı vermiştir (Bk. Tablo 4.27, şekil 4.27).

Tablo 4.27: Katılımcının C14 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.14 Girne kentinin tarihi ve turistik bir kent olarak gelişim göstermesini ve canlandırılmasını ve korunmasını doğru bulmaktayım					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılıyorum	6	7,5	7,5	7,5
	Kesinlikle katılıyorum	74	92,5	92,5	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

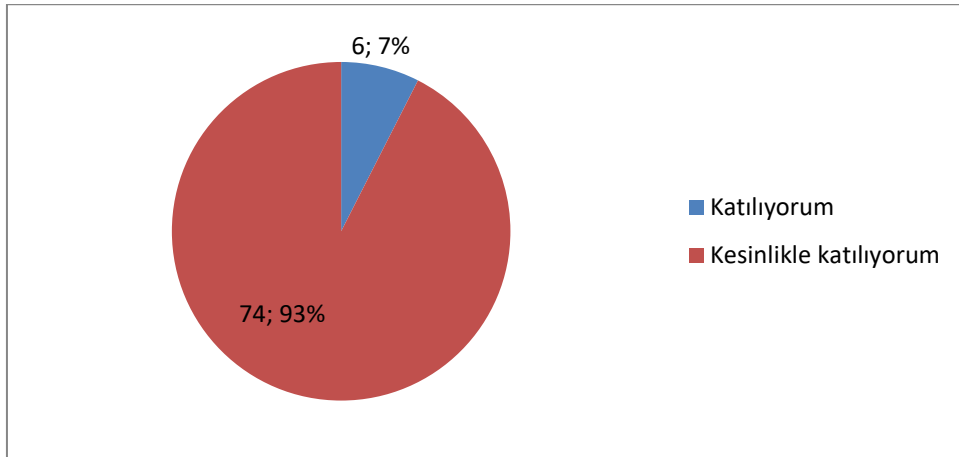
Şekil 4.27: Katılımcının C14 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C14 sorusundan alınan yanıtlar kentin turizm yönünde gelişmesinin kullanıcı ve yaşayan halk tarafından doğru bulunduğunu açıklamaktadır. Sorunun sonunda elde edilen veriler, bölgedeki gelişimlerin ve canlandırma projelerinin turizm amaçlı yapılmasının doğru bulunduğunu açıklamaktadır.

C15 sorusunda katılımcılara Girne kentinin kültürel mirasları oldukça zengin bir kent olduğunu ve bu kentin gerektiği şekilde korunmadığı soru sorulmuştur. 80 katılımcıdan 6 kişi %7.5'i katılıyorum (4), 74 kişi %92.5'i kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yanıt vermiştir (Bk. tablo 4.28, şekil 4.28).

Tablo 4.28 Katılımcının C15 sorusuna verdiği yanıt açıklayan tablo (Yazar, 2018)

C.15 Girne kenti kültürel mirasların oldukça zengin olduğu bir tarihi kent olduğunu düşünüyorum ve gerektiği şekilde korunmadığı görüşündeyim					
		Katılımcı kişi sayısı	Yüzdelik %	Geçerli yüzdelik %	Toplam yüzdelik %
Geçerlilik	Katılıyorum	6	7,5	7,5	7,5
	Kesinlikle katılıyorum	74	92,5	92,5	100,0
	Toplam	80	100,0	100,0	

Şekil 4.28: Katılımcının C15 sorusuna verdiği yanıt açıklayan grafiksel açıklama (Yazar, 2018)

C15 sorusundan alınan yanıtlar Girne kentinin kültürel miraslar açısından oldukça zengin bir kent olduğunu fakat gerektiği şekilde korunmadığını ortaya koymaktadır.

4.2 Anket bulguları değerlendirme

Çalışma alanında yapılan anket çalışması kentteki araştırmanın amacını değteleyen bilimsel veriler kısmını oluşturmuştur. Anketle ortaya çıkan bulgular kentteki gelişimin turizm odaklı olduğunu ve bu gelişimlerin sadece ekonomik olarak kente katkı sağladığı ortaya koymaktadır. Kentte ekonomik sürdürülebilirliğin sağlandığı ancak kentin koruma planına rağmen gerekli şekilde korunmadığı ortaya konmuştur.

Kentteki kullanıcıların koruma bilinçsizliği, tadilat ve onarımların projelendirilmeden yapıldığı, gerekli kurumlar tarafından gerektiği şekilde denetlenip kontrol edilmediği, fonksiyon değişikliklerinin koruma amaçlı olmadığı, tadilat ve onarımların koruma amaçlı yapılmadığı anket sonucunda ortaya çıkan bulgular olmuştur.

Anket alışması ile elde edilen veriler sonucunda, kentteki tarihi mirasın oldukça zengin olduğunun farkında olan kullanıcılar; İşletme sahipleri, ziyaretçiler vs. Girne Kentinin gerekli şekilde korunmadığını ve kesinlikle korunması gerektiğinin yönünde yanıtlar vermiştir. Ancak bu doğru koruma planı ve denetimli koruma planı ile mümkün olacaktır. Uygulama kararları bilirkişiler tarafından oluşturulacak ve kararların uygulanıp uygulanmadığı ciddi düzeyde ve düzende denetlenip sorgulanması sağlanarak Kentin kimliği koruna bilecektir.

Kentte uygulanan değişimlerin morfolojik olarak koruma kararına uygun bir biçimde uygulanması kentsel morfolojinin gelişimini ve doğru karar uygulamaları ile sağlanmış olması kentin geleceğe aktarılmasında etkili olacaktır.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Girne Antik Liman ve çevresi yıllar içerisinde bünyesinde barındırmış olduğu çeşitli ulusların bırakmış olduğu izlerle bugün ki morfolojik şeklini almıştır. Uluslar, kendi yaşanmışlıklarını, kültürlerini yansıtan yapılar bırakmış ve kentin bugünkü kimliğine ulaşmasına vesile olmuştur. Sosyal yapının, kültürel yapının ve ekonomik yapının fiziksel yansımaları olan kent dokusu kendi yaşanmışlıklarını yansıtan açık hava müzesi haline gelmiş ve kim olduklarını nereden nere geldiklerini hissettiren yapıya dönüşmüştür. Kültür bir ülkenin, toplumun kimliğini oluşturmaktadır. Bu kimliği yansıtan yapılar ve yapılar topluluğu kentteki yaşanmışlıklar ile şekillenir. Yapılar, kültür varlıkları kentlerin mimarlık adına miraslarını oluşturmaktadır. Kentler sahip oldukları özgünlüğü ile korunmalı ve geleceğe aktarılabilmelidir.

Bu çalışma kapsamında Girne Antik Liman ve Çevresinin morfolojik analizi ortaya konmuştur. Kentsel değişimlerin nedenleri sorgulanmış ve anketle bilimselliği artırılmıştır.

Turizm günümüzde, kentlerde bir canlanma aracı olmuş ve turizm odaklı değişimler kentin ekonomik kalkınmasını sağlamaktadır. Turizm sektörü kentlerin yaşanmışlıklarını paylaşmaya yönelik önemli bir sektör haline gelmiştir. Ve böylelikle geniş çevrelere ulaşılmakta ve insanlık hizmetine sunum sağlamaktadır.

Dünyada tarihi değerlere olan saygı giderek artmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik ilkesi var olmuştur. Kentlerin korunması ve geleceğe aktarılması tarihi sürdürülebilirliğin temel amacı haline gelmiştir. Turizmin kentlerde canlanma aracı olması önemli bir hedef haline bürünmüştür. Ancak turizmde olumsuz etkileri olabilmektedir. Turizm devam ettirmek değil kentsel dokuların turizm aracılığı ile gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması ile turizmin tarihsel kentlerin canlanmasında etkili olacaktır. Ekonomik açıdan

turizmin sağladığı hareketlilik ve insan yoğunluğu korumaya önemli katkı sağlayabileceği görüşündeyim.

Turizm için yapılan değişimler, kentin tarihsel önemini göz ardı etmektedir. Bu durum kentte koruma konusunda araç olmaktan çıkıp amaç halini almıştır. Turistlerin kullanımına sunmak için yapıların özgün hali ve tarihsel değeri göz ardı edilmekte ve ekonomik amaçlı kullanım değişimleri yapılarak turistlerin kullanımlarına sunulmaktadır. Yapılan bu uygulamalar kentin özgünlüğüne zarar vermekte ve değerini azaltmaktadır. Yapılar ancak korundukları ve sahip çıkıldıkları zaman yaşatılır ve gelecek nesillere ulaşabilir. Öncelikli olarak kentin tarihsel durumu düşünülmeli daha sonra ekonomik kazançlar gelmelidir. Aksi uygulandığı müddetçe geri dönüşü olmayan tahribatlar ve zararlar oluşabilir.

Turizm amaçlı bilinçsizce uygulanan değişimler yapının mimari karakterlerini etkilemektedir. Değişimler ihtiyaçlar doğrultusunda ve mimari anlamda yapının karakterine uygun değişimler olacak şekilde uygulanmalıdır. Maalesef ki çalışma alanı içerisinde yapılarda bilinçsizce kullanım değişimleri söz konusu olmaktadır. Bu bilinçsiz düzenlemeler yapının özgün şemasına strüktürüne zarar vermektedir. Uzman kişilerden projelendirmeden uygulanan tadilatlar geri dönüşü olmayan yapısal zararlara neden olmaktadır.

Kentin tarihsel dokusu turizm amaçlı mekanların kullanımı uğruna ciddi hasar görmektedir. Bu durum fazlasıyla kent bütününde mevcut olan en önemli risktir. Kentte korumanın sağlanmaması, yapıların gerektiği şekilde korunmadığı, değişimlerin tadilatların gelişi güzel uygulamaların denetlenmediği, sadece ekonomik gelişim için kent içerisinde düzenlemeler yapıldığı analiz edilmiştir.

1993 yılında Şehir Planlama Dairesi, Eski Eserler Dairesi ve Girne Belediyesi işbirliği ile hazırlanan Girne Koruma Çevre Planında alınan uygulama kararlarının uygulanmadığı aşikardır. Bunun ilk birinci sorumlusu bu kararı oluşturan kurumların sadece karar olarak bırakmasıdır. Ve sadece yazılı dökümanlar olarak arşivlenmektedir. Alınan kararların ciddi uygulanması ve denetiminin yapılması ile koruma sağlanabilecekti. Ama ne yazık ki

denetimsizliğin sonucu bilinçsizce yapılan uygulamalar ile kentte ciddi geri dönüşü olmayan hasarlar oluşturmaktadır.

Ekonomik kalkınma için turizm bir araç olmalıdır. Doğru ve denetimli değişimler, projelendirilerek yapılabilecek uygulamalar, koruma planındaki alınan kararlar çerçevesinde, öncelikli olarak koruma olmak şartı ile uygulamalar yapılmalıdır. Ve koruma sağlandığı müddetçe ekonomik kalkınma amaçlı turizm bir araç haline gelebilecek ve kültür turizmi kenti olarak gelişim sağlıklı olabilecektir.

Koruma planında alınan kararlar bölgesel olarak açıklanmıştır. Koruma alanı 1 de liman boyunca eğlence-turistik mekanlar olarak gelişim uygulamaları yapılabilecektir. Ancak liman arkasında konut bölgesi kullanım olarak belirlenmiştir. Günümüz kullanımları analiz edilmiş ve liman boyunca yapıların zemin katlarında ticaret amaçlı dükkanlar, restoranlar, barlar gibi kullanımlar tespit edilmiştir. Koruma planında ticaret gelişimi olmamasına rağmen bu alan içerisinde ticaret amaçlı kullanımlar tespit edilmiştir. Liman arkası konut bölgesi olmasına rağmen bu alan içerisinde pansiyon, restoran, ticaret kullanımları tespit edilmiştir. Koruma alanı 1 içerisinde keyfi uygulamaların olduğu aşıkardır. Koruma planındaki uygulama kararlarına uygun gelişim yoktur. Koruma planında yaya yolu olarak karar alınan liman arkası konut bölgesinde araçlar park edilmiş durumda yani araç girişleri sağlanmakta araç yolu olarak kullanılmaktadır.

Tampon bölgelerde ticaret amaçlı gelişimlerin karışık kullanım uygulamalarının mümkün olabileceği koruma planında alınan kararlar içerisinde bir maddedir. Ancak özellikle tampon D bölgesinde turizm amaçlı konaklama tesislerinin yapılamayacağı maddeler içerisinde yer almaktadır. Fakat bu bölgede yeni turizm otelleri inşa edilmiş ticaret mekanlarının üst katlarında pansiyon nitelikli kullanımlar geliştiği gözlemlenmiştir. Koruma planına uygun olmayan değişimler analiz edilmiş ve kullanım paftalarında detaylı açıklanmıştır.

Ciddi sorunların olduğu ve koruma planının uygulanmadığı ve denetlenmediği tezin en önemli bulgusu olmuştur. Koruma planının denetimsizliği kentin bugün ki şekline

dönüşmesine sebep olmuştur. Bakımsız, özgünlüğünü yitirmekte olan, keyfi ala uygulamaların söz konusu olduğu, adanın en önemli liman kentlerinden biri olan Girne Antik liman ve çevresi ekonomik kazanç uğruna geri dönüşü olmayan yok edilmeye yüz tutmuş özgünlüğünü kaybetmekte olan bir kente dönüşmektedir.

Kentti canlandırma ve yapılara yeniden işlev verilerek kullanıma kazandırma dünya da uygulanan bir yöntemdir. Ancak belirli kurallar ve koruma sınırlarıyla yapıldığı müddetçe amacına ulaşmış olacaktır.

Koruma ve kullanma temelinde kültür turizm odaklı değişimlerin uygulanabilir olacağı Girne Antik Liman ve çevresinde turistik mekanların çeşitlendirilmesi kültür turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Koruma kavramının öncelikli olarak uygulanması en temel kural olmalı ve gelişim bu amaç doğrultusunda sağlanmalıdır.

Korunarak gelişim dengesi kurulmalı ve bu şekilde kentin canlanması sağlanmalıdır. Bazı çalışmalar yapılarak ilke halini alırsa bu uygulama sağlanabilecektir.

- Kentte kullanıcıların, mal sahiplerinin işletme sahiplerinin koruma konusunda bilinçlendirilmesi,
- Bölgedeki kullanımların planlanması, bölgesel uygulama kararlarının alınması,
- Maddi destek birimi oluşturulması,
- Kentte sürdürülebilir koruma amaçlı uygulamaların belirlenmesi ve gerçekleştirilmesi,
- Denetleme ve kontrol sürekliliğinin olması,
- Kentte tadilatların projersiz yapılmaması. Projesiz uygulanan tadilatların durdurulması ve projelendirilmeden devam etmesine izin verilmemesi. Bunu bir suç olması ve cezalandırılması.
- İlgili kurumların, belediye, eski eserlerin düzenli bir şekilde denetimi sağlaması ve sürekliliği devam ettirmesi

Gibi bazı temel unsurlar dikkate alınırsa koruma sağlanabilecektir.

Girne kentinde korunması ve gelişimi için öneri maddeleri;

- Kentsel koruma alanları ve tampon bölgelerdeki alınan kararların uygulanması için gerekli birimlerin gerektiği şekilde denetimi sağlaması,
- Koruma alanı 1 ve tampon bölgelerdeki yeni yapılaşmaların kat yükseklikleri koruma planı kararına göre uygulanması,
- Kullanım değişiklikleri yapıların karakterine ve özgün yapısına göre belirlenmesi, yapının özgün haline zarar verilmeden kullanım değişimlerinin yapılması. Bu kararlar projelendirilerek oluşturulması,
- Bölgedeki eksik alt yapının giderilmesi,
- Araç yolu yaya yolu güzergahlarının belediye görevlileri tarafından gün içerisinde kontrol edilmesi. Koruma planındaki yol kararlarına uyulması, bu kararların kullanım değişimlerine göre revize edilmesi, mevcut otoparkların yeterli olup olmadığı sorgulanmalı ve çözüm sağlanmalıdır.
- Cephe üzerlerinde monte edilmiş olan mekan tanımlayıcı tabelaların tümünün kaldırılması, klima motorlarının kaldırılması gerekmektedir. Bu uygulamalar kent dokusuna zarar vermektedir. Ve görsel kirlilik oluşturmaktadır.
- Liman boyunca mevcut restoranların yer kapasitesini artırmak amaçlı uygulanan binaların ön cephesine inşa edilen kapalı alanlar kent silüetine zarar vermektedir. Dolayısı ile tüm bu alanların kaldırılması ön görülmektedir. Ve belediye tarafından kontrolü sağlanmalıdır.
- Bölgede sokaklarda anıtsal yapıları gösteren yönlendirme levhaları turistlerin kullanım açısından iyi bir uygulama tekniği olabilecektir. Bu levhalar yapılar üzerine montajlanmamalı uygun malzeme ile sokak başlarında olmalıdır.
- Kentte ciddi sıkıntı olan marina yıllık olarak bakımı ve onarımı yapılmalıdır.
- Marina balıkçı tekneleri ile tarihi yansıtmaktadır. Ancak büyük özel lüks yatlar bu kimliğe zarar vermektedir. Dolayısı ile marina düzenlemesi yapılmalı ve büyük lüks yatlar liman içinden taşınmalıdır.

- Limanda rıhtım düzenlemeleri yapılmalı, bisiklet, yaya güzergahları oluşturulmalıdır.
- Liman boyunca mevcut olan oturma alanları tüm işletmeler tarafından aynı nitelikte yapılmalıdır. Bu nitelikler belediye ve eski eserler tarafından projelendirilmeli ve işletme sahiplerine verilmelidir.
- Limanda sokak aydınlatmaları nerdeyse yok denilebilecek kadar az olmaktadır. Liman boyunca ve çevresinde dokuya uygun aydınlatmalar uygulanmalıdır.
- Tampon bölge olan D bölgesinde ticaret dükkanları levhaları binaların üzerinden kaldırılmalıdır.
- D bölgesinde yapılar üzerine uygulanan dış cephe kaplamaları sökülmeli ve orijinal yapının karakteri korunmalıdır. Dış cephe kaplamalarına izin verilmemelidir.
- D bölgesinde ve E bölgesinde yayalaştırma çalışması yapılmalıdır. Tüm koruma ve tampon alanlarda yaya dolaşımı uygulanmalıdır. böylelikle insan dolaşımı güvenli bir şekilde sağlanacak ve insan akışı olmuş olacak.
- Trafik sadece servis amaçlı belirli saatlerde insan kalabalığının olmadığı zamanlarda olmalı ve bu güzergahlar ilgili uzmanlar tarafından belirlenmelidir.

Kentteki koruma sağlandığı müddetçe gelecek nesillere ulaşabilecektir. Koruma doğru yöntemlerle ve kararlarla uygulanmalı ve koruma sürekliliği sağlanmalıdır. Yapıların yaşatılması kentin kimliğinin korunması anlamına da gelmektedir. Bu en önemli hedef olarak belirlenmeli ve kültür mirası olan kentsel dokunun gerektiği ve ihtiyaç duyduğu şekilde korunmasının sağlanması ön görülmektedir.

Kültür varlıklarının en doğru şekilde korunması, düzenli ve sürekli bir şekilde bakım ve tadilatlarının yapılması ile mümkün olabilecektir. Turizm den etkilenen ve gelişim gösteren bölgelerin yapısal karakteri dikkate alınmalı ve gelişimi doğru sistemli sağlanmalıdır.

Kentin korunması gelecek kuşaklara aktarılması, sürdürülebilirliğinin devamlılığı, kullanıcıların ve ilgili kurumların üzerlerine düşen vazifeleri en doğru şekilde ve disiplinli şekilde uyguladıkları müddetçe mümkün olabilecektir.

Doğru koruma kararları ile gelişimi sağlanmalı ve turizm amaç haline dönüşmemeli sadece koruma amaçlı gelişimin bir aracı olarak hedef olmalıdır. Bu mümkün olduğu müddetçe ve uygulandığı müddetçe Girne Antik Liman ve çevresi gerektiği şekilde korunmuş olacak ve sürdürülebilir kent haline ulaşarak gelecek nesillere aktarılacaktır.

EK'LER

EK 1:

ANKET FORMU

Araştırma Anketi
Değerli katılımcı, Aşağıda yer alan anket formundaki bilgiler Dr. Can Kara ve Dr. Semra Sema Uzunoglu'nun danışmanlığını yapmış olduğu Yüksek Lisans öğrencisi olan İpek Yaralıoğlu'nun tez çalışması için faydalı olacaktır. Anket, Girne kenti sit alanı ve çevresinin tarihi süreç içerisindeki gelişiminin kentteki etkilerini ölçmek ve kent morfoloji değişiminin turizm kaynaklı sağlandığını veya sağlanmadığını bilimsel olarak ortaya koymaya katkıda bulunacaktır. Ankete vereceğiniz cevaplar mevcut durum tespiti değerlendirilmesi ve ölçümlemesi açısından önemli katkı sağlayacaktır. Bu nedenle sorulara içtenlikle cevap vermeniz rica olunur. Katılımınız için teşekkür ederiz. İpek Yaralıoğlu Yakın Doğu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yüksek Lisans öğrencisi / Araştırma görevlisi.

Demografik Özellikler A
Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek
Medeni durumunuz : () Evli () Bekar () Diğer
Yaşınız : () 18-22 () 23-27 () 28-32 () 33-37 () 38-42 () 43-47 () 48 ve üzeri
Uyruğu : () Kıbrıslı Türk () Kıbrıslı Rum () T.C () Diğer
Katılımcı pozisyonu : () Esnaf () Turist () Yaşayan halk () Yerli ziyaretçi () Öğrenci
Eğitim durumunuz : () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora
Parsel Bilgileri / Bina Durum Bilgileri B
Parsel no:
Mülkiyet durumunuz: () Kiracı () Mal sahibi
Kaç yıldır burada oturuyorsunuz: () 1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21 ve üzeri
Daha önce binanın kullanımı ne idi: () Konut () Ticaret () Restaurant /kafe/bar () Diğer
Binada tadilat yaptınız mı: () Evet () Hayır
Binanın dış cephe elemanları değişti mi: () Evet () Hayır
Binaya ek - ilave mekanlar yapıldı mı: () Evet () Hayır
Bina iç kısmında tadilat yapıldı mı: () Evet () Hayır

UYARI: Aşağıda yer alan soruları cevaplandırırken sağ tarafta yer alan; (1)kesinlikle katılmıyorum, (2)katılmıyorum, (3)kararsızım, (4)katılıyorum, (5)kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden size uygun olan sadece bir tanesini işaretleyiniz.

S. NO	Anket Soruları C	(1)kesinlikle katılmıyorum	(2)katılmıyorum	(3)kararsızım	(4)katılıyorum	(5)kesinlikle katılıyorum
1.	Girne kentindeki yapı fonksiyon değişikliklerinin koruma amaçlı olduğunu düşünmekteyim.					
2.	Girne kentindeki yapı tadilat ve onarımların koruma amaçlı olduğunu düşünüyorum.					
3.	Yapı tadilatlarının turizm amaçlı yapıldığını düşünüyorum.					
4.	Girne kentindeki tarihi yapıların korunduğunu düşünüyorum.					
5.	Girne kentindeki tarihi yapılar turistik tesisler olarak kullanmasını doğru buluyorum.					
6.	Girne kentindeki tarihi nitelikli konutların turizm tesislerine dönüştürülmelerinin ekonomik yönden katkı sağladığını düşünüyorum.					
7.	Kıbrıs'a ziyarete geldiğimde kalmayı tercih ettiğim kent Girne kentidir.					
8.	Girne kentindeki gelişimin turizm amaçlı olmasını doğru buluyorum.					
9.	Girne kentinde yapım ve onarımların bilinçli yapıldığını düşünmekteyim.					
10.	Girne kentindeki koruma ve onarımların daha ciddi ve belirli sürelerde sürekli bir şekilde denetlenmesi gerektiğini düşünmekteyim.					
11.	Girne kentindeki mal sahiplerinin koruma konusunda bilinçli olduğunu düşünmekteyim.					
12.	Girne kentindeki tadilat ve onarımların projelendirilerek yapıldığını düşünmekteyim.					
13.	Girne kentindeki tadilat ve onarımların gerekli kurumlar tarafından(belediye, eski eserler vs.) denetlenip kontrol edildiğini düşünmekteyim.					
14.	Girne kentinin tarihi turistik bir kent olarak gelişim göstermesini ve kentin bu yönde canlandırılmasını ve korunmasını doğru bulmaktayım.					
15.	Girne kenti kültürel mirasların oldukça zengin olduğu bir tarihi kent olduğunu düşünüyorum ve gerektiği şekilde korunmadığı görüşündeyim.					

İlginiz için teşekkür ediyoruz

EK 2:

ANKET ETİK KURUL ONAY BELGESİ

20.02.2018

Sayın İpek Yarahoğlu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/FB/2018/21 proje numaralı ve "Tarihi Kentlerde Koruma Kavramı ve Turizm Kaynaklı Değişimlerin Kent Dokusu Üzerindeki Etkileri: GİRNE Antik Liman ve Çevresi Morfolojik Değişim Analizi" başlıklı proje önerisi kurumumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Yardımcı Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

KAYNAKÇA

- Altınok, B. (2007). *Şehirler ve Sokaklar*. (1. Basım). İstanbul: Kitap Yayınevi LTD.
- Ahunbay, Z (2004). *Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon*. (3.Basım). İstanbul: Yapı Yayın 28.
- Ayan, B.(2010). Kent Morfolojisini Etkileyen Nedenler ve Eminönü Tarihi Yarımada Bölgesinin İstanbul Ulaşımına Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Bağışkan, T. (2005). *Kıbrıs'ta Osmanlı Türk Eserleri*. (1. Basım). Lefkoşa: Mavi Basın – Yayın LTD.
- Beyoğlu, A. (1967). *Kıbrıs Coğrafyası*. Lefkoşa: Halkın Sesi LTD.
- Catselli, R. (1974). *Kyrenia A Historical Study*. Nicosia: Auighi Printing.
- Çalışkan, S. (2009). Tarihi Konut İşletmeciliği ve Kültür Turizmi İlişkisi Beypazarı Örneği, *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Dreghorn, W. (1975). *Sketch Map Of Kyrenia*. Nicosia: Cyprus Times Publishing Enterprises.
- Dreghorn, W. (1977). *A Guide To The Antiquities of Kyrenia*. Nicosia: Cyprus Times Publishing Enterprises.
- Dreghorn, W. (1985). *Girne Castle*. Nicosia: Cyprus Times Publishing Enterprises.
- Eralp, Z. (1983). *Genel Turizm*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Basın-Yayın Yüksek Okul Yayınları: 3
- Eski Eserler ve Müzeler Dairesi yayını, (1982). *Kıbrıs'ta Türk Eserleri*. Lefkoşa: Ulus Ofset.
- Gökgür, P. (2008). *Kentsel Mekanda Kamusal Alanın Yeri*. (1. Basım). Ankara: Bağlam Yayıncılık.

- Hatami, M. (2013). Tarihi Kent Merkezlerinin Koruma Sorunları, Urmiye Tarihi Kent Merkezi Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim dalı*, İstanbul.
- Hasol, D. (1998). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü*. İstanbul: YEM yayınevi.
- ICOMOS, (1931). *The athens charter for the restoration of historic monuments*.
- ICOMOS, (1965). *Venice charter for the conservation and restoration of monuments and sites*.
- Kuban, D. (2000). *Tarihi çevre korumanın mimarlık boyutu kuram ve uygulama*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Güzel Sanatlar Matbaası, 207 s.
- Kültürel Ve Miras Bakanlığı Kanunları, (2008). *Yönetmenlikleri ve Genelgeleri*. Ankara: Kültürel Ve Miras Bakanlığı Yayın Evi.
- K.K.T.C. Vakıflar ve Din İşleri Dairesi, (1990). *Kıbrıs'ta Vakıf Tarihi Eserleri*. Lefkoşa: Vakıflar Genel Müdürlük Yayını.
- K.K.T.C. Şehir Planlama Dairesi - Eski Eserler ve Müzeler Dairesi – Girne Belediyesi, (1993). *Girne Koruma Çevre Planı Karar Raporu*. Lefkoşa.
- K.K.T.C. Şehir Planlama Dairesi - Eski Eserler ve Müzeler Dairesi – Girne Belediyesi, (1993). *Girne Koruma Çevre Planı Karar Haritaları*. Lefkoşa.
- K.K.T.C. Şehir Planlama Dairesi - Eski Eserler ve Müzeler Dairesi – Girne Belediyesi, (1993). *Girne Koruma Çevre Planı, Uygulamayı Yönlendirici Tavsiye Kararları*. Lefkoşa.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu (2012). *Girne Antik Limanı Koruma Ve Geliştirme Esasları Tüzüğü*, 16/1987, 67/1988 ve 31/2012 Sayılı Yasalar. http://mevzuat.kamunet.net/mmd/tuzukler.htm/g/Girne_Antik_Limani_Koruma_ve_Gelistirme_Esaslari_Tuzugu.pdf adresinden elde edildi.
- Meydan Larousse. (1987). c.13 syf: 19

- Newman, P. (1947). *The Fortress of Kyrenia*. London and Essex: E.t. Heron & Co. LTD.
- Oktay, B., & Fasli, M., & Paşaoğulları N. (2012). Revitalization Of Street In Historic Urban Quarter: Case Study: Girne Liman Arkası. *Araştırma Makalesi, EMU Faculty Of Architecture*. Mağosa.
- Özden, P.P. (2008). *Kentsel Yenileme*. (1. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi
- Özdemir, H. (2007). Tarihi Çevrede Kentsel Peyzaj Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi, İstanbulZeyrek Örneğinde Bir İrdeleme. *Yüksek Lisans Tezi, ZKÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, Bartın,
- Özcan, C. (2014) Tarihi Kent Merkezlerinde Kültür Turizmiyle Yeniden Canlandırma Çalışmaları: Edirne Tarihi Kaleiçi Senti Planlama Önerileri. *Yüksek Lisans Bitirme Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü.. İstanbul*.
- Redhouse Sözlüğü, (1989). İstanbul: 16. Basım.
- Şahin, İ. (2004) Türkiye de Kentsel Koruma Politikalarının Gelişimine Yardımcı Bir Yöntem Denemesi, Örnekleme: İstanbul Tarihi Yarımada. *Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Turkan, Z. (2008), *Tarihi kent dokusunda Girne Limanı oluşumu ve gelişimi*. (1. Basım). Lefkoşa: Işık Kitabevi.
- Tarihi Ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanterleri, (1999). K.K.T.C. *Eski Eserler Ve Müzeler Dairesi Envanter Belgeleri*. Lefkoşa
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (2009) <http://www.tdk.gov.tr> adresinden elde edildi.
- Topçu, M. (2003). Şehir Morfolojisi Üzerine Bir Çalışma Konya Ve Antakya'nın Tarihi Dokularının Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.

UNESCO, (1972). *The Conservation Concerning The Protection Of The World Cultural And Natural Heritage.*

Üçer, N. (2011). Tarihi Dokuların Sürdürülebilirliğinde Turizm Kaynaklı Değişimlerin Etkileri: Kuşadası Dağ Ve Camii-Kebir Mahalleleri Örneği. *Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.*

Yetkili, E. (2008). Kıbrıs limanlarının dünü, bugünü, ve stratejik önemi. (1. Basım). Lefkoşa: Comment Grafik ve Yayıncılık.

Yorgancıoğlu, G. (1998). *Kıbrıs'ın Coğrafyası Fiziki*. Lefkoşa: Boğaziçi Yayınları.

Warshaw, J., Levrant, S. And Grover. P. (2000). *Conservation Of The Historical Environment – A Good Practice For Planners, Royal Town Planning Institute.*

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın yürütülmesinde desteğini esirgemeyen, araştırmamın şekillenmesinde çok değerli bilgi ve önerileriyle yardımcı olan, bana ümit veren manevi destek sağlayan çok değerli tez danışmanlarım Dr. Can Kara ve Dekan Yardımcım Asistan Prof. Dr. Semra Sema Uzunoğlu'na,

Manevi desteğini esirgemeyen Sayın Bölüm Başkanım Asistan Prof. Dr. Kozan Uzunoğlu'na,

Beni her zaman destekleyen ve her zaman yanımda olan aileme, kızım Eylül Bindayı' ya, annem Şermin Yaralıoğlu'na, babam Yusuf Önel Yaralıoğlu'na, kardeşim Selçuk Yaralıoğlu'na

Ve bu tezin tamamlanmasında emeği geçen herkese, manevi destek olan tüm arkadaşlarıma Teşekkürü bir borç bilirim...

ÖZET

Koruma kavramı ile gelişen tarihi çevrelerde sürdürülebilirlik, son yıllarda gelişim gösteren önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Devamlılık, sürekliliğin sağlanması, geçmişle bağlantılı ve geleceğe yönelik bir kalkınma ilkesidir. Bu kavramın kente yansması ve kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması kültür varlıklarının geleceğe aktarılabilmesi ile ilişki sağlamaktadır. Tarihi mirasların geleceğe aktarılması, koruma ile mümkün olacaktır. Tarihi kentler bünyesinde barındırdıkları kültürel mirasları ve çeşitli medeniyetlerin izleri ile oluşmuştur. Her uygarlık kendinden iz bırakmak için yapılar inşa etmiştir. Ve kentler tarihi süreçte bünyelerinde barındırdıkları izlerle var olmuşlardır. Kentin yaşayabilmesi için kültür miraslarının sürdürülebilirliği, kentin gelişimi koruma planları ile mümkün olacaktır. Koruma planı geçmişin geleceğe aktarılmasını esas hedef olarak belirleyen ve kent gelişiminin korunarak uygulanmasını amaçlayan yasalar ve kurallardır. Tezin amacı, tarihi kentlerin sürdürülebilirliği kapsamında Girne Antik Liman ve çevresi çalışma alanı olarak seçilmiş ve bölgedeki koruma planı dikkate alınarak yıllar içerisindeki morfolojik değişimin ortaya koymak ve sürdürülebilirliğin nasıl ve de ne derece sağlandığını saptamaktır. Yapılan literatür ve alan çalışmaları sonucunda, Girne Antik Liman ve Çevresinde sürdürülebilirliğin ekonomik yönden sağlandığı ortaya konmuştur. Kentteki yapıların kullanım değişiklikleri turizm amaçlı değişimler olmuş ve bu değişimler ile sadece ekonomik sürdürülebilirlik sağlanmış fakat koruma amaçlı sürdürülebilirlik sağlanmamıştır. 1993 yılında oluşturulan koruma planı ile alınan kararlar ve yasalar doğrultusunda günümüz kullanım şekli arasındaki durumu ve bu yasaların günümüz kent dokusunun korunmasında yeterli olup olmadığı sorgulanmıştır. Korunmanın ve sürdürülebilirliğin tamamen ekonomik olarak sağlandığı Girne Antik Liman Kentinin, koruma öncelikli sürdürülebilirliğinin sağlanması ve ilk hedefin tarihi mirasları geleceğe aktarılması gerektiğini savunan bir çalışma ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Morfoloji; sürdürülebilirlik; tarihi çevre; koruma; kent dokusu; Girne Antik Liman

ABSTRACT

Sustainability in the historical environments developed with the concept of conservation emerges as an important concept developing in recent years. Continuity, sustainability, past-related and future-oriented development the reflection of this concept on the city and the provision of sustainability of the cities provide the connection with the transfer of cultural assets to the future. Transfer of historical heritage to the future will be possible through protection. Historical cities are formed with the cultural heritages and the traces of various civilizations. Every civilization built structures to leave a mark on itself. And cities have come into existence in the course of history. The sustainability of cultural heritages will be possible with urban development protection plans so that the city can survive. The conservation plan has become a set of laws and regulations that set the goal of the past to be transferred to the future as its main objective and aim to protect and implement. Thesis aim is about determine the morphological change over the years by taking into account the protection plan region to determine how and to what extent sustainability has been chosen as the study area of Kyrenia ancient port and its surroundings within the scope of sustainability of historical cities. As a result of the literature and field studies, it is revealed that sustainability is provided economically in Kyrenia Ancient Port and it surrounding Area. Changes in the use of urban structures have been for tourism purposes, and with these changes only economic sustainability has been achieved, but conservation-oriented sustainability has not been achieved. With the protection plan established in 1993, it was questioned whether the laws and the laws between the present day and today's usage are sufficient for the preservation of present-day city doctrine. A study advocating that the preservation of the ancient port city of Kyrenia, where protection and sustainability are entirely economically feasible, must be ensured and the historical heritage of the first target must be transferred to the future.

Key words: Morphology; sustainability; historical environment; protection; urban texture; Kyrenia Antique Harbor